ఉపోద్ఘాతము

ఇది షష్ఠ స్కంధము.

"షష్ఠో భుజాన్తరమ్"

షష్ఠ స్కంధము భగవానుని యొక్క వక్షస్థలము యని చెప్పబడినది. ఈ స్కంధమున పందొమ్మిది అధ్యాయములు గలవు. ఈ పందొమ్మిది అధ్యాయములలో మూడు సాధన విషయములు చర్చింపబడినవి. 1) ధ్యానము 2) ఉపాసనము 3) సంకీర్తనము.

ధ్యానము పదునాలుగు అధ్యాయములలో ప్రస్తావించబడినది. జీవుని అజ్ఞానము పదునాలుగు దశలలో యుండునని శాస్త్రవచనము. అందుచేతనే అజ్ఞాన స్వరూపమైన రావణుని వధించుటకు రాముడు పదునాలుగు సంవత్సరములు అరణ్యమున తపస్సు చేసెను. ఐదు కర్మేంద్రియములు, ఐదు జ్ఞానేంద్రియములు మరియు మనో బుద్ధ్యహంకార చిత్తములనెడి అంతఃకరణ చతుష్టయము - ఇవియే అజ్ఞానము నిలువయుండు పదునాలుగు స్థానములు. ఈ పదునాలుగు చోట్లగూడ ధ్యానమే ప్రధానమై యుండవలెనని సూచించుటకు ఈ స్కంధమున ధ్యానము పదునాలుగు అధ్యాయములలో చర్చింపబడినది.

రెండవ సాధనాంగమైన ఉపాసనము రెండు అధ్యాయములలో చర్చింపబడినది. ఒకటి స్థూలమైన ఉపాసనము కాగా రెండవది సూక్ష్మమైన ఉపాసనమని చెప్పబడినది. అందుచేత ఈ ఉపాసన విషయము రెండు అధ్యాయములలో చర్చింపబడినది.

మూడవది నామ సంకీర్తనము. ఇది ముల్లోకముల యందును ప్రశంసనీయమైనది. అందుచేత మూడు అధ్యాయములలో వివరించెను. హరి నామము వలన పాపము ప్రక్షాళన మగుటయే గాక బుద్ధి శుద్ధిపడును.

కలి మహిమ వర్ణనాతీతము. ప్రయత్నాలు ఒకవైపు సాగుతూ ఉంటే ప్రమాదాలు మరొకవైపు ఎదురౌతుంటాయి. అగ్ని తృణరాశిని దగ్ధమొనర్చునట్లు భగవన్నామము పాపములను నశింపజేయును. ఈ విషయమును అజామిళోపాఖ్యానము అద్భుతముగ ప్రవచించును.

ఈ స్కంధమున వృత్రాసురుని చరిత్రము, అజామిళోపాఖ్యానము, దధీచి త్యాగము ఇత్యాది అమోఘమైన ప్రకరణము లున్నవి. కష్టములను రూపుమాపే ఈ షష్ఠ స్కంధమును సాధువులు బాగా ఇష్టపడుచుందురు.

చైతన్య భాగవతము

షష్ఠ స్కంధము

నరక నివారణము

పంచమ స్కంధమును సమాప్తి చేయుచు వివిధములైన నరకములను గూర్చి శుకబ్రహ్మ వివరించెను. అది విన్న పరీక్షిత్తుని మది కలత చెందెను. భరింపరాని ఘోర నరకములను గూర్చి ఆలకించిన తరువాత నరకానుభవము పరీక్షిత్తునిలో మహా భయమును కలిగించెను.

పాపమును గాంచి పుణ్యాత్ముడు భయపడును. పాపాత్ముడు స్వేచ్ఛగా పాపము ననుసరించును. అధర్మపరుడు, దురాచారవంతుడు పాపము కన్నను అన్యమైన దానిని చేయలేడు. పాపము వ్యక్తి శ్రేయమును పాడుచేయును. ప్రతిష్ఠను హరించును. అందుచేత పాపము చేయువాడు జాగరూకుడై యుంటాడు. పాపాచరణము నందున్న అవధానం పుణ్యాచరణము నందు గోచరించదు. తాత్కాలిక భోగములను వాంఛించి పాపకృత్యము లాచరించువారు శాశ్వతముగా దుఃఖముల ననుభవించుటను గాంచుచునే యున్నాము. పాపి భాగ్యహీనుడు. పుణ్యాత్ముడు భాగ్యవంతుడు.

పుణ్యేన వర్ధతే లక్ష్మీః పాపేన క్షీయతే ధృవం

"పుణ్యము వలన సంపద వృద్ధిచెందును. పాపము వలన తప్పక క్షీణించును"యని వేదప్రమాణము.

పరీక్షిత్తుడు పుణ్యాత్ముడు. పాపమును దలచి భీతిచెందుచున్నాడు. పాపాచరణము వలన కలిగెడి భయంకర నరకమున బడకుండా జీవించుటకు ఉపాయములను తెలుపుమని శుకబ్రహ్మను ప్రార్థించెను.

"రాజా! మనుజులు వాక్కు ద్వారా, మనస్సు ద్వారా, క్రియల ద్వారా అనేకములైన పాపములను చేయుచుందురు. ఈ పాపములను ప్రక్షాళనము గావించుకొనుటకు ధర్మశాస్త్రము అనేక విధులను, ధర్మములను తెలిపియున్నది. వాటిని ఆచరించి పాపము లను పోగొట్టుకొని, నరకమును నివారింపవచ్చును. అలా ప్రాయశ్చిత్తకర్మముల నాచరింపని వారికి నరక యాతనలు తప్పవు" యనెను.

కర్మలు అజ్ఞాన జనితములు. ఇవి పరిమితమైనవి. ఆద్యంతములు గలవి. దోషయుతమైనవి. ఈ కర్మలయందు అభిక్రమనాశము, ప్రత్యవాయము అను రెండు దోషములుండును.

రైతు పొలమును దున్ని విత్తనములను చల్లును. అవి మొలకలెత్తును. తదనంతరము తీసికొనవలసిన జాగ్రత్తలను తీసికోనిచో ఆ పంట పాడైపోవును. కనుక మధ్యలో ఆగిన కర్మ సత్ఫలితముల నివ్వదు. ఇది మొదటిది. ఇక రెండవ దోషమేమనగా రోగికి వైద్యుడు ఔషధము నొసంగును. రోగనిదానము నందు పొరపాటు జరిగినచో అట్టి ఔషధము ప్రతికూల ఫలితముల నిచ్చే అవకాశముండును. కనుక కర్మ విషయమునందు జాగరూకులై యుండవలెను.

కర్మలు విరుద్ధ ఫలితముల నందించు నపుడు వాటిని క్రమపరచి, దోషమును నివారించుటకు ప్రాయశ్చిత్త కర్మలను కూడా వేదమాత తెలిపినది. ఉదాహరణకు ఒక విషయమును పరిశీలింతుము. ఒకవైద్యుడు రోగికి 'పెన్సిలిన్' ఇంజెక్షను నొసగెను. అదతనికి పరిపడలేదు. రియాక్షనిచ్చినది. వెంటనే వైద్యుడు 'అవిల్' ఇంజెక్షను నిచ్చుట జరిగినది. ఇదియే ప్రాయశ్చిత్తకర్మ యగుచున్నది. అనగా కర్మయందలి దోషమును నివారించుచున్నదియని భావము.

పాపము నాచరించిన వాడు ప్రాయశ్చిత్తమును చేసుకొనవలెను. కాలికి అంటిన బురదను నీటితో శుభ్రము చేసుకొనునట్లు, కర్మల యందలి దోషములను ప్రాయశ్చిత్త కర్మల ద్వారా పోగొట్టుకొనవలెను. అధర్మము నాశ్రయించి జనులు పాప కర్మల నొనరింతురు. ధర్మము నాశ్రయించి వాటిని పోగొట్టుకొందురు. "ధర్మేణ పాప మపనుదతి" ధర్మము చేతనే పాపము నశిస్తుంది యని తైత్తిరీయోపనిషత్తు ప్రవచించినది.

మహాత్ముడైన పరీక్షిత్తుడు శౌనకుని మెడలో మృతసర్పమును వేయడమనే పాపకృత్యమునకు ప్రాణమునే మూల్యముగా చెల్లింపవలసి వచ్చినది. పాపకార్యము భయంకరమైనది. అందుచేత పాపమన్నను, నరకమన్నను పరీక్షిత్తునకు ప్రళయము వలె తెలియుచున్నది. పాపమును జూచి భయపడువాడు లోకవంద్యుడగును. తన పాపమును గూర్చి సిగ్గుపడు మనుజుడు జగద్గురు వగును.

య ఆత్మనాఽపత్రపతే భృశం నరః స సర్వలోకస్య గురు ర్భవ త్యుత
అనన్త తేజాః సుమనాః సమాహితః స తేజసా సూర్య ఇవావీ భాసతే

"పొరపాటున నైనను ఎవరయితే తన దోషములను గాంచి తానే సిగ్గుపడునో అట్టి నరుడు సర్వలోకములకు గురువగును. అనంత తేజముతో, గొప్పమనస్సుతో కూడిన వాడై అతడు సూర్యుని వలె ప్రకాశించును" యని వ్యాసభారతము నందున్నది.

"రాజా! మృత్యువాసన్నము గాక మునుపే, దేహమున పటుత్వము సడలక మునుపే పాపపరిహారార్థము ప్రాయశ్చిత్త మొనర్పవలెను. రోగగతి నెరిగి వైద్యుడు వైద్యము చేయునట్లు పాపగతి నెరిగి మనుజుడు ప్రాయశ్చిత్తములకై యత్నింపవలెను.

క॥ కాలం బెడగని పాపము మూలము జెఱుపంగవలయు మును రోగములం
దేలిన దోషము నెఱుగుచు వాలాయము దాని నడచు వైద్యునిభంగిన్

"రాజా! పాపము భయంకరమైనది. పాపము వలన రాజదండనమే గాక లోక నింద కూడా ఏర్పడును. కనుక పాపము శ్రేయము నొనగూర్చునది కాదని ప్రతిమనుజునికి తెలుసు. అయినను స్వభావముచేత ప్రేరితుడై పాపము లాచరించు చుండును. అట్టి వానిని రక్షించుటకై వేదము ప్రాయశ్చిత్త కర్మములను ప్రవేశపెట్టినది. ప్రాయశ్చిత్తము వలన మనుజుడు పాపవిముక్తుడగును. కానీ మళ్ళీ పాపము నాశ్రయించి, ఆచరించి భ్రష్టుడగును. అట్టివానికి ప్రాయశ్చిత్తము ఏ విధమైన ప్రయోజనమును కలిగించదు. అది గజస్నానము వలె నిరర్థకమగును" యని శుకుడు పరీక్షిత్తునికి దెలిపెను.

పాపములను మనుజులు ప్రక్షాళన మొనరించుకొనవలెను. అంతటితో పరిపోదు. మఱల ఆ పాపములను తిరిగి చేయకుండా ఉండాలి. ఆదివారము వరకు చేసిన పాపములకు ప్రాయశ్చిత్తము జేసికొని, మరల సోమవారం నుండి పాపము లాచరించు వారికి సద్గతి లేదు. ఋణ విముక్తుడైన వాడు తిరిగి ఋణములను బెంచుకొన్నచో ఎలా సుఖించును? రోగ విముక్తుడైనవాడు తదనంతరము ఆరోగ్య సూత్రములను పాటించి వ్యాధిగ్రస్తుడు గాకుండా జాగ్రత్తపడవలెను.

ఈనాడు జనులలో పాపభీతి నశించింది. ఆత్మప్రీతి అధికమైంది. ఉత్తమమైన మానవజన్మను పొంది మోసాలతో, ద్రోహాలతో, హత్యలతో, మోహాలతో నరరూపరాక్షసుల వలె జీవించటం జరుగుచున్నది. రోజు రోజుకి పాపపర్వతాలు పెరుగుతున్నాయి. అన్యాయాలు, అక్రమాలు జనజీవనంలో సామాన్యమై పోయాయి. మంచి కుంచుకపోయింది. వంచనయే కర్తవ్యంగా మిగిలింది. మంచికి వారసులుగ మిగిలిన ఏ కొందరో ఈ పరిస్థితిని గాంచి వ్యథ చెందుతున్నారు.

The men and women we see in ourselves do not bear the impress of men and women; we are dragged through the world, we are harried, wrinkled, anxious, we all seem but the hacks of some invisible riders. How seldom do we behold franquility.

"ఈనాటి స్త్రీ పురుషులు వాళ్ళని వాళ్ళు తెలిసికొని జీవించలేకపోతున్నారు. ఈ ప్రపంచంలో మనమంతా జీవన కాడికి కట్టబడి ఈడ్వబడుతున్నాము. ముడతలు పడ్డ చర్మముతో వృద్ధాప్యాన్ని సమీపిస్తున్నాం. కనబడని గమ్యము వైపు అనిర్దిష్టమైన దారిలో దౌడు తీస్తున్న రౌతులం. ప్రశాంతతనే గాంచలేని స్థితిలో యున్నా" మని ఎమర్సన్ అభి ప్రాయపడినాడు.

కర్మలు పరిమితములు. పరిమిత కర్మలు పరిమిత ఫలితముల నొసగుచుండును. అందుచేత సుఖప్రదములు గాకున్నవి. కల్లు కుండను కల్లుతో కడిగి శుభ్రము చేయలేని విధముగా, కర్మలను కర్మల ద్వారా శుద్ధిచేయలేము. ప్రాయశ్చిత్తము జరిగినంత మాత్రాన పాపాచరణము ఆగినదని భావించుటకు వీలులేదు. పాపము నాచరించు అజ్ఞానులే ప్రాయశ్చిత్త కర్మములను చేయుచున్నారు. పాపానికి ప్రాయశ్చిత్తము జరిగినదే గాని, అజ్ఞాన ముండుటచేత పాప ప్రవృత్తి నశించలేదు. పాప ప్రవృత్తులు అంతర్యంలో దోబూచు లాడుతుంటే పాపవృత్తులు బాహ్యంలో కదులుతుంటాయి. కుంజర శౌచము వలె పాపము పునరావృతమౌతూ ఉంటుంది.

క॥ కర్మము గర్మముచేతను నిర్మూలముగాదు, తెలియనేరక తా నే
కర్మముసేసిన దత్ప్రతి కర్మంబొనరింపవలయు గలుషవిదూరా!

యని శుకుడు పలికెను. అజ్ఞానమును నివృత్తిచేయు జ్ఞానమే నిజమైన ప్రాయశ్చిత్త మనియు, దానివలననే మనుజుడు సంపూర్ణముగా పాపరహితుడగుచున్నాడు యని శుకబ్రహ్మ పరీక్షిత్తునికి దెలిపెను. నియమ మెరిగి జీవించువాడు నిర్మలుడై సదాచార సంపన్నుడగును. సదాచారమున శుద్ధిపడినవాడు జ్ఞానమునకు అర్హుడై, సర్వాత్మ భావముతో ప్రకాశించు ననెను.

వ్యాధి నివారకమగు ఆహారమును భుజించువానికి వ్యాధులు కలుగవు. ఆరోగ్యము సిద్ధించుచున్నందున పూర్వరోగములు కూడా తొలగిపోయే అవకాశము కలదు. అలాగే నియమము లెరిగి సదాచారవంతు లగువారు ఆత్మజ్ఞానమునకు అధికారు లగుచున్నారు.

మనోవాక్కాయ కర్మముల ద్వారా జీవులాచరించు పాపములను పోగొట్టుకొని శుద్ధి పడుటకు సాధనలను చెప్పుచున్నారు. తపస్సు, బ్రహ్మచర్యము, శమము, దమము, త్యాగము, సత్యము, శౌచము, యమ నియమాదులను ఎవరు చక్కగా అనుష్ఠింతురో అట్టి వారు వెదురుపొదను అగ్నిదగ్ధము చేయునట్లు పాపమును హరింతురు యనెను.

చ॥ తపమున బ్రహ్మచర్యమున దానమునన్ శమసద్దమంబులన్
జపమున సత్యశౌచముల సన్నియమాదియమంబులం గృపా
నిపుణులు ధర్మవర్తనులు నిక్కము హృత్తమవాక్యజంపు పా
పపుగుది ద్రుంతు రగ్ని శతపర్వవనంబుల నేర్చుకైవడిన్.

తపము నెరిగినవాడు తాపము నెరుగడు. తపస్సు ద్వారా మనుజుడు శుద్ధిపడవలెను. అగ్ని స్వర్ణమును శుద్ధిపరచునట్లు, తపస్సు మనుజుని శుద్ధిచేయును. తపమాచరించువానికి బ్రహ్మచర్యము అనివార్యమని గ్రహించాలి. బ్రహ్మచర్య మనునది కేవలము దేహమునకే పరిమితమని భావించరాదు. మనస్సులో ఏవిధమైన అశ్లీల చిత్రాలు కదలనివాడే నిజమైన బ్రహ్మచారి యగును. శమ మనెడి మనోనిగ్రహమును, దమ మనెడి ఇంద్రియ నిగ్రహ మును పాటింపవలెను. ఈశ్వరార్పణ బుద్ధితో కర్మల నాచరించుటయే త్యాగ మన బడును. నిజము పలుకువాడే నిజవర్తను డగును. బాహ్యాభ్యంతరము లందు శుద్ధిపడి యుండవలెను. ఈ విధమైన జీవనము సదాచార మనబడును.

వ్యాసనందనుని వాక్కుల నాలకించిన పరీక్షిత్తుడు ఈ సారి తృప్తి చెందినట్లు తెలియుట లేదు. ఏదో వెలితి ఆయన ముఖములో ప్రస్ఫుటముగా గోచరించు చుండెను. వెదురుపొదను అగ్ని దహించివేయునట్లు సదాచారము పాపములను అంతమొందించును అని శుకుడు పలికెను. కానీ వెదురు పొదయొక్క మూలము పూర్ణముగా దగ్ధము గానిచో అది తిరుగ మొలకెత్తే ప్రమాదము గలదు. అలాగే ప్రాయశ్చిత్తాది కర్మలు, సదాచారాది గుణములు మనుజులను మరల పాపకూపములో పడదోయునేమో యనెడి సంశయము పరీక్షిత్తునకు కలిగెను.

పరీక్షిత్తుని సంస్కారమును గాంచి శుకుడు సంతృప్తి జెందెను. పరీక్షిత్తుని యందలి పాపభీతి శుకుని హృదయమును కదలించెను. గురుదేవుని హృదయమును పరవశింప జేయువారే నిజశిష్యులు. కలత పెట్టువారు ప్రారబ్ధ రూపాలు. పరీక్షిత్తుని శంకను నివారించి ఆయన హృదయమును శుకుడు నిర్మల మొనరించుచున్నాడు.

కేచిత్ కేవలయా భక్త్యా వాసుదేవ పరాయణాః
అఘం ధున్వన్తి కార్త్స్న్యేన నీహార మివ భాస్కర

"సూర్యుడు హిమరాశిని అదృశ్య మొనర్చునట్లు, వాసుదేవ పరాయణులగు ఏకాంత భక్తులు పాపములను ఛేదించు చున్నారు" యని శుకుడు పలికెను.

"**అగ్ని - వెదురుపొద**" దృష్టాంతముతో తృప్తిచెందని పరీక్షిత్తుడు "**ఆదిత్యుడు - హిమరాశి**" దృష్టాంతముతో తృప్తిచెందెను. భక్తి ద్వారా పాపము పూర్ణముగా నశించునని విని ఆనందించెను. పాపమును నశింపజేయుటకు తపస్సు కన్నను సత్సంగము ద్వారా లభించిన సద్భక్తియే ఉత్తమమైనదని శుకబ్రహ్మ పలికెను. భక్తి యోగము మహాత్మ్యపూర్ణ మైనది.

శ్రీకృష్ణుని దివ్యపాదారవిందముల యందు ఎవరికి చిత్తము లగ్నమగునో, శ్రీకృష్ణుని గుణకీర్తనాదుల యందు ఎవరి మనస్సు కొంచెమైనను లగ్నమగునో అట్టివారు మృత్యువును జయించుచున్నారని శుకుడు పలికెను.

చ॥ సతతము గృష్ణపాదజలజంబులయందు మనంబు నిల్పు సు
వ్రతులు దదీయశుద్ధగుణరాగులు గాలునియుగ్రపాశసం
హతులధరించు తత్పుభటకౌఘములం గలలోన గాన, రే
గతులను దుష్టకర్మములు గైకొని వారల జెందనేర్చునే?

అని పలికి నామవైభవమునకు దృష్టాంతముగా సర్వులు సాధారణముగా చెప్పెడి అజామిళుని వృత్తాంతమును శుకుడు తెలుపుచున్నాడు. సుఖావబోధార్థము ఉపాఖ్యానములు, ఉదాహరణములు తప్పక అనుసరణీయములని శ్రీశంకరులు భాష్యంలో తెలిపియున్నారు.

అజామిళోపాఖ్యానము

కన్యాకుబ్జమనే పురమున అజామిళుడను బ్రాహ్మణుడు వసించుచుండెను. అతడొక శూద్ర స్త్రీని పరిణయమాడెను. సదాచారమును పోగొట్టుకొనెను. జూదము నాడుచుండెను. మోసము చేయుటకు వెనుకాడకుండెను. దొంగతనము కూడా చేయుచుండెను. మోహ వలయములో చిక్కి అమంగళమైన జీవితమును గడుపుచుండిన అజామిళునకు యెనుబది సంవత్సరములు గడచిపోయెను.

అజామిళునకు పదిమంది పుత్రులు గలరు. వారిలో చిన్న పిల్లవాని పేరు నారాయణుడు. ఈ బాలుడు తల్లిదండ్రులకు అత్యంత ప్రియుడై యుండెను. ఆ పిల్లవాని వచ్చీరాని పలుకులు అజామిళునకు శ్రవణానందము నొనగూర్చుచుండెను. ఆ పిల్లవానితో క్రీడించుచు, భుజించుచూ కాలమును హరింపజేయుచుండెనే గాని మృత్యువాసన్న మగుచున్నదని గ్రహింపలేకుండెను.

భోజనన్ పాయయన్ మూఢో న వేదాగత మస్తకమ్

"ఆహార పానీయముల యందే మనస్సును లగ్న మొనర్చిన మూఢులు అంత్య కాలమును గూర్చి ఆలోచింపరు."

ఆహారము లివ్వనిచో దేహము నశించును. పానీయము లేనిచో శరీరము అంతరించును. దేహరక్షణకు ఆహారపానీయములు అవశ్యములు. కానీ మనుజుడు వాటిని సంపాదించుట యందే కాలమును వృథాచేయకూడదు. దేహరక్షణము ధ్యేయమును సాధించుట కొఱకే గాని భోగముల ననుభవించుటకు కాదు. మోహప్రేరితుడైన మానవుడు భోగముల ననుసరించి పరుగు లిడుచుండునే గాని తనను వెంబడించి వచ్చుచున్న మృత్యువును గాంచడు.

అజామిళునకు మరణకాల మాసన్న మాయెను. కుమారుడైన నారాయణుని యందు అజామిళునకు అమితప్రేమ యుండెను. మరణము చేరువగుచున్న కొలది నారాయణుని

గూర్చి మనస్సు ఎక్కువగా ఆతురత చెందుచుండెను. ఈ లోగా పాశములను ధరించి, వక్రరూపధారులైన ముప్పురు యమదూతలు అజామిళుని ముందు సాక్షాత్కరించిరి.

ప్రాణమును గొనిపోవుటకు ముప్పురు యమదూత లరుదెంచిరి. స్థూల సూక్ష్మ కారణము లనెడి దేహత్రయముతో ఏర్పడిన తాదాత్మ్య భావనయే మృత్యువును అందించును. అందుచేత మూడు దేహములకు ప్రతినిధులుగా ముగ్గురు యమదూత లరుదెంతురు. అంతేగాదు. జీవుని సంసార చక్రమునకు బంధించునవి కర్మలే గనుక ఆగామి సంచిత ప్రారబ్దము లనెడి కర్మత్రయమునకు ప్రతినిధులుగా ముగ్గురు యమదూతలు వత్తురు. అవస్థలలో తిరుగాడు జీవులకు స్వస్థత లభించదు. మరణము అనివార్యమగును. కనుక జాగ్రత్స్వప్న సుషుప్తులనెడి అవస్థాత్రయమే ముగ్గురు యమదూతలని భావింపవచ్చును.

యమభటులను గాంచగనే అజామిళుడు విహ్వలు డాయెను. మరణ మాసన్నమైనదని గ్రహించెను. పుత్రునిపై మమత ఎక్కువాయెను. భరింపరాని శోకముతో "నారాయణా! నారాయణా! " యని బిగ్గరగా కేకవైచెను. ఆ శబ్దమును విష్ణుదూతలు ఆలకించినారు. వెంటనే బయలుదేరి అజామిళుని వద్ద కరుదెంచినారు.

శ్రద్ధతో భగవన్నామము నుచ్చరించువారికి మొదట భక్తుల దర్శనమగును. తరువాత భగవంతుని దర్శనమగును. పరమ భక్తుడైన విభీషణుడు సదా రామనామమునే జపించుచుండెను. ఆ దివ్యాత్మునికి మొదట హనుమంతుని దర్శనము లభించెను. భక్తుడైన హనుమంతుని దర్శనము నాకు లభించినది గావున రామదర్శనము తప్పక కలుగును యని విభీషణుడు భావించెను. భక్తి వలన భగవంతుని కదలింప గలిగిన వారి చెంతకు మొదట భక్తు లరుదెంతురు. అలాగే నారాయణ నామమును అజామిళు డుచ్చరింపగనే విష్ణుపార్షదులు అతనిని సమీపించినారు.

యమదూతలు పాశమును ప్రయోగించిరి. విష్ణుదూతలు వారి ప్రయత్నమును నిరోధించిరి. యమధర్మరాజు యాజ్ఞను ధిక్కరించు మీరెవ్వరు? యని యమదూతలు విష్ణుదూతలనడిగిరి. వారికి విష్ణుదూతలు ఇలా సమాధాన మొసగిరి:

"యమ కింకరులారా! మీరు యమధర్మరాజు భృత్యులమని చెప్పుచున్నారు. మంచిది. మరి ఏది ధర్మము, ఏది అధర్మమో మాకు తెలుపుడు. మీరు దేని నాధారముగా గొని జీవులను దండించుచున్నారు? దండించుటకు కారణము ఏదిగా నుండవలెను? కర్మాచరణ చేయువారందరూ దండార్హులేనా? లేక కొందరు మాత్రమే శిక్షార్హులా?" యని ప్రశ్నించిరి. వారికి యమదూతలు ఇలా సమాధానము నొసగిరి:

వేద ప్రణిహితో ధర్మో హ్యధర్మ స్తద్విపర్యయః
వేదో నారాయణః సాక్షాత్ స్వయం భూరితి శుశ్రుమ ॥

"విష్ణు పార్షదులారా! దేనిని కర్తవ్యమని వేదము నుడివినదో అదియే ధర్మము. దానికి విరుద్ధమైన దేదైనను అధర్మమే. వేదము నారాయణ స్వరూపమనియు, అపౌరు

"షేయ మరియు మేము ఆలకించి యున్నాము" అంటూ విష్ణు సేవకుల ప్రశ్నలకు సమాధాన మొసగిరి.

జీవుల కర్మములకు ఫలములు అనివార్యములు. జీవు లాచరించు సర్వకర్మములకు సాక్షులున్నారు. దండము విచ్చుటకు వీ రాధారముగా యున్నారు. వారు వివరణగా 1. సూర్యుడు, 2. అగ్ని, 3. ఆకాశము, 4. వాయువు, 5. దేవతలు, 6. చంద్రుడు, 7. సంధ్యా కాలము, 8. పగలు, 9. రాత్రి, 10. దిక్కులు, 11. జలము, 12. పృథివి, 13. ధర్మము మొదలైనవి.

కర్మిష్ఠులైనవారెల్లరు దండన యోగ్యులే నని గ్రహించాలి. దేహధారులు క్షణమైనను కర్మము ఆచరింపకుండా ఉండలేరు. వారిలోని అసంపూర్ణ స్థితియే కర్మాచరణమునకు కారణమగుచున్నది. ఈ లోకమున ఏ విధమైన కర్మను జీవుడాచరించునో పరలోకమున ఆ విధమైన ఫలితమునే అనుభవించును. గతములో ఆచరించిన కర్మల యొక్క ఫలితములనే నేడు మన మనుభవించుచున్నాము.

మంచిబుద్ధి గలవారు దుఃఖము ననుభవించుటకు కారణమేమి? యని కొందరు ప్రశ్నించుచుందురు. వారు ఈ జన్మలో మంచివారుగా యుండవచ్చును. అంతమాత్రాన గత కర్మలు నశించునా? తత్సంబంధమైన కర్మానుభవము గతించునా? కర్మఫలములు అనివార్యములు. భూమిపై ఒక మొక్క లేచును. ఆ మొక్క ఎలా ఉద్భవించినది? ఆ భూమిలో దానికి సంబంధించిన బీజము ఉండుట వలననే అది మొక్కగా బహిర్గతమైనది. ఈ నాడు నేను మంచి ఆరోగ్యకరమైన ఆహారమును భుజించితిని. కానీ ఈ నాడు నా ఆరోగ్యము చెడినది అని ఒక వ్యక్తి యనును. ఆరోగ్యము చెడినది ఈ నాటి భోజనము వలన గాదు. నిన్నటి లేదా మొన్నటి భోజనము వలన గావచ్చును. గొలుసులాంటి బ్రతుకులో ఎక్కడ దోషముండినను దాని ఫలితము మరొకచోట తెలియుచుండును. ఈ సత్యమును మనుజులు గ్రహించలేరు.

యథాజ్ఞప్రముషా యుక్త ఉపాస్తే వ్యక్తమేవ హి
న వేద పూర్వ మపరం నష్ట జన్మస్మృతి స్తథా ॥

"నిద్రించు వ్యక్తి స్వప్నదేహమునే నిజమని విశ్వసించును. జాగ్రదవస్థ యందలి నిజ దేహమునకు సంబంధించిన జ్ఞానము లేనివాడై యుండును. అలాగే గత జన్మ స్మృతులను తెలియని మనుజుడు ప్రస్తుత దేహము నందే ఆత్మబుద్ధినుంచును" యని యమ దూతలు చెప్పుచున్నారు.

పాలీడు తాను నిర్మించుకొనిన గూటియందు తానే చిక్కుకొని యుండులాగున, జీవుడు తాను తయారుచేసుకొనిన కర్మవలయంలో చిక్కుకొని విముక్తిని పొందలేక యున్నాడు. వెనుకటి సంస్కారముల ప్రభావముచే జీవుడు కర్మ సుడిగుండమున పరిభ్రమించుచున్నాడు. ప్రకృతి సంసర్గము వలననే జీవునకు సంస్కారములు తోడై సంసారమును సృష్టించుచున్నవి. భగవద్భక్తి సంసారమును నిస్సారమొనర్చి జీవుని సారరూపుడైన పరమాత్మయందు నిలిపమొనర్చును.

"విష్ణుదూతలారా! ఈ నాడు మా దండనమునకు గురియగుచున్న అజామిళుని పూర్వ వృత్తాంతమును గూర్చి చెప్పెదము. ఆలకింపుడు" యని యమదూతలు అజామిళుని గూర్చి చెప్పసాగిరి.

అజామిళుడు బ్రాహ్మణుడు. సత్కర్మవర్తనుడు. శాస్త్రజ్ఞానము నెరిగినవాడు. శాంతుడై, దాంతుడై, ధర్మసంశీలుడై యుండెను. సర్వవేదముల నభ్యసించెను. గురువులను సేవించెడివాడు. పెద్దలను గౌరవించెడివాడు. అతిథులను సత్కరించెడివాడు. సర్వభూత హితుడు. అసూయా రహితుడు.

ఒకనాడు అజామిళుడు తండ్రి యాజ్ఞననుసరించి ఫలపుష్పాదులను, దర్భలను తెచ్చుటకు వనమునకు వెళ్ళెను. వాటిని సంగ్రహించి తిరిగి వచ్చుచుండెను. దారిలో ఒక సన్నివేశము నతడు చూచెను. ఒక భ్రష్టుడైన యువకుడు మద్యపానమును సేవించిన స్త్రీతో సిగ్గువిడిచి విహరించుచుండెను. వారిరువురు పరస్పర మోహితులై, నవ్వుచు, పాడుచు, ఆలింగనాదుల నొనరించుచుండిరి. మత్తులో యున్న ఆ స్త్రీ యొక్క వస్త్రము తొలగి పోయెను. ఆ కాముకుడు మూతలు పడుతున్న నేత్రములను ప్రయత్నముతో తెరచి, తన బాహువులలో ఆ కాముకిని బంధించెను. ఈ దృశ్యమును గాంచి అజామిళుడు వివశుడయ్యెను. మోహితుడయ్యెను. కామవశుడయ్యెను.

అజామిళుడు అయోమయ స్థితిలోపడెను. తనను తాను నిగ్రహించుకొనుటకు ప్రయత్నించెను. తాను నేర్చిన శాస్త్రజ్ఞానము నంతటిని మననము చేసికొనెను. బుద్ధి నుపయోగించి విచక్షణ చేయసాగెను. మోహవలయంలో చిక్కుకొని యున్న తన చిత్తమును ఆ సంకులము నుండి బహిర్గత మొనర్చుటకు తీవ్రముగా యత్నించెను. కానీ ఫలితము లేకపోయెను. ఇంద్రియ పెనుతుఫాను వీచినపుడు ప్రజ్ఞ యనెడి వృక్షము కూడా కూలిపోవును. ప్రయత్నములు సైతము ఫలించవు.

యతతో హ్యపి కౌన్తేయ పురుషస్య విపశ్చితః
ఇన్ద్రియాణి ప్రమాథీని హరన్తి ప్రసభం మనః

"అర్జునా! వివేకియైన పురుషుడు ప్రయత్నించు చుండినప్పటికి మథనము చేసెడి ఇంద్రియములు అతని మనస్సును బలవంతముగ హరించుచున్నవి" యని శ్రీకృష్ణ పరమాత్మ భగవద్గీత - సాంఖ్యయోగము నందు తెలిపియున్నాడు.

అజామిళుడు ఇంటి కరుదెంచెను. తండ్రికి ఫలపుష్పాదుల నిచ్చెను. కర్తవ్యముల నాచరించుటకు బూనుకొనెను. ఏ కార్యమునకు మనస్సు సహకరించుట లేదు. ప్రతి వస్తువు నందు ఆ వేశ్యయే గోచరించుచుండెను. అన్యులు పలికెడి మాటలు స్పష్టముగా తెలియ కుండెను. తన పలుకులను శ్రమతో కదలించవలసి వచ్చెను. క్షణమొక యుగముగా తెలియుచుండెను. అజామిళుడు బయలుదేరి ఆ వేశ్య నివసించెడి గృహమును చేరెను. విష్ణుసన్నిధి కేగెడి పాదములు వేశ్యగృహమున కేగినవి. విధి బలీయమైనది గదూ! విధి వక్రించినపుడు ఆకర్షణల రూపంలో అధోగతులు ప్రాప్తిస్తుంటాయి.

It is one thing to be tempted, another thing to fall.

"జీవితంలో ఆకర్షణ ఎక్కడ ఉంటుందో పతనమూ అక్కడే ఉంటుంది" అంటాడు షేక్స్పియర్.

అజామిళుడు జీవితంలో ఒకేసారి అశ్లీలదృశ్యాన్ని చూసాడు. పాపకూపంలో దిగబడి పోయాడు. ప్రతి నిత్యము జనులెన్ని పాపపు దృశ్యములను, అశ్లీల చిత్రములను చూస్తున్నారో చెప్పసాధ్యము గాదు. చిత్తమును చలింపజేసే చలన చిత్రములను వీక్షించుట విధిగా భావించారు. కారణాంతరాల వలన బహుశ సినిమాలకు వెళ్ళలేక పోతారేమోనని "దూరదర్శన" రూపములో వాటిని ఇంటింటికి మోసుకొస్తున్నది అభివృద్ధి చెందిన సాంకేతిక విజ్ఞానము. మనస్సును ఉద్రేకపరచి, హృదయాన్ని కల్లోలపరచే అసభ్య సన్ని వేశాలతో అంతఃకరణను పాడుచేస్తున్నాయి అశ్లీల చలన చిత్రములు. శీలాన్ని ఎండ గట్టేందుకు వెండితెరలు, కల్లలు నూరిపోసేందుకు బుల్లితెరలు - వీటి మధ్య మనిషి మనిషిగా ఎలా మనగలడు?

అజామిళుడు ప్రారబ్ధాధీనుడై అప్రయత్నంగా వీక్షించాడు. కానీ నేటి సభ్యమానవులు పురుషార్థమును కూడగట్టుకొని ప్రయత్నపూర్వకంగా ప్రతి ఆదివారము ఆదిమ మానవుని దర్శించాలని ఉబలాటపడుతున్నారు. ఈ దౌర్భాగ్యదృశ్యాల నుండి కనీసం సత్సంగ సభ్యులనైనా మరలించాలని భావించి ప్రతి ఆదివారము సాయంత్రము సత్సంగ కార్య క్రమమును నేను ఏర్పాటు చేశాను. బోధవలన ప్రభావితులై సత్సంగ సభ్యులైనారు గనుక వీరిని మఱలించడంలో బాధ ఉండదని భావించాను. ప్రయత్నం ఫలించినట్టే గోచరించింది.

కలి మహిమ వర్ణనాతీతం! ప్రయత్నాలు ఒకవైపు సాగుతుంటే ప్రమాదాలు మరొక వైపు ఎదురౌతుంటాయి. ఈ లోగా మరొక అవాంతరం అడ్డుదగిలింది. ఆదివారంనాడు బుల్లితెరపై చలనచిత్రప్రసారము. "స్వామీజీ! సత్సంగములో సంఖ్య తగ్గుతూ ఉంది. మరొక రోజుకు మార్చితే ఎలా ఉంటుంది?" అని సత్సంగ అధ్యక్షులు. "పోనివ్వండి. సాయంత్రానికి బదులుగ ఉదయమే సత్సంగాన్ని నిర్వహిస్తే ఎలా ఉంటుంది?" అని కొన్ని సత్సంగాల కార్యదర్శులు. చిత్రాలకు, వైచిత్ర్యాలకు చెదరిపోయే చిత్తాలకు చిత్స్వరూపం తెలిసి వస్తుందా?

మన మనస్సులోకి శనిగ్రహం ప్రవేశించేందుకు నేత్రములే ప్రధానద్వారములై యున్నాయి. నేత్రములలో అపవిత్రం చేరితే బ్రతుకే అన్యాయమైపోతుంది. కనుక అశ్లీల చిత్రాలను చూడరాదు. అసభ్యకరమైన చిత్రములను వీక్షించడము ఎంత ప్రమాదమో, అసభ్యవార్తలను పఠించడము కూడా అంతే ప్రమాదము. నవలలు, శృంగారమును వివరించే పత్రికలు చదువకూడదు. అసభ్యకరమైన దృశ్యాలు, అశ్లీల చిత్రాలు గోచరించి నపుడు శ్రీకృష్ణుని రూపమును ధ్యానించాలి. నేత్రాలలో కృష్ణుడు నిలిస్తే తృష్ణ యనెడి శనిగ్రహం ప్రవేశించలేదు. రాముడున్నచోట కాముడు చేరలేడు.

అజామిళుడు వేశ్య గృహమునకు వెడలెను. ఆమె పొందును గోరి ఆమెకు దాసు డయ్యెను. సదా ఆ వేశ్యనే చిత్తమున నిలుపుకొని భ్రష్టుడయ్యెను. తండ్రి సంపాదించిన

ధనముతో ఆ వేశ్యను సంతృప్తి పరచుచుండెను. ఆవిడ అభిలషించు వస్తువులను గొని తెచ్చి, ఆవిడను సంతోషపెట్టుటకు నిరంతరము శ్రమించుచుండెను. శీలవతియు, నవ యౌవనవతియు నగు భార్యను త్యజించి ఆ కులటతో కులుకు చుండెను. ఎంత శ్రమించి నను వలయునంత ధనము లభింపకుండెను. అందుచేత అజామిళుడు అధర్మ మార్గము లను గూడా అనుసరించి, ధనము నార్జింపసాగెను. ఈ విధముగా పాపకర్మముల చేత అతని జీవితమే పాపమయ మయ్యెను.

యమదూతలు విష్ణుపార్షదులతో ఇట్లుపలికిరి: "అజామిళుడు పాపము నాచరించి నాడు. కానీ ప్రాయశ్చిత్త కర్మము నాచరింపలేదు. అందుచేత అతడు శిక్షార్హుడు. కనుక అతనిని దండధరుడగు యముని కడకు మేము గొనిపోవు చున్నాము. అచ్చట దండన మునుబొంది ఇతడు శుద్ధిపడును" యని పలికిరి.

"రాజా! ధర్మశాస్త్ర విదులగు విష్ణుదూతలు యమకింకరుల మాటల నాలకించి ఈ విధముగా పలికిరి" యని శుకబ్రహ్మ పరీక్షిత్తునకు చెప్పుచున్నాడు.

"ఆహా! ఎంత కష్టము వాటిల్లినది? ధర్మమూర్తులే అధర్మమును స్పృశించుచున్నారు. పాపరహితులకు దండనము విధించుచున్నారు. తండ్రి వలె వాత్సల్యముతో పాలింప వలసినవారు కర్కశముగ దండించుటకు సిద్ధపడితే ఇక ప్రజలకు దిక్కెవరు? అజామిళుడు పాపమునకు ప్రాయశ్చిత్తమును చేసికొనినాడు. ఒక్క జన్మలోని పాపమునకే గాక అనేక జన్మల యందు ఆచరించిన పాపకృత్యములకు ఏకముగా ప్రాయశ్చిత్తము గావించు కొనెను. పాపమునకు ప్రాయశ్చిత్తమే గాకుండా మోక్షమును గూడా ప్రసాదించు హరినామమును కీర్తించినాడు" అంటూ విష్ణుపార్షదులు అజామిళుని గూర్చి చెప్పసాగిరి.

అజామిళుడు తన కుమారుని "నారాయణా! నారాయణా! త్వరగా రమ్ము!" యని వాణ్యమైన నాలుగక్షరములతో పిలుచుచుండెను. నారాయణుని నామము నుచ్చరించుట చేత అనేక జన్మార్జిత పాపము కూడా నశించినది యని విష్ణుదూతలనిరి. సర్వపాపములను హరినామము పోగొట్టును. నామయోగి యైన వాని బాధ్యతను నారాయణుడే స్వీకరించు చున్నాడు. నామము ద్వారా ఏర్పడు నైర్మల్యము ప్రాయశ్చిత్తాది కర్మల ద్వారా లభించదు.

ప్రాయశ్చిత్త కర్మల వలన పాపములు నశించునే గాని అంతఃకరణశుద్ధి జరుగదు. సమకార్య మేర్పడదు. ప్రాయశ్చిత్త మొనరించిన పిదప మఱల చిత్తము పాపకూపమున ప్రవేశించే ప్రమాదము లేకపోలేదు. శ్రీహరి నామవైభవము అలాంటిది గాదు. హరినామము వలన పాపము ప్రక్షాళన మగుటయే గాక బుద్ధి శుద్ధిపడును. చిత్త సంశోధనము జరుగును.

"యమదూతలారా! అజామిళుడు మృత్యుముఖములో ప్రవేశించు సమయమున హరినామము నుచ్చరించెను. అది అతని సమస్త పాపములను హరించి వేసినది. అందు వలన అతనిని మీరు నరకాది లోకములకు గొనిపోవుట సమంజసం గానేరదు. హరి నామము నెలా పలికినను అది సద్యః ఫలితములనే ఒసంగును" అని విష్ణుదూతలనిరి.

ఆ॥ బిడ్డపేరు పెట్టి పిలుచుట విశ్రామ కేలినైన మిగుల గేలినయిన
బద్యగద్యగీత భావార్థముల నైన గమలనయను దలప గలుషహరము॥

విష్ణుపార్షదులు చెప్పుచున్నారు. ఎక్కువ పాపము నాచరించువారికి ఎక్కువ ప్రాయశ్చిత్తమును, తక్కువ పాపము నాచరించు వారికి తక్కువ ప్రాయశ్చిత్తమును మహర్షులు తెలిపి యున్నారు. కానీ హరినామము యొక్క వైభవము వేఱుగా యున్నది. నామము ద్వారా జరుగు ప్రాయశ్చిత్తమున ఈ వ్యత్యాసములు లేవు. హరినామ స్మరణము సర్వ పాపములను హరించును.

తైస్తా న్యఘాని పూయన్తే తపో దానవ్రతాదిభిః
నా ధర్మజం తద్ధృదయం తదపీ శాంఘ్రి సేవయా ॥

"తపస్సు, దానము, వ్రతము మొదలైన ప్రాయశ్చిత్త కర్మముల ద్వారా పాపములు నశించును. కానీ వాటివలన పాపకారణమగు చిత్తమాలిన్యము పోదు. శ్రీహరి చరణకమల సేవనమే ఆ దుష్ట సంస్కారమును దగ్ధమొనర్చును" యని విష్ణుదూతలు పలికిరి.

అగ్ని తృణరాశిని దగ్ధము చేయునట్లు భగవన్నామము పాపములను నశింపజేయును. మందు యొక్క ప్రభావము రోగికి తెలియకున్నను, దానిని సేవించగనే ఆ మందు ప్రభావము తెలియులాగున, అజ్ఞానముచే కీర్తింపబడినను భగవన్నామము తన ప్రభావమును వ్యక్త మొనర్చును. కనుక భగవన్నామము సర్వ పాపహరమై యున్నది. అదియును గాక ప్రమాదములకు గురియైనపుడు హరినామము నుచ్చరించినచో ఆయా గండముల నుండి విముక్తి లభించును.

పతితః స్ఖలితో భగ్నః సన్దష్ట స్తప్త ఆహతః
హరిరిత్య వశేనాహ పుమాన్ నార్హతి యాతనామ్

"ఎత్తయిన ప్రదేశము నుండి క్రిందపడినపుడు, జారిపడినపుడు, క్షతగాత్రుడైనపుడు, పాములచే కఱవబడినపుడు, రోగములచే పీడింపబడునపుడు, దెబ్బలు తగిలినపుడు "హరి" యని పలికినచో, ఆయా దారుణ దుఃఖములు హరింపబడును."

అవాంతరము లెదురైనపుడు అచ్యుతుని ఆశ్రయించాలి. చెట్టు నుండి క్రింద పడినపుడు గాని, ఇంటిపై నుండి పడినపుడు గాని, జారిపడినపుడు గాని "అయ్యో - అమ్మో" యని జనులు కేకలిడుచుందురు. అలా అరచుటవలన ఏ ప్రయోజనము ఉండదు. దానికి బదులుగ "హరి" యని భగవన్నామము నుచ్చరించినచో ఆ బాధ నివృత్తి యగును. అంతేగాదు. జీవితములో ఏ కష్టమెదురైనను ముందుగా భగవన్నామము ద్వారా భగవంతునికి నివేదించే ఉత్తమ గుణమును తయారుచేసుకోవాలి. ప్రారబ్దవశాత్తు బాధలు ప్రాప్తిస్తాయి. ప్రారబ్ధాధీనులైన జీవులముందు విన్నవించుకొని పొందే లాభమేముంటుంది? కుంతీదేవిలాగ బాధలను శ్రీకృష్ణునికి నివేదించాలి. వ్యక్తిగత విషయాలను వ్యక్తులతో గాకుండా, అవ్యక్తుడైన పరమాత్మతో ముచ్చటించే సదలవాటును తయారు చేసుకోవాలి. మరి భగవంతునికి నివేదించాలంటే మనకు భాష ఏమిటి? ఏ భాషలో ముచ్చటించాలి? 'నామ' భాషలో ముచ్చటించాలి. నీ బాధలన్నీ అంతర్యామియైన పరమాత్మకు తెలుసు. నీవు చెప్పనవసరము లేదు. ఆ దివ్యాత్ముని కీర్తిస్తే చాలు. సూర్యుడు అంధకారమును అదృశ్యము చేయులాగున పరమాత్మ పాపములను, బాధలను హరిస్తాడు. విష్ణుదూతలు అజామిళుని మృత్యువునుండి కాపాడిరి.

మరణశయ్యపై పరుండి యుండిన అజామిళుడు విష్ణుదూతలకు, యమదూతలకు మధ్య జరిగిన సంవాదము నాలకించెను. వారిరువురు అదృశ్యమైరి. అజామిళుని హృదయములో పాపచింతనము కూడా అదృశ్యమైనది. దానిస్థానే పశ్చాత్తాపము చోటు చేసుకొనినది. పశ్చాత్తాప హృదయాలు పాప భారమును దించుకుంటాయి. పశ్చాత్తాపము పవిత్రమైన భావసంపద. ఎంతటి పాపదారిద్ర్యము నైనను అది పోగొట్టగలదు. కాని పశ్చాత్తాపము జెందిన తరువాత మఱల పాపము లాచరించువారికి సద్గతి కలుగదు.

అజామిళుడు పరితపించసాగెను. "నేను మహాపాపిని. మహాసాధ్వియగు భార్యను త్యజించితిని. వృద్ధులైన మాతాపితల ననాథులుగ జేసితిని. సురాపానము చేయు వేశ్యకు సంతానమును వృద్ధిచేసితిని. ఘోరకృత్యముల నాచరించి మహాపాపినైతిని. భగవత్కృపచే దివ్యాత్ముల సందర్శనమును, సంభాషణమును నేడాలకించితిని. ఎక్కడ? నన్ను బంధించి గొనిపోవుట కేతించిన పాశహస్తులగు పురుషులెక్కడికి వెడలినారు? నాకు విముక్తి నొసగిన భగవత్పార్షదులగు ఆ సుదర్శనులేరి?

ఉ॥ దారుణపాశబంధనవిధానములన్ నరకార్ణవంబులో
గూరిననన్ను వేడు సెడకుండ నొనర్చినపుణ్యమూర్తు లం
భోరుహనేత్రు లుజ్జ్వల నభోమణితేజులు లోచనోత్సవుల్
చారుదయాసమంచిత విచారులు నల్వురు నెందు నేగిరో.

"నేను మహాపాపిని. అయినను విష్ణుదూతల దర్శనముచే నా చిత్తము ప్రసన్నమైనది. 'నారాయణ' నామామృతమును పానము చేయుటచేత మహాపాపియైన నాకు దివ్యాత్ముల దర్శనము లభించినది" యని అజామిళుడు పరితపించుచుండెను. పరమపావనమైన శ్రీహరినామమును పాపియైన తాను పలుకుటయా? యని అతడు విస్మయమొందుచుండెను. ఇచ్చట ఒక సత్యమును మనము గ్రహించాలి. పాపులైనవారు భగవన్నామము నుచ్చరించరాదని కొందరు పిడివాదములు చేయుచుందురు. పాపుల నుద్ధరించుటకే భగవన్నామ మున్నదనెడి సత్యమును గ్రహించలేరు. పశ్చాత్తాప హృదయుడైన అజామిళుడు కూడా అలాగే తలపోసెను.

క్వ చాహం కితవః పాపో బ్రహ్మఘ్నో నిరపత్రపః
క్వచ నారాయణేత్యే తద్భగవన్నామ మంగలమ్

"నేను వంచకుడను. పాపిని. బ్రాహ్మణత్వ నాశకుడను. సిగ్గును విడచినవాడను - అగు నే నెక్కడ? పరమపవిత్రమైన నారాయణ నామ మెక్కడ?" యని విస్మయమొందుచు, ఈ భాగ్యము అపూర్వసుకృతి ఫలితమని గ్రహించెను.

పూర్వ పుణ్య విశేషము లేనివారు భగవన్నామము నుచ్చరింపలేరు. భజన జరిగే సందర్భాలలో కొందరు వ్యాపారంలో కోట్లు పోగొట్టుకున్న వారివలె నిర్వేదములో గోచరిస్తుంటారు. పెదవి విప్పరు. నామము పలుకరు.

కొందరు నామము జరుగుచున్నంతసేపు ఇష్టములేని వివాహములో పెళ్ళికొడుకుల్లాగ తలలు వంచుకొని కూర్చొని యుందురు. గతంలో ఏ భయంకర పాపము లాచరించిన దోషమో సిగ్గుతో తలలు అలా వంగిపోతుంటాయి. సరే! ఆ సమయంలోనే నిద్రించే కుంభకర్ణ సంజాతుల విషయము ఇక చెప్ప నవసరము లేదు.

నామము నుచ్చరించునపుడు మనలోని పాపములను పరమాత్మ దగ్ధము చేయు చుండును. పరమాత్మ కార్యోన్ముఖుడై యుండు సమయాన మనము అన్యస్మరణలను విస్మరించి శ్రీహరి యందే ధ్యానము నుంచాలి. కీర్తన జరుగునపుడు ప్రక్కవారితో ముచ్చ టించరాదు. ప్రాపంచిక విషయములను మనస్సులలో కదలకుండా జాగ్రత్తపడాలి. భక్తిలేని భజన ఎక్కువకాలం సాగకూడదు.

కీర్తన సాగుచున్నంతసేపు మనస్సు అన్యవిషయముల పైకి వెడలకుండా జాగ్రత్త పడాలి. మనస్సునకు అవగాహన కల్పించాలి. చెడుమార్గముల నన్వేషించుటలో కలిగే కీడును వివరించి చెప్పాలి. సంకీర్తనే సన్మార్గమని తెలియజేయాలి. సంస్కరింపబడిన చిత్తమే సంకీర్తనలో తృప్తి చెందగలదు.

వినవే ఓ మనసా - వివరంబుగ నే దెల్పెద ॥వినవే॥
మనసెరింగి కుమార్గమున - మరి పొరలుచు చెడవలదె ॥వినవే॥
యీ నడతలు పనికిరాదు ఈశ్వరకృప కలుగబోదు
ధ్యాన భజనసేయవె వర - త్యాగరాజు మనవి ॥వినవే॥

యని ప్రపంచమును త్యజించి, నామ యోగములో పరమాత్మను స్మరించి తరించిన నాదబ్రహ్మోపాసకులు త్యాగరాజస్వామి తెలిపియున్నారు.

కనుక పాపమును జూచి భయపడనవసరము లేదు. పరమ పావనమైన భగవన్నామ ముండగా పాపమును గూర్చి చింతింప నవసరము లేదు. అజామిళుడు పాపియైనను నామోచ్చారణతో పునీతుడయ్యెను. శ్రీహరి పతితపావనుడు. పతితు లుండబట్టే గదా! భగవానుడు పతిత పావనుడైనాడు. ఈ విషయమును సంత్ తులసీదాస్ మహాశయుడు ఒక కీర్తనలో అద్భుతంగా కీర్తిస్తాడు. ఈ కీర్తనలో అజామిళోపాఖ్యాన మంతయు మనకు కళ్ళముందు గోచరించును.

మై హరి పతిత పావన సునై
మై పతిత తుమ్ పతిత పావన్ దో ఉ బానక బనై ॥మై హరి॥
వ్యాధ గనిక గజ అజామిళ సాఖి నిగమని బనై
బిర్ అధమ్ అనేక తారే జాత కాపై గనై ॥మై హరి॥
జాని నామ్ అజాని లీన్హే నరక సురపుర మనై
దాస తులసీ శరణ ఆయో రాఖియే అపనై ॥మై హరి॥

"భగవానుడు పతిత పావనుడని నేను విన్నాను. నేను పతితుడను. నా స్వామి పతిత పావనుడు. ఆహా! ఎంతచక్కని సంబంధము కలిగినది? గనిక, గజేంద్ర, అజామిళాది

ఎందరో పాపులను భగవానుడు ఉద్ధరించినట్లు శాస్త్రము ప్రవచిస్తున్నది. ఎందరో పాపులు భగవానుని అనంత కృపారసమునకు పాత్రులైనట్లు తెలియుచున్నది.

"భగవన్నామమును అజ్ఞానముచే నుచ్చరించిననూ నరక ద్వారమునుండి బయట పడి స్వర్గమును ప్రవేశింతురు. ప్రభూ! నీ నామ ప్రభావము నెరిగి నేను నీ పాదముల నాశ్రయించినాను" యని తులసీదాస్ గానం చేశాడు.

పశ్చాత్తాప హృదయుడైన అజామిళుడు దేహేంద్రియ మనోబుద్ధులను నిగ్రహించుకొని మోహము నుండి విడివడవలెనని సంకల్పించెను. సదా భగవచ్చింతనము నందే నిమగ్నుడై యుండవలెనని నిర్ణయించుకొనెను. అజామిళుడు ఈ క్రింది విధముగా తనలో తాను చింతించెను.

"విషయములు విషతుల్యములు. దేహాభిమానమే భోగాసక్తికి కారణమగుచున్నది. భోగముల యందలి ఆసక్తి కర్మల నాచరింప జేయుచున్నది. కర్మలు జీవుని జన్మచక్రము నకు బంధించు చున్నవి. ఈ బంధము నుండి నేను విముక్తుడ నయ్యెదను. మాయయే వారాంగన రూపమున అరుదెంచి నన్ను వశపరచుకొనినది. అధముడనైన నేను మాయకు లొంగినాను. భామకు బానిస నయ్యాను. ఇక నేను మాయకు లోనుగాకుందును. భోగా సక్తిని త్యజింతును. సర్వులను ప్రేమింతును. సర్వభూత హితుడనయ్యెదను. కరుణా హృదయముతో మెలిగెదను. భగవద్ధ్యానము నందే చిత్తము నుంచెదను. అసత్యములను పలుకను. అన్యాయములను చేయను. అధర్మముల నాచరింపను. అహంకారమును వర్జింతును. మమకారమును త్యజింతును. మాధవనామ స్మరణలో మైమరచి యుందును"అని భావించెను. అజామిళుని యందుకలిగిన ఈ పరివర్తనము సాధుసాంగత్య ఫలమేనని శుకుడు కీర్తించుచున్నాడు.

ఇతిజాత సునిర్వేదః క్షణ సంగేన సాధు షు
గంగాద్వార ముపేయాయ ముక్త సర్వాను బంధనః

"క్షణమాత్రపు సాధుసాంగత్య ప్రభావముచే అజామిళునకు చక్కని నిర్వేద ముదయించినది. సమస్త బంధములనుండి విడివడి హరిపాదములను చేరుట జరిగినది" యని శుకబ్రహ్మ పరవశించి ప్రవచించెను.

అజామిళుడు దృఢమైన నిర్ణయములను గైకొనెను. వ్రతనియమము లేని వాని వ్రతము నిష్ఫలమగును. ఆచరణ రహితుడు ఆధ్యాత్మిక మార్గమున ప్రగతిని సాధించ లేడు. ప్రతి ఒక్కరు అజామిళుని వలె జీవితములో కొన్ని నిర్ణయములను తీసుకోవాలి. వాటిని క్రమము తప్పకుండా ఆచరించాలి. అట్టివారికే భగవత్కృప లభించును.

అజామిళుడు ఒక దేవాలయమునకేగి అచ్చట ఆసీనుడై భక్తి చేయనారంభించెను. ఆలయములో .భగవద్దర్శనము చేయు పుణ్యకార్యము నెప్పుడూ విడనాడగూడదు. భగవంతుని మరచి జీవించిన నరులు భగవానుని ఎదుట పశ్చాత్తాప హృదయంతో నిలబడి బుద్ధిని శుద్ధిచేసుకోవాలి. భగవానుడు అంతటా యున్నాడు గనుక ఆలయ సందర్శనము అనవసర మనెడి శుష్కవాదములు పలుకరాదు.

అజామిళుని మనస్సు నిగ్రహింపబడెను. ఇంద్రియములు అరికట్టబడెను. చిత్తము పరమాత్మ యందే లగ్నమై యుండెను. దేహధ్యాసను విడచినవాడై, సదా సర్వగతమైన ఆత్మయందే మనస్సును నియమించెను. వాసనలు నిస్సారమయ్యెను. తత్ఫలితముగ విషయాలు నిర్వీర్యములాయెను. ప్రతివస్తువు నందును అజామిళునకు నారాయణుడే గోచరించుచుండెను.

ఒకనాడు ప్రకాశరూపులైన పురుషులు తన ఎదుట నిలబడిరి. యమదూతలు పాశహస్తులై తనను సమీపించినపుడు ఎవరయితే తనను రక్షించిరో వారే ఈ నాడు వచ్చిన వారని అజామిళుడు గుర్తించెను. వెంటనే శిరమువంచి వారికి నమస్కరించెను. వెంటనే దేహమును విసర్జించెను. దివ్యదేహము నొకదానిని పొందెను. అతనికొరకై గొనిరాబడిన సువర్ణ విమానము నెక్కెను. ఆకాశమార్గము గుండా శ్రీహరి దివ్యసన్నిధికి చేరెను. మహాత్ముల సాంగత్యము పాపియైన అజామిళునికి విష్ణు సాన్నిధ్యమును ప్రసాదించినది. సత్సంగ ప్రభావము వర్ణింప నలవిగానిది.

క॥ హరిభక్తులతో మాటలు ధర నెన్నడు జెడనిపుణ్యధనముల మూటల్

వరముక్తికాంతతేటలు, పరిషద్వర్గంబు చొరని యరుదగుకోటల్.

అని అజామిళుడు భావించెను. ఆ సత్యమును తన జీవితమున దర్శించెను.

అజామిళుని వృత్తాంతము ప్రతిజీవియొక్క వృత్తాంతమేయని తెలియవలెను. "అజ" అనగా పుట్టుకలేనిది. అదియే మాయ. మాయకు అస్తిత్వము లేదు. అభాసయే గాని ప్రభావ మెరుగదు. అట్టి మాయతో కలసినవాడు అజామిళుడు. మాయాలోలుడు మాయా కార్యములనే చేయును. అలాగే అజామిళుడు జార చౌర్యాది నికృష్ట కార్యముల నాచరించి భ్రష్టుడయ్యెను.

పతితుడైన అజామిళుడు భగవన్నామము నాశ్రయించెను. పాపములను క్షాళన మొనర్చుకొనెను. దృఢభక్తితో పరమాత్మను కీర్తించెను. తరించెను. "అజ" అనగా పుట్టుక లేనిది గనుక మాయ యనెడి భావమును పైన గ్రహించినాము. ఇపుడు "అజ" అనగా పరమాత్మయని గ్రహింపవలెను.

అజో నిత్య శ్శాశ్వతో౽యం పురాణో న హన్యతే హన్యమానే శరీరే

"ఆత్మ అజము. నిత్యము. శాశ్వతము. పురాణము. దేహము నశించినను ఆత్మ నశించదు" అని శ్రీకృష్ణపరమాత్మ భగవద్గీత - సాంఖ్యయోగమున తెలిపెను.

అజామిళుడు పావనమగు సంకీర్తనము ద్వారా బ్రహ్మముతో సంబంధమును పొందెను. భోగాసక్తి యున్నంతవరకు అజామిళుడు మాయనంటి జీవుడై యుండెను. కీర్తనాదుల ద్వారా శుద్ధిపడిన చిత్తము పరమాత్మయందు నిలువగనే అజామిళుడు బ్రహ్మయుతుడై తరించెను.

ముక్తిని గోరు మనుజులకు భగవన్నామ కీర్తనమే సర్వశ్రేష్ఠమై యున్నది. వివిధములైన ప్రాయశ్చిత్త కర్మములద్వారా చిత్తము తాత్కాలికముగ శుద్ధియైనను మరల రజస్తమోగుణములచే మలిన పడవచ్చును. కానీ నామము ద్వారా శుద్ధిపడిన చిత్తమును ఇక ఏ మలినము అంటనేరదు. అందుచేత నామ సంకీర్తనమునకు మించిన సాధన మరియొకటుండదని శ్రీశుకుడు తెలిపెను.

నాతః పరం కర్మ నిబన్ధ కృన్తనం ముముక్షతాం తీర్థపదాను కీర్తనాత్

"కర్మ బంధములనుండి విముక్తిని గోరు ముముక్షువులకు తీర్థపాదుడగు భగవానుని సంకీర్తనము గాక శ్రేష్ఠమగునది మరియొకటి లేదు" అని శ్రీశుకుడు ప్రవచించెను.

యముడు చెప్పిన నియమము

"మునిశ్రేష్ఠా ! యమదూతలు అజామిళుని గ్రహింపలేకపోయిరి గదా! అది విని యమధర్మరాజునకు ఆగ్రహము కలుగలేదా? నిగ్రహమును కోల్పోవక యుండెనా? యముని యాజ్ఞ తిరస్కరింపబడినందుకు క్రుద్ధుడు గాకుండెనా? యమదూతలు యమునితో ఏమి చెప్పిరి? వారికి యముడు యేమి చెప్పెను? తెలుపవలసినది" అని పరీక్షిత్తుడు శుకబ్రహ్మ నడిగెను. యముడు తన దూతలతో సంభాషించిన విషయమును శ్రీశుకుడు చెప్పుచున్నాడు.

యమదూతలు యముని సన్నిధికి చేరిరి. జరిగిన విషయము నంతటిని నివేదించిరి. వారి సంశయములను గూడ యమునికి తెలిపిరి. "దేవా! యమధర్మరాజా! ఈ విశ్వములో దండధారులెందరు? శాసనకర్త లెందరు? కర్మఫలముల నొసగు వారెందరు? కర్మఫలముల నొసగువారు అనేకులున్నచో వారిలో ఒకరి భావములు మరొకరి భావములతో ఏకీభవించక పోయినచో జీవులకు లభించెడి కర్మఫలములు తారుమారగును. ఒకరు శుభమును ప్రసాదించినచో మరొకరు అశుభమును అందించే ప్రమాదము లేకపోలేదు. ఒకవేళ వ్యక్తులు వేరైనను శాసనములు వేరుగానందున అభిప్రాయ భేదములకు తావు లేదని మీరు చెప్పవచ్చును. భేదాభిప్రాయములు అపసవ్యఫలము నందించునట్లే ఏకాభిప్రాయము అధికఫలమునకు కారణము గావచ్చును గదా! ఒకే కార్యమునకు ఇరువురు శాసనకర్తల నుండి రెండు ఫలితములు అందవచ్చును గదా! కార్యము లసంఖ్యాకములైనందున అనేకుల ప్రమేయము అవసరమని భావించినచో అందులో దోషము లేకపోవచ్చును. ఎందరు శాసకులున్నను ముఖ్యశాసనకర్త ఒక్కడే ఉండవలెను గదా!

"ప్రభూ! ఇంతవరకు ఈ అభిప్రాయమును కలిగిన మేము తమరొక్కరే ముఖ్య శాసనకర్తలని భావించితిమి. కానీ ఇపుడు లోకపు తీరు మారినది. తమ యాజ్ఞలను ప్రజలు గ్రహింపని స్థితి తటస్థించినది. తమరి యాజ్ఞానుసారము మేము ఒక పాపిని యాతనా గృహమునకు దెచ్చుచుంటిమి. ఈలోగా అచ్చటికి దివ్యపురుషులు కొందరు వచ్చి, పాశములను ఛేదించి అతనికి విముక్తిని ప్రసాదించిరి. మేము ఆ పాపిని పట్టుకోగానే అతడు "నారాయణా! నారాయణా! త్వరగా రమ్ము!" యని అరచెను. వెంటనే ఆ దివ్య పురుషులు **"మాభై ర్మాభైః"** (భయపడకు, భయపడకు) యని అభయము నొసగుచు

అచ్యుతికి విచ్చేసిరి. అతనిని విడిపించిరి. ప్రభూ! వారెవరు? ఈ విషయమును మాకు తెలుపుడు" యని యమభటులు యమధర్మరాజు నడిగిరి.

దూతల మాటల నాలకించగనే యమధర్మరాజు భక్తితో చలించెను. 'నారాయణ' నామము చెవిని బడగనే దేహమంతయు కంపించెను. మనస్సు పరవశించెను. కొన్ని నిముషములు నిశ్చేష్టుడాయెను. నిర్మల హృదయుడై నేత్రములను మూసి నారాయణుని పాదపద్మములను ధ్యానించి, ఆ తరువాత దూతలతో ఇట్లు పలికెను:

"కింకరులారా! నన్ను సర్వశ్రేష్ఠునిగ మీరు భావించుట ఉచితముగాదు. నన్ను మించిన శ్రేష్ఠుడు గలడు. అతడు సర్వదేవతల కీశ్వరుడు. త్రిమూర్తులు అతని యంశ భూతులు. సమస్తము అతని యధీనమునందే యున్నది. అట్టి వాసుదేవ పరబ్రహ్మమును కీర్తించుటయే ఈ జగత్తులో ఉత్తమ ధర్మమైయున్నది. నామవైభవమును అజామిళుని చరిత్రయే తెలుపుచున్నది గదా! కనుక నామసంకీర్తన చేయు భక్తులు నా దండనకు అర్హులుగారు. వారిని పాప మంటదు. కనుక జీవితములో ఎవరయితే భగవన్నామమును కీర్తింపరో, వాసుదేవుని చరణకమలములను అర్చింపరో, స్మరింపరో అట్టి వారిని నా వద్దకు తీసుకొని రండి" యని పలికి, తెలియక దూత లొనరించిన పాపమునకు క్షమింపు మని యమధర్మరాజు నారాయణుని ప్రార్థించెను.

సీ॥ ఎకసక్కెమున కైన నిందిరారమణుని బలుకంగలేని దుర్భాషితులను
గలలోననైన శ్రీకాంతునిపత్పాద కమలముల్ సూడని కర్మరతుల
నవ్వుచునైన గృష్ణప్రశంసకు జెవి దార్పనేరని దుష్కథాప్రవణుల
యాత్రోత్సవంబుల నైన నీశునిగుడి త్రోవ ద్రొక్కగలేని దుష్టులను
ఆ॥ బరమభాగవతుల పాదధూళి సమస్త తీర్థసార మనుచు దెలియలేని
వారి వారివారి వారి జేరినవారి దొలుత గట్టి తెండు దూతలార!

అని యమధర్మరాజు దండనమున కర్హులగు వారిని గూర్చి తెలిపెను.

శుకుడు చెప్పుచున్నాడు: "పరీక్షిన్మహారాజా! శ్రీ మహావిష్ణువు యొక్క కీర్తనము విశ్వ మంగళకరము. నామ సంకీర్తనము చేయువారికి దృఢమైన భక్తి ఏర్పడును. రాజా! యమధర్మరాజు వలన ధర్మరహస్య మెరిగిన యమదూతలు ఆనాటినుండి విష్ణుభక్తులను స్పృశించుటలేదు. నేను నీకు చెప్పిన ఈ శుభకర చరితమును పూర్వము అగస్త్యమహర్షి మలయగిరిపై నాకు తెలిపెను" యనెను.

దక్ష ప్రజాపతి నారదుని శపించుట

" శుకదేవా! స్వాయంభువ మన్వంతరమున దేవ, అసుర, మానవ, నాగ, మృగ, పక్ష్యాదులతో గూడిన సృష్టిని గూర్చి మీరు వివరించియున్నారు (తృతీయ స్కంధమున). దానిని పూర్ణముగా వినవలెనని యున్నది. దయచేసి తెలుపుడు" యని పరీక్షిత్తుడు శుకుని అర్థించెను.

శుకబ్రహ్మ చెప్పుచున్నాడు. ప్రాచీనబర్హికి ప్రచేతసులను నామముగల పదిమంది కుమారులుండిరి. నారదుని యుపదేశమువలన విరాగియైన ప్రాచీనబర్హి తపస్సు నాచరించుటకు వనముల కేగెను. ప్రజాపతియగు ప్రాచీనబర్హి అడవుల కేగుటవలన భూమండలమంతయు కల్లోల మాయెను. వ్యవసాయాది కర్మలు కరువైనవి. భూమి యంతయు తరువులచే నిండిపోయెను. ఈ విపత్తును గాంచిన ప్రాచీనబర్హి కుమారులగు ప్రచేతసులు క్రుద్ధులై తరువులను దగ్ధముచేసిరి.

చెట్లన్నీ నశించుచుండెను. అది గాంచి చంద్రుడు ప్రచేతసులకు దర్శనమొసగి, వారి కోపమును ఉపశమింప జేయుటకు ప్రయత్నించెను. "ప్రచేతసులారా! తరువులను దగ్ధముచేయుట సముచిత కార్యము కానేరదు. పాలకులైన మీరు విధ్వంసకాండకు పాల్పడుట సబబుగాదు. ప్రజలకు ఆహారము లభించుటకు భగవానుడు ద్రుమములను సృష్టించెను. ప్రజల ఆహారమును పాడుచేయుట ప్రజాపతులకు తగునా?

అన్నం చరాణామచరా హ్యపదః పాదచారిణామ్
అహస్తా హస్త యుక్తానాం ద్విపదాం చ చతుష్పదః

"చరించని ఫలపుష్పాదులు చరించే తుమ్మెదలకు ఆహారము. పాదములు లేని తృణాదులు పాదచారులగు పశువులకు ఆహారము. చేతులు లేని మృగాదులు హస్తములుగల పులులు మొదలైన వానికి ఆహారము. చతుష్పాదులగు జంతువులు ద్విపాదులగు మనుజులకు ఆహారము.

"పుణ్యాత్ములారా! ప్రజాసృష్టికై వినియోగపడవలసిన మీరు ద్రుమములను దగ్ధమొనర్చి, జీవులకు ఆహారమును లేకుండా చేయుట సబబుగాదు. మీ పూర్వుల వలెనె మీరు గూడ కోపమును త్యజించి, సాధువర్తనులై మెలగుడు. ప్రజల క్షేమమును రాజులే కాపాడవలెను. పిల్లలను తల్లిదండ్రులు పోషింపవలెను. నేత్రములను రెప్పలు కాపాడవలెను. భార్యను భర్త రక్షింపవలెను. బిచ్చగాళ్ళను గృహస్థులు ఆదరించవలెను. అజ్ఞానులకు జ్ఞాని అండగా నిలువవలెను. ప్రజలకు రాజుయే నిజ బంధువై నిలువవలెను.

ఉ॥ తప్పక యర్భకావళికి దల్లియు దండ్రియు, నేత్రపంక్తికిన్
ఱెప్పలు, నాతికిం బతియు, ఱేడు ప్రజావలి కెల్ల, నర్థి కిం
పొప్ప గృహస్థు, మూఢులకు నుత్తము, లెన్న సమస్తబాంధవుల్
ముప్పున గావలేని కడు మూర్ఖులు గారు నిజాలచుట్టముల్.

"కనుక ప్రజలకు సంబంధించిన తరువులను నశింపచేయుట మీకు తగదు. ప్రచేతసులారా! క్రోధము మనుజులకు సామాన్యమైన విషయము. అట్టి క్రోధమును విచారము ద్వారా ఎవ్వరు నిగ్రహించు కొందురో వారు మహాత్ము లనబడెదరు. సంసార సాగరమును దాటెదరు.

" నా మాటను విశ్వసింపుడు. వృక్షములను నశింపజేయకుడు. ఈ వృక్షములచే పోషింపబడిన "మారిష" యను కన్యారత్నమును మీ కొసగెదను. ఆమెను పత్నిగా

స్వీకరించి శాంతింపుడు" యని చంద్రుడు వారిని శాంతింపజేసెను. వారు పదుగురు ధర్మానుయాయులై ఆ మారిషను పరిణయమాడిరి.

రేషతీతి రిషః........................ రిష హింసాయామ్ మా రిషః

"హింసింపనివారు........................ లేదా హింసను నివారించువారు "మారిషు" లని భావము.

'మారిష' అహింసకు ప్రతీకము. తరువులను హింసించు ప్రచేతసులు 'మారిష' ను వివాహమాడిరి. అనగా అహింస నవలంబించిరని భావము. ప్రాచీనబర్హి పుత్రులగు ప్రచేతసులు పదుగురు కలసి మారిషను పరిణయమాడిరి. చెట్లను దగ్ధమొనర్చెడి హింసా కార్యమును సాగించుచుండిన పదుగురు పరిణయ మాడుటలో గల అంతర్భావమును గ్రహింపవలెను.

మనము దశేంద్రియముల ద్వారా హింస చేయుచుందుము. అశ్లీల దృశ్యములను నేత్రములు వీక్షించును. దుష్టవాక్కులను నోరు పలుకును. దుర్భాషలను చెవు లాలకించును. హస్తములు చెడుకార్యములను చేయును. నాసికము దుర్గంధమును ఆఘ్రాణించును. చర్మము చెడును స్పృశించును. వెళ్ళగూడని చోటికి పాదములు గమించును. మధు మాంసాదులను నాలుక అనుభవించును. ఈ విధముగా దశేంద్రియముల ద్వారా మనుజులు హింసకు అలవాటుపడి యుందురు. ఈ దశేంద్రియముల ద్వారా అహింసను పాటించుటయే పదిమంది ప్రచేతసులు మారిషను వివాహ మాడుటలోని అంతర్భావము. ఎవరి ఇంద్రియములు హింసను విడనాడునో వారు ధన్యాత్ములై తరింతురు.

ఇంద్రియాణాం నిరోధేన రాగద్వేష క్షయేన చ
అహింసయా చ భూతానా మమృతత్వాయ కల్పతే

"ఇంద్రియములను నిగ్రహించుట చేతను, రాగద్వేషములను నశింపజేయుట చేతను, అహింస నవలంబించుట చేతను మనుజుడు మోక్షమును పొందుచున్నాడు" యని నారద పరివ్రాజకోపనిషత్తు ప్రవచించినది.

మారిషకు పదుగురి ప్రచేతసుల వలన ఒక బిడ్డడు కలిగెను. అతడే ప్రాచేతసుడు. వానినే దక్షుడందురు. ఈ దక్షుడు సృష్టించిన ప్రజలచే త్రిలోకములు పూరింపబడినవి.

దక్షునిచే సృష్టింపబడిన ప్రజలు వృద్ధి పొందకపోయిరి. కారణము తెలియకుండెను. దక్షుడు పర్వత ప్రాంతమున కేగి కఠోర తపమాచరించెను. "హంస గుహ్య" మను స్తోత్రము ద్వారా శ్రీహరిని స్తుతించెను. దక్షుని తపస్సుచే తృప్తిచెందిన శ్రీహరి దక్షునికి ప్రత్యక్షమాయెను. ప్రజోత్పత్తికై దక్షుడు తపస్సు చేయుటచే తాను ప్రీతి జెందినట్లు శ్రీహరి తెలిపెను.

సమాజపరముగా ఎవరు శ్రమింతురో, లోకకల్యాణమునకు ఎవరు కృషి చేయుచుందురో అట్టి వారి యెడల శ్రీహరి ప్రీతిగలవాడగును. శ్రీహరి దక్షుని కోర్కెను మన్నించెను. అతనిని ఆశీర్వదించెను. సర్వభూతములు సమృద్ధి పొందునట్లు దీవించెను.

శ్రీహరి యాజ్ఞానుసారము "అసిక్ని" యనెడి కన్యను వివాహమాడిన దక్షప్రజాపతికి హర్యశ్వులను పదివేలమంది కుమారులు గలిగిరి. ప్రజాసృష్టి కార్యమున వారిని దక్షుడు నియమింపగా, హర్యశ్వులు నారాయణ సరోవర తీర్థమునకు వచ్చిరి. ఆ జలమును స్పృశించగనే వారి హృదయము నిర్మలమాయెను. వారి బుద్ధి పరమాత్మయందు తీవ్రముగ లగ్నమగు చుండెను. కానీ సృష్టికార్యమును నిర్వహింపమని తండ్రియగు దక్షుడు తెలిపెను. కార్యాకార్యముల యందు సముచితరీతి నెరుగని దక్షకుమారులు తీవ్రముగా తపస్సు చేయసాగిరి.

ఒకనాడు నారదుడు వారివద్దకు అరుదెంచెను. దక్షకుమారులతో ఇలా పలికెను: "హర్యశ్వులారా! మీరు ఈ భూప్రపంచము నంతటిని జూడలేదు. ఇచ్చట విచిత్రమైన రాజ్యమున్నది. దాని యందు ఒక పురుషుడే యుండును. అచ్చట ఒక బిలమున్నది. దాని నుండి బయల్వెడలుటకు మార్గము లేదు. అచ్చట ఒక స్త్రీ యున్నది. ఆమె చిత్ర విచిత్రములైన రూపములను ధరించు చుండును. అచ్చటయున్న పురుషుడే ఆమె భర్త. అచ్చట ఒక నది ప్రవహించు చుండును. అది రెండు వైపుల ప్రవహించుచుండును. అచ్చటయున్న గృహము ఇరువది యైదు వస్తువులచే నిర్మింప బడియున్నది. అచట ఒక హంసయున్నది. అది అనేక విధములుగ శబ్దము చేయుచుండును. అచ్చట పై భాగమున కత్తులతో, వజ్రములతో తయారైన చక్రము ఒకటి తిరుగుచుండును. వీటిని మీ రెప్పుడైనను చూచితిరా? ప్రపంచమునకు సంబంధించిన జ్ఞానమే లేని మీరు సృష్టి నెలా వృద్ధి పరచగలరు? తండ్రియాజ్ఞ నెలా పాలించగలరు?" యనెను.

నారాయణ సరోవర తీర్థమును స్పృశించుటచేత నిర్మలహృదయులై యున్న హర్యశ్వులు తమలో తాము విచారించుకొనిరి. బుద్ధి శుద్ధి పడినవారికి విచారమునందు జగద్విలక్షణ మేర్పడును. నారదుడు తెలిపిన కూట ప్రశ్నలకు సమాధానములను వారు ఆంతర్యము నుండియే అందుకొనిరి.

నారదుడు తెలిపిన విచిత్రమైన రాజ్యమెక్కడో లేదు. అదియే మానవ ప్రపంచమని గ్రహించిరి. విరాడ్రూప చైతన్యమే అక్కడ తెలియు పురుషుడు. అజ్ఞానమే బిలము. దాని నుండి బయటపడుట కష్టము. మాయయే అచ్చటయున్న స్త్రీ. మాయయనెడి స్త్రీ చిత్ర విచిత్రములగు రూపములను ధరించును. మాయకు వశుడైన జీవుడే ఇచ్చట పురుషుడైనాడు. అచ్చట రెండువైపుల ప్రవహించు నది ఏదియోగాదు. ప్రవృత్తి, నివృత్తులనెడి రెండు విధములైన వేదోక్త ధర్మము. హంస యనగా ప్రతివ్యక్తి హృదయాంతరాళము నుండి స్ఫురించే అనాహత ధ్వని. ఈ ప్రపంచమున కత్తులతో వజ్రములతో తయారైన చక్రము ఒకటి తిరుగుచుండునని నారదమహర్షి చెప్పెను. అదియే కాలచక్రము. జీవులను ఏ క్షణము నందైనను కబళించు మృత్యుపాశము.

ఈ విధమైన శుభకర సమాధానములను పొందినవారై హర్యశ్వులు భక్తిభావముతో నారద మహర్షికి ప్రదక్షిణ మొనరించిరి. ప్రేయస్సును త్యజించి శ్రేయస్సు ననుసరించిరి. ప్రవృత్తిని విడచి నివృత్తి వెంట నడచిరి. మోక్షప్రియులైరి.

తండ్రియగు దక్షుని యభీష్టము నెరవేర దాయెను. తండ్రి యాజ్ఞను పాలించుటలో వారు విఫలులైరి. ఈ వార్తను నారదుడే దక్షునకు తెలిపెను. దక్షుడు దుఃఖము ననుభవించెను. బ్రహ్మదేవుడు దక్షుని ఓదార్చెను. దక్షుడు మరల వేయిమంది కుమారులకు జన్మనిచ్చెను. వారిని సబలాశ్వు లందురు.

దక్షుడు పుత్రులను పిలిచెను. హర్యశ్వుల నాదేశించినట్లే సృష్టికార్యమును పూర్తి చేయుమని సబలాశ్వులను కూడా ఆదేశించెను. తండ్రి యాజ్ఞను పాలించుటకై సబలాశ్వులు బయలుదేరిరి. వారు గూడ తమ యన్నలవలె నారాయణ సరోవరమునకే అరుదెంచిరి. ఆ పవిత్ర జలమును స్పృశించగనే వారి హృదయము కూడా మలరహితమాయెను.

సబలాశ్వులు కూడా తపస్సు చేయ నారంభించిరి. కొన్ని మాసములు కేవలము నీటిని మాత్రమే త్రాగుచు తపస్సు చేసిరి. కొన్ని మాసములు కేవలము వాయువు మీదనే ఆధారపడి కఠోర తపమాచరించిరి.

ఓం నమో నారాయణాయ పురుషాయ మహాత్మనే
విశుద్ధ సత్త్వధిష్ణ్యాయ మహాహంసాయ ధీమహి

"విశుద్ధ సత్త్వ గుణముల కాశ్రయుడును, పరమహంస స్వరూపుడును, మహా పురుషుడును అగు నారాయణునకు నమస్కారము. మేము ఆయనను ధ్యానించుచున్నాము." అని పలికి తపస్సు చేయసాగిరి.

పూర్వమువలె మరల నారదు డరుదెంచెను. "దక్షపుత్రులారా! మీకు నేనొక సన్మార్గమును తెలుపుచున్నాను. నా ఉపదేశము నాలకింపుడు. మీరు మీ యన్నలయందు ప్రేమ గలిగియున్నారు. అందుచేత మీ యన్నల దారిలోనే మీరూ చరింపుడు.

భ్రాతౄణాం ప్రాయణం భ్రాతా యోఽను తిష్ఠతి ధర్మవిత్

"ఎవడు ధర్మము నెరుగునో వాడే అగ్రజుల దివ్యమార్గము ననుసరించును" అని పలికి నారదుడు వెడలెను. సబలాశ్వులు గూడా హర్యశ్వుల మార్గమునే అనుసరించిరి. భక్తి మార్గము ననుసరించిరి. విరక్తులై విష్ణుదేవుని ధ్యానించసాగిరి. భగవత్కృపకు పాత్రులైరి. అందుచేత వారు గూడా తండ్రి యాజ్ఞను పాలింపలేనివారై, గడచినరాత్రి తిరిగిరాని విధమున ఇంటికి చేరరైరి.

దక్షుడు తీవ్రముగా కలతచెందెను. పూర్వమువలెనే ఇప్పుడు కూడా తన పుత్రులను నారదుడు నాశము చేసెనని గ్రహించెను. నారదునిపై క్రోధము అధికమయ్యెను. క్రుద్ధుడైన దక్షప్రజాపతి వెంటనే నారదుని సమీపించెను. ఇలా నారదుని శపించెను:

"నారదా! నీవు పాపివి. నీవు సాధువేషమును ధరించిన వంచకుడవు. నా బిడ్డలను సన్యాసులను జేసి నా హృదయమును భగ్నమొనర్చితివి. బ్రాహ్మణులు జన్మించగనే మూడు విధములుగ ఋణగ్రస్థులై యుందురు. అవియే 1. ఋషి ఋణము, 2. దేవ ఋణము, 3. పితృ ఋణము. బ్రహ్మచర్యము ద్వారా ఋషి ఋణము నుండి విముక్తులు కావలెను. యజ్ఞముల ద్వారా దేవఋణము నుండి విముక్తి నొందవలెను. సంతానోత్పత్తి ద్వారా పితృఋణము నుండి విముక్తు లగుదురు. ఈ ఋణత్రయము నుండి నా బిడ్డలు విముక్తులు గాలేకపోయిరి. ఈ దురదృష్టమున కంతటికి నీవే కారణము. వారిని భ్రష్టులను గావించితివి.

"ఈ విధమైన దుష్టకర్మలద్వారా నీవు నీ ప్రభువైన నారాయణుని కీర్తికి గూడా కళంకమును దెచ్చుచున్నావు. నా బిడ్డలు పసిబాలురు. బిడ్డల హృదయాలను నీ సన్యాసి మాటలతో బండలుగా మార్చావు. కారుణ్యాన్ని అదృశ్యం చేశావు. కాఠిన్యాన్ని మార్చి పోశావు. నీకు దయలేదు. దాక్షిణ్యము లేదు. ధర్మము తెలియదు. న్యాయము అర్థం గాదు. ఇలాంటి నీవు లజ్జాహీనుడవై భక్తుల మధ్య తిరుగుతుంటావు. భక్తులందరూ కరుణామయులై యుందురు. నీకొక్కనికే జగడముల యందు మోజు, బాంధ్యవములను నాశనము చేయుటలో రివాజు లెక్కువగా యున్నవి.

"వైరాగ్యము వలన జ్ఞానము కలుగునని నీ అభిప్రాయమా నారదా? ఓ కపటీ! అదే నిజమైనచో నీవు ఈ వేషము నెందులకు ధరించితివి? వైరాగ్యవంతుడవై తపస్సు చేయ గూడదా? అవివేకీ! విషయానుభవము దుఃఖము నందించు ననుమాట సత్యమే. కానీ ఆయా దుఃఖముల ననుభవించుట చేతనే జీవులలో నిర్వేద మధికమగును. స్వానుభవము వలన కలిగిన వైరాగ్యము స్థిరముగా యుండునే గాని నీలాంటివారి బోధలవలన కలిగే వైరాగ్యము మతాబుల కాంతివలె అదృశ్యమగును.

"మేము గృహమేధులము. ప్రవృత్తి రూపమగు కర్మమార్గమున చరించువారము. నీవు మా విషయమున అనవసర జోక్యమును కల్పించుకొని నా పుత్రులను పాడుచేసితివి. గతములో ఒకసారి సహించితిని. ఇప్పుడు కూడా అదే విధమైన అశుభమును నా కుటుంబమునకు కలుగజేసితివి. పుత్రనాశకా! ఇదిగో శాపమును గ్రహింపుము.

"తస్మాల్లోకేషు తే మూఢ న భవేద్భ్రమతః పదమ్

"మూర్ఖుడా! నీవు దేశదిమ్మరి వయ్యెదవుగాక! నీకు ఎక్కడా స్థానము లభింప కుండుగాక!" యని దక్షుడు నారదునికి శాపమొసగెను.

"దక్షుని శాపమును నారదుడు స్వీకరించెను. రాజా! నీ వాక్కు సత్యమగుగాక!" యని నారదుడు దక్షుని ఆశీర్వదించెను. తిరిగి శాపమిచ్చుటకు శక్తి గలవాడైనను నారదుడు సహనమును ప్రదర్శించెను" యని శ్రీశుకుడు పరీక్షిత్తునకు దెలిపెను.

ప్రతీకారము పామరుల లక్షణము. సహనము సాధుజన సౌశీల్యము. ప్రతీకారమునకు పగ యొక్కటి చాలు. క్రోధమొక్కటి చాలు. కానీ ద్వేషించిన వానిని ప్రేమించుటకు సౌజన్యముండాలి. హృదయ సంస్కారముండాలి. శాపమిచ్చిన వానిని మహాత్ముడే ఆశీర్వదించగలడు.

మన సంప్రదాయములో శాపములు గూడ విచిత్రంగా ఉంటాయి. క్రుద్ధులైన పెద్దలు పిల్లలను "నీ కర్మ కాలిపోను" యని శాపము పెడుతుంటారు. "నీ తల్లికడుపు మండిపోను" అని పూర్వము బిడ్డలను శపిస్తుండేవారు. ఎంతటి భావ సౌందర్యము! కర్కశమైన ఆ కఠోర వాక్కుల వెనుక ఎంతటి కారుణ్యము! "నీ కర్మ కాలిపోను" అన్న

మాటలో ఎంతటి గంభీర భావమున్నది! జ్ఞాన మనెడి అగ్నియే కర్మలను దహింపగలదు. కర్మలుకాలుట యనగా జ్ఞానవంతుడవు కమ్ము యని భావము.

అలాగే తల్లికడుపు మండిపోవుట. మండిన కడుపు పండదు. ఆమెకు ఇక జన్మ లేదు యని అర్థము. మోక్షమును పొందునని భావము. నారదుని విషయములో గూడ దక్షుని శాపము అలాగే పరిణమించినది. "నీకు ఎక్కడా స్థానము లభింప కుందుగాక" యని దక్షుడు శపించెను. ఎక్కడా లభించనిచో పరమాత్మ వద్దనే లభించునని భావము. నారదుడు అలాగే నారాయణుని యందే సదా చిత్తము గలవాడయ్యెను. అంతేగాదు. తన నాశ్రయించిన వారలను గూడా తరింపజేయు వాడయ్యెను. ఈ కారణముగనే ఆయన నారదుడని పిలువబడెను. **"నారం దదాతీతి నారదః"** జ్ఞానమును ప్రసాదించువాడు నారదుడని భావము.

సాధువులు లోక సంచారులే గదా! వారి సంచారము లోక కల్యాణము కొరకే యుండును. సాధుమహాత్ముల పాదపద్మముల చెంత సర్వతీర్థములు సేదదీరి యుండును. దక్షుడు ఇచ్చిన శాపమును నారదుడు ప్రశాంతముగ స్వీకరించెను. అవగాహన లోపించిన సమాజము సాధువులను హింసించినను సాధుమహాత్ములు సహనమును పోగొట్టుకొనరు. ప్రారబ్ధ ఫలములని సరిపెట్టుకొందురు. ధీరులై యుందురు. అందుచేత పొంగు నభిలషించరు. కృంగు నంగీకరించరు.

సుఖం చ దుఃఖం చ భవాభవౌ చ లాభాలాభౌ మరణం జీవితం చ
పర్యాయశః సర్వమేతే స్పృశన్తి తస్మాద్ధీరో న చ హృష్యేన్న శోచేత్

"సుఖదుఃఖాలు, శుభాశుభములు, లాభనష్టములు, చావుబ్రతుకులు యనునవి ప్రతి ఒక్కరిని వంతులవారీగా కలియుచుండును. కనుక ధీరుడైనవాడు ఈ అనివార్యమగు విషయము నందు పొంగరాదు. కృంగరాదు" యని మహాభారతము తెలిపినది.

దక్షుడు తదనంతరము అరువది మంది కుమార్తెలను గనెను. వారిలో పదిమందిని ధర్మదేవత కిచ్చెను. పదముగ్గురిని కశ్యపున కిచ్చెను. ఇరువదియేడు మందిని చంద్రున కిచ్చెను. భూత అంగిరస కశాశ్వులు ముగ్గురికి ఇద్దరిద్దరు చొప్పున ఆరుమంది నొసగెను. మిగిలిన నలుగురిని తార్క్ష్యున కిచ్చెను. వారి బిడ్డలు, మనుమలే త్రిలోకముల యందును వ్యాపించియున్నారు.

కృత్తికాది తారలు చంద్రుని భార్యలు. చంద్రుడు రోహిణిపై ఎక్కువగ ప్రేమను జూపుచు మిగిలినవారిని త్యజించెను. వారందరు తండ్రియగు దక్షునికి వారి దుస్థితిని గూర్చి మొరపెట్టుకొనిరి. చంద్రుని ప్రవర్తనకు క్రుద్ధుడైన దక్షప్రజాపతి "క్షయరోగపీడితుడ వగుదువు గాక" యని చంద్రుని శపించెను. అందుచేత చంద్రునకు సంతానము లేదు. తదనంతరము చంద్రుడు వినమ్రుడై దక్షుని ప్రార్థించగా దక్షుడు ప్రసన్నుడాయెను. చంద్రునికి కళలను ప్రసాదించెనేగాని సంతానము నొసగలేదు.

భేద దర్శనము అమంగళమైనది. దేహమునకు కుష్టువు ఎంత ప్రమాదమో, మనస్సునకు భేదమంత ప్రమాదము. భేదదృష్టి గలవారు వికృతులగుదురు. అభేదదృష్టి బ్రతుకులో అందమును నింపును. ఆనందమును దింపును.

దేవగురువుగా విశ్వరూపుడు

ఒకనాడు దేవరాజగు ఇంద్రుడు సింహాసనముపై ఆసీనుడై యుండెను. దేవగణములచే పరివృతుడై యుండెను. ఆ సమయమున ఇంద్రునకు ఆచార్యుడు, సర్వులకు వందనీయుడు, మునిశ్రేష్ఠుడు, దేవగురువుయైన బృహస్పతి అచ్చటి కరుదెంచెను. ఐశ్వర్యముచే మదోన్మత్తుడైన ఇంద్రుడు గురువును గౌరవించ కుండెను. లేచి నిలబడి స్వాగతము పలుకకుండెను. ఆరాధ్యుడైన బృహస్పతిని అవమాన పరచెను. బృహస్పతి బాధాతప్త హృదయుడై వెంటనే దేవసభనుండి నిష్క్రమించెను. ఇంద్రునికి శాపము పెట్టగలిగిన శక్తిమంతుడైనను అట్లుచేయక బృహస్పతి మౌనముగా వెడలిపోయెను.

ధనమదము దుర్భరమైనది. ఐశ్వర్య మదముచే కొందరు ఆచార్యుని గూడ అవమానించుటకు వెనుకాడరు. మానావమానములకు అతీతులైన గురువులు ఎవరి గౌరవముల నాశింతురు? సంపదచే జ్ఞానమును పొందుట కష్టము. ఐశ్వర్య గర్వముచే ఆచార్యులను అవమాన పరచినవారు దరిద్రులగుదురు. ఐశ్వర్యములో వక్రించిన బుద్ధి దారిద్ర్యములో చక్కబడును.

బృహస్పతి వెడలెను. ఇంద్రుడు తన తప్పును తాను గ్రహించెను. బృహస్పతిని క్షమాభిక్ష వేడుటకు యత్నించెను. కానీ అప్పటికే పరిస్థితి చేయి జారిపోయెను. ఇంద్రునకు బృహస్పతి లభించలేదు. గురువు లభించినపుడు అహంకారముతో దూరులగువారు దూరమైన గురువును మరల సమీపించలేరు. ఆచార్యుని మనస్సునుండి జారిపోయినవాడు వాస్తవానికి జీవించి యున్నను మరణించిన వాడే యగును. ఇంద్రుడు అశాంతితో దుఃఖించుచుండెను. గురుద్రోహికి మిగిలేది దుఃఖమే. దారిద్ర్యమే.

దుష్టులగు అసురులు దీనిని అవకాశముగా తీసికొనిరి. శుక్రాచార్యుని అంగీకారముతో, ఆశీర్వాదముతో దేవతలపైకి దండెత్తిరి. ఆచార్యుని అండ యున్నంతవరకు అరిషడ్వర్గము లనెడి అసురులు సమీపించలేరు. ఆచార్యుని అనుగ్రహము దూరముకాగానే కామక్రోధముల దాడి ప్రారంభమగును.

దేవతలు దానవుల నెదిరించ లేకపోయిరి. గురుకృపలేని వారు అంతశ్శత్రువులను ఎదిరించలేరు. రాక్షసులు దేవతలపై తీవ్రముగా శరములను ప్రయోగించిరి. దేవతలు భగ్న అంగములతో బాధపడుచు అవనత మస్తకులైరి. బ్రహ్మదేవుని శరణుజొచ్చిరి. తన బలము చాలనపుడు దైవబలమే కాపాడాలి.

బ్రహ్మదేవుడు దేవతలతో ఇలా చెప్పెను: "సుర ప్రముఖులారా! మీరు పరాక్రమవంతులై యుండియు అసురులచే పరాభవింప బడితిరి. బ్రహ్మజ్ఞానియైన బృహస్పతికి మీరు చేసిన అపచారమే ఈ దుస్థితికి కారణమైనది. నికృష్టమైన గర్వమే మిమ్ములను నిర్బలులుగా మార్చినది. శక్తిహీనులుగా చేసినది. సంపదకన్నను సంస్కారము గొప్పది"యనెను.

గత జన్మలలో సుసంస్కారులైన ఈ జన్మలో సంపన్నులై జన్మింతురు. సంస్కారము సంపద నందించినది యనెడి సత్యమును మరచినవారై, సంపదను వరించి సంస్కార

మును త్యజించుచుందురు. సంస్కారము కొరవడినచో సంపదయే ఆపదకు శ్రీకారము చుట్టునని గ్రహింపలేరు. మనిషి నింగికెగురవచ్చు. కానీ నిలకడగా నిలబడుట కష్టము.

Man can climb to the highest summits but he cannot dwell there long.

"మనిషి ఉన్నతస్థాయిని అందుకోవచ్చు. కానీ ఎక్కువకాలం ఉన్నతుడుగా మనలేడు."

బ్రహ్మదేవుడు చెప్పుచున్నాడు: "సురశ్రేష్ఠులారా! మీలోని అధర్మవర్తనమే మీకు అపజయము నందించినది. అసురులకు జయమును ప్రసాదించినది. గురువగు బృహస్పతి నవమానించి మీరు అపజయము పాలైనారు. ఆచార్యుడగు శుక్రుని అర్చించి అసురులు జయమును పొందినారు. దేవతలారా! మహాతపస్వియు, బ్రహ్మజ్ఞానియు నగు విశ్వరూపుని ఆశ్రయింపుడు. అతడొక్కడే రక్షింపగలడు" అనెను. గురువులకు జరిగిన అపరాధమునకు బ్రహ్మదేవుడు కూడా క్షమాభిక్ష పెట్టలేడని భావము. సురులు విశ్వరూపుని చెంతకేగిరి. త్వష్ట కుమారుడగు విశ్వరూపుడు దక్షునికి మనుమని కుమారుడు.

"విశ్వరూపా! నీకు శుభము కలుగుగాక! మేము అతిథులమై నీ వద్దకు వచ్చితిమి. మేము శత్రువులచే పరాజితుల మైతిమి. నీ తపోబలముచే మా దుఃఖమును పోగొట్టుము" అని ప్రార్థించిరి. ధనమును విశ్వసించి దేవతలు దుఃఖములను గొని తెచ్చుకొనిరి. దుఃఖము పోగొట్టునది తపోబలమే యని ఇప్పుడు గ్రహించుచున్నారు.

సురనాథుడైన ఇంద్రుడు అపరాధము చేయగా తత్ఫలితముగా సురులందరు పదవీభ్రష్టులైరి. పాపము చేయువారి సంపర్కము పాపమునే పంచిపెట్టును. పెద్దలైనవారు చిన్న పనులు చేసినచో పిన్నలుగూడ పెద్దకష్టము లనుభవించవలసి యుండును. ఈ విషయము మహాభారతములో మహాత్ముడైన విదురుడు ధృతరాష్ట్రునికి అతి రమణీయముగ చెప్పును.

అసంత్యాగాత్ పాపకృతా మపాపాం స్తుల్యో దణ్డః స్పృశతే మిశ్రభావాత్
శుష్కేణార్ద్రం దహ్యతే మిశ్రభావాత్ తస్మాత్ పాపైస్సహ సన్ధిం న కుర్యాత్

పాపము చేయువారికి చేరువుగా యుండుటవలన పాపమెరుగని వారికి కూడ సమానశిక్షయే పడుచున్నది. ఎండిన వాటితో గూడియుండుట వలన తడిసినవి గూడ కాలిపోవుచునే యున్నవి. కనుక పాపము చేయువారితో కలయిక శుభము నొసగదు" యని విదురుడనెను.

దేవతల ప్రార్థనలచే సంతుష్ట చిత్తుడైన విశ్వరూపుడు వారిని రక్షించు బాధ్యతను స్వీకరించెను. దేవతలకు నారాయణ కవచము నొసంగెను. విశ్వరూపుని అనుగ్రహముచే బలయుతులైన సురులు అసురులను జయించి, తిరిగి సురలోకమును బొందిరి.

సర్వాపద్భ్యో హరేర్నామ రూపయానా యుధాని నః
బుద్ధీంద్రియ మనః ప్రాణాన్ పాన్తు పార్షద భూషణాః

" శ్రీహరినామము, రూపము, వాహనమూర్తి, అస్త్రములు, దూతలు - మా మనోబుద్ధులను, ప్రాణేంద్రియములను సర్వాపదలనుండి రక్షించుగాక" యని నారాయణ

కవచమును సురులు పఠించి అసురులను అపజయము పాల్జేసిరి. నారాయణ కవచమును శ్రద్ధతో పఠించువాడు సర్వలోకపూజ్యుడై, సమస్త భయములనుండి విముక్తుడగునని శ్రీశుకుడు పరీక్షిత్తునకు దెలిపెను.

విశ్వరూప సంహారము

విశ్వరూపుడు సురుల యజ్ఞములను నిర్వహించు చుండెను. విశ్వమంతటిని నారాయణ రూపముగ దర్శించువాడు విశ్వరూపుడు. అందుచేత విశ్వరూపుడు భేదము నెరుగడు. పితృ సంబంధులైన దేవతల యజ్ఞములను నిర్వహించు సందర్భములలో మాతృ సంబంధులైన అసురులకు గూడ ప్రీతిని కల్గించుచు ఆహుతుల నిచ్చుచుండెను.

ఇంద్రుడు ఈ విషయమును గ్రహించెను. దానవులకు యజ్ఞభాగముల నిచ్చుట యను కార్యమును గాంచి క్రుద్ధుడాయెను. ఈ విధమైన కార్యము అసురుల శక్తిని వృద్ధి చేయునని భావించి విశ్వరూపుని సంహరించెను.

క్రోధము భయంకరమైనది. కుపితుడైనవాడు యుక్తా యుక్తముల నెరుగడు. ఇంద్రుడు విశ్వరూపుని వధించి బ్రహ్మహత్యా పాపమును బొందెను. తాను చేసిన ఘోర తప్పిదమునకు ఇంద్రుడు దుఃఖించెను. పాపమును ప్రక్షాళనము చేసికొనుటకు ఇష్టపడక సంవత్సరకాలము తానే అనుభవించెను. తదనంతరము మిగిలిన పాపమును భూమికి, వృక్షములకు, స్త్రీలకు, జలములకు పంచెను.

భూమి యందున్న గుంటలు స్వయముగనే పూడిపోవునట్లు భూమి ఇంద్రుని నుండి వరమును బొందెను. దీని ఫలితముగా ఇంద్రుని వద్ద మిగిలియున్న బ్రహ్మహత్యా పాపములో నాల్గవ వంతును భూమి గ్రహించెను. ఈ కారణముగనే భూమిలో చవిటినేల ఏర్పడినది. ఊసరక్షేత్రములో శుభకార్యములు నిషేధింపబడినవి.

విరిగిన చెట్లు మరల చిగురించునట్లు వృక్షములు ఇంద్రుని నుండి వరమును బొందినవి. దీని ఫలితముగా ఇంద్ర కృతమగు బ్రహ్మహత్యా పాపములోని నాల్గవభాగమును వృక్షములు గ్రహించినవి. ఈ పాపమే చెట్ల యందు జిగురు రూపమున వ్యక్తమగును. దాని నారగించుట నిషేధము.

గర్భవతులుగా యుండునపుడు గూడ గర్భపాతము జరుగకుండా సంభోగము కలుగునట్లు స్త్రీలు ఇంద్రుని నుండి వరమును బొందిరి. ఈ కారణముగ ఇంద్రుని పాపములోని నాల్గవ వంతును స్త్రీలు గ్రహించిరి. ఈ పాపము వలన ఏర్పడిన దోషము ప్రతిమాసము నందును ఋతుకాలమున స్త్రీలలో గోచరించు చుండును. రజస్వలయగు స్త్రీని స్పృశించుట నిషేధము.

జలము ఏ వస్తువునందు కలియునో వానికి ఆధిక్యము కలుగునట్లు నీరు ఇంద్రుని నుండి వరమును బొందెను. ఈకారణముగ ఇంద్రకృత పాపములోని నాల్గవభాగమును జలములు గ్రహించినవి. అందుచేతనే జలమునందు నురుగు ఏర్పడెను. నురుగుతో జలమును స్వీకరింపరు.

దీనిని బట్టి మనకు ఒక రహస్యము తెలియుచున్నది. పాపులనుండి సహాయమును గ్రహించినచో వారి పాపములో కొంతభాగము మనకు కూడా సంక్రమించును. పాపులను సేవించుట మంచిదిగాదు. పాపులనుండి దానమును గ్రహింపరాదు. పాపి ఎవరో, పాప మెవరిదో మనకేమి తెలియును? అనెడి సంశయము కలుగవచ్చును. తెలిసి పాపినుండి గ్రహింపకూడదు. సాధారణముగా ఎవరినుండి దేనిని గ్రహించినను అనుగ్రహించువాడు శ్రీకృష్ణుడే యను భావమును మనసులో ధరించి యుండినచో పాపము అంటదు. ఒకవేళ గ్రహించిన తరువాత తెలిసినచో **"హరయే నమః"** అనెడి మంత్రమును కొన్ని పర్యాయములు భక్తితో పఠించవలెను.

విశ్వరూపుడు మరణించెను. ఈ వార్త విశ్వరూపుని తండ్రియగు త్వష్టప్రజాపతికి తెలిసెను. త్వష్టప్రజాపతి తీవ్రముగ వ్యథచెందెను. ఇంద్రుని సంహరించుటకు పగబూనెను.

హతపుత్ర స్తత స్త్వష్టా జుహోవేన్ద్రాయ శత్రవే
ఇన్ద్రశత్రో వివర్ధస్వ మా చిరం జహి విద్విషమ్

"విశ్వరూపుడు మరణించగా విశ్వరూపుని తండ్రియగు త్వష్టప్రజాపతి ఇంద్రుని శత్రువును జనింప చేయుటకు యజ్ఞము నుపక్రమించెను. ఆ యజ్ఞమునందు **"ఇంద్ర శత్రో వివర్ధస్వ"** " ఓ ఇంద్ర శత్రువా! నీవు వృద్ధి నొందుము. నీ శత్రువగు ఇంద్రుని వెంటనే జయింపుము" యని సంకల్పము చేయుచు ఆహుతు లిచ్చెను.

ఇచ్చట ఒక విచిత్రము జరిగెను. **"ఇంద్రశత్రో"** అను పదమును ఇంద్రుని యొక్క శత్రువు యను భావముతో షష్ఠీ తత్పురుష సమాసముగ త్వష్ట పలికెను. కానీ ఉచ్చారణ దోషముచే భావము తారుమారయ్యెను. వేదమునందు స్వరము ప్రధానము. స్వరోచ్చారణ దోషమువలన ఇంద్రుని జంపు శత్రువునకు బదులుగా ఇంద్రునిచే జంపబడు శత్రువు జన్మించెను. అతడే వృత్రాసురుడు.

యజ్ఞకుండము నుండి వృత్రాసురుడు జన్మించెను. అతని దేహము ప్రతిక్షణము పెరుగు చుండెను. అతని దేహము కాలిన కొండవలె నల్లగ యుండెను. సంధ్యాకాల మేఘములవలె వాని యంగములు మెరయుచుండెను. వెంట్రుకలు కాలిపోయిన తామ్రమువలె నుండెను. వాని యడుగులకు భూమి కంపించుచుండెను. ఘోరమైన ఆ దానవుని రూపమును గాంచి జనులు భీతులైరి.

అయ్యసురుడు సమస్తలోకముల నావరించెను. అందుచేత వానికి వృత్రాసురుడను పేరు గలిగెను. వృత్రాసురుని వధించుటకు ఇంద్రాదిదేవతలు వెళ్ళి, వాని నెదిరించలేక పరాజితులైరి. పోరాడ నశక్తులైన దేవతలు భీతిచెందినవారై నారాయణమూర్తిని ధ్యానించిరి. దేవతల ప్రార్థనల నాలకించి శ్రీహరి శంఖచక్ర గదా పద్మయుతుడై సురులకు దర్శన మొసంగెను. ఆనంద విహ్వలులైన సురులు జగన్నాథుని ఇలా స్తుతించిరి:

అస్మాకం తావకానాం తత తవ నతానాం హరే తవ చరణ నలిన యుగల ధ్యానానుబద్ధ హృదయ నిగడానాం స్వలిఙ్గ వివరేణాత్మ సాత్కృతానా మనుకమ్పాను రంజిత విశద రుచిర శిశిర స్మితావలోకేన విగలిత మధుర ముఖ రసామృత కలయా చాన్తస్తాప మనఘార్హసి శమయితుమ్ !

"హరే! అనఘా! మేము నీ పాదపద్మముల యందు ప్రణమిల్లి యున్నవారము. నీ చరణకమల యుగళ ధ్యానముచే మా హృదయము బంధింపబడి యున్నది. నీ దివ్య రూపమును ప్రదర్శించి మమ్ముల ననుగ్రహింపుము. అనుకంపాను రంజితము, విశదము, శీతలము, మృదుహాస యుక్తము నగు నీ చల్లని చూపుద్వారాను, అనుకంపాను సంజాతము, మధురము, ప్రియము నగు నీ తియ్యని వాగామృతము ద్వారాను వృత్రాసురుని వలన మాలో ఏర్పడిన భయమును, మానసిక క్షోభను నివారింపుము" అని దేవతలు ఘనముగా ప్రార్థించిరి.

O Lord! O sinless one! Be pleased to cure the fever within our heart by your kind glances, accompanied with a gracious, artless and charming and refreshing smile, as well as by drops of nectar in the form of sweet and flowery words, oozing from your holy mouth, since we, who were already yours, have now been accepted by you as your own by revealing your Divine form before us, and are bent low before you. O divine father! nay, grand father our heart being bound by the chain of love to thy lotus feet through contemplation on them.

దేవతలు శ్రీహరిని ఈ విధముగ అమోఘమైన రీతిలో ప్రార్థింపగా దాని నాలకించిన భగవానుడు ప్రసన్నుడై దేవతలతో ఇట్లు పలికెను:

"సురశ్రేష్ఠులారా! జ్ఞానరూపమైన మీ ప్రార్థన నాలకించి నేను చాలా తృప్తి చెందితిని. ఈ విధమైన జ్ఞానము అవిద్య నంతమొందించును. నా యందు భక్తిని నిలుపును. దేవతలారా! నన్ను బొందిన వానికి ఏ వస్తువైనను అలభ్యము గానేరదు. కానీ నా భక్తులైన వారు నా కంటెను అన్యమైన దానిని వాంఛింపరు.

"మోక్ష మార్గము నెరిగినవాడు ముముక్షువులకు కర్మమార్గము నుపదేశింపడు. రోగి అపథ్యమును గోరవచ్చును. అంతమాత్రాన వైద్యుడు దాని నంగీకరించునా? సురులారా! మీరు ఆలస్యము చేయకుండా ముని శ్రేష్ఠుడగు దధీచి కడకు వెళ్ళండి. విద్యావ్రత తపస్సుల ద్వారా ఆ మహాత్ముని దేహము దృఢమై యున్నది. దధీచి బ్రహ్మజ్ఞానమును బొంది యున్నాడు. అతని దేహము కూడా దివ్యత్వమును బొందియున్నది. ఆ దివ్య దేహమునకై ప్రార్థింపుడు. మీ ప్రార్థనల నాలకించి ఆ మహాత్ముడు తన పవిత్ర దేహమును మీకు సమర్పింప గలడు. త్యాగియైన ఆ మహాత్ముని దేహము నందలి ఎముకలతో విశ్వకర్మ వజ్రాయుధమును తయారు చేయగలడు. ఇంద్రుడా! నీవు వజ్రాయుధముతో వృత్రాసురుని సంహరింపగలవు. సురులారా! మీకు శుభము కలుగుగాక!" యని శ్రీహరి సురుల నాశీర్వదించెను.

మహాత్యాగి దధీచి

భగవానుడు అంతర్హితు డయ్యెను. సురులు దధీచి మహర్షిని సమీపించిరి. అథర్వుని కుమారుడగు దధీచి త్యాగధనుడు. ఉదారచరితుడు. దేవతలు ఆ మహాత్ముని సమీపించి, ఆయనకు నమస్కరించి, ఆ మహాత్ముని దేహమును గోరిరి.

దధీచి నవ్వుచూ ఇలా పలికెను: "దేవతలారా! చాలా సంతోషము. దేహధారులైన మనుజులకు అంత్యకాలమున అనివార్యముగ ప్రాప్తించునది యేదియో మీ రెరుగరా? ఈ జగత్తున జీవించు ప్రాణులకు దేహమే అత్యంత ప్రియమైనది. ఈ దేహమే సర్వ భోగముల ననుభవించుటకు పరికరమునై యున్నది. కనుకనే సర్వులు ఈ దేహమును రక్షించుకొను చుందురు. స్వయంగా భగవానుడు అతిథియై వచ్చినను ఈ దేహమును సమర్పించుట కెవ్వరు ఇష్టపడరు. మరి నన్ను దేహమును సమర్పింపమని మీరు అడుగుట సముచితమా?" యని దధీచి పలికెను.

దధీచి మాటల నాలకించిన దేవతలు ఇలా సమాధాన మొసగిరి: "మహాత్మా! పరోప కారమునకు మించిన పుణ్యకార్యము మరియొకటి ఉండబోదని మీలాంటి మహాత్ములకు తెలియని సత్యము గానేరదు. కరుణామయులు, ఉదారచరితులు, పుణ్యశ్లోకు లైనవారు పరోపకారార్థము దేనినైనను త్యజింతురు. అట్టి పురాణ పురుషులలో మీరు అగ్రగణ్యులు.

నను స్వార్థపరో లోకో న వేద పరసంకటమ్
యది వేద న యాచేత నేతి నాహ యదీశ్వరః

"మహాత్మా! స్వార్థపరులైనవారు అన్యుల బాధల నెరుగరు. యాచకుడు దాత కష్ట ములను తెలిసికొన గలిగినచో అతడు యాచింపడు. అలాగే దాత గూడ యాచకుని బాధల నెరిగినచో యాచకుని విముఖింపడు" అని భావయుక్తంగా దేవతలు పలికిరి. యాచకుడు స్వభావము ననుసరించియే యాచించును. దాత తన స్వభావము ననుసరించియే అను గ్రహించునని భావము.

సురుల సుభాషితము నాలకించి దధీచి సంతుష్టచిత్తు డాయెను. "దేవతలారా! మీ ద్వారా ధర్మవాక్యముల నాలకించ నిష్టపడిన వాడనై మిమ్ములను విముఖించితిని. మీ ధర్మ వచనములు నా హృదయమును ఆనందముతో నింపినవి. మీరు కోరిన విధముగా నా దేహమును మీకు సమర్పింతును.

"సురశ్రేష్ఠులారా! ఈ దేహము నెంతగా ప్రేమించినను ఒకనాడు త్యజింప వలసిన దియే. కుక్కలకు, నక్కలకు ఆహారముగా సమర్పించ వలసినదియే. ధనదేహాదులు క్షణిక ములు. బుద్బుద ప్రాయములు. అట్టి దేహాదులతో పరుల కుపకరించు కార్యమును చేయనిచో అట్టివాని బ్రతుకు వ్యర్థమే కాగలదు.

"సహచరులైన ప్రాణులపై దయలేని వాడు మానవుడగునా? కాఠిన్య హృదయులకు, కఠిన శిలలకు తేడా ఏమున్నది? అనిత్యమైన దేహము ద్వారా మానవుడు ధర్మమును

సాధించాలి. కీర్తిని సంపాదించాలి. భగవత్కృపకు పాత్రుడు కావాలి. లేనిచో వృక్షముల కంటెను జడుడై మిగులును. మీరు ఆశించినట్లు నా దేహమును స్వీకరింపుడు. ఈ కార్యము నాకెంతో ఆనంద దాయకముగ యున్నది" యని పలికి, చిత్తమును నిరోధించి పరమాత్మయందు విలీనము చేసెను. దేహమును త్యజించెను.

మహాత్యాగి దధీచికీ జై

దేవతలు వృత్రాసురునిపై దండెత్తుట

దధీచి దేహమును త్యజించెను. ఆ మహాత్ముని అస్థికలచే విశ్వకర్మ వజ్రాయుధ మును తయారు చేసెను. దివ్యాత్ముడైన దధీచి దేహము దివ్యమై గన్పట్టెను. శుభకర్మల నాచరించుట కుపయోగపడిన దేహము అంత్యకాలమున శుభముగ గన్పట్టును. కొందరు మహాత్ములు మరణించిన పిదప దేహములు నశింపకుండా చాలా రోజులవరకు యుండుటను మనము గూడా గాంచియే యున్నాము. అరవిందయోగి, పరమహంస యోగానందుల దేహములను కొన్ని రోజులు ఉంచినను అవి తేజమును గోల్పోక యుండెను.

పవిత్రమైన భగవద్భజనలో చరించు దేహములు చైతన్యము నుండి వేరైనపుడు గూడా పవిత్రములుగనే యుండును. భక్తితో రామకోటిని పూర్తి చేసినచో, దాని కుపకరించిన కలము గూడా దివ్యత్వమును కలిగియుండును. మహాభక్తుల విశిష్టారాధనలే విగ్రహములో చేతనత్వమును కల్పించును. పూర్ణ భక్తియుతులై జపము చేసినచో, వారు వయోగించు జపమాల గూడా చైతన్యవంతమగును. సూర్యుడు ప్రకాశించుచుండినను అంధునకు లేనివాడే యగును. చేతనత్వమును కలిగి యున్నవాడే వస్తువులో దాగియున్న చైతన్యమును గాంచగలుగును.

నేను ఒక వింత విషయమును గాంచి యున్నాను. శరీరమును మర్దనము చేయు వ్యక్తి ఒకసారి ఒక మహాత్ముని సమీపించెను. ఆ మహాత్ముని దేహమునకు తైలమర్దనము చేయు భాగ్యమును ప్రసాదింపుమని కోరెను. బాలుని మనస్తత్వముగల ఆ మహాత్ము డతని విన్నపమును మన్నించెను. అతడు ప్రతిరోజు తైలముతో మర్దన చేయుచుండెను. ఒకనాడు సాధువుగారి తలపై మృదంగ తాళము వేయసాగెను. ఆ మరునాడు వీపుపై నగారా మోతలు వేయుచుండెను. కొన్ని సమయాలలో ఆ దెబ్బలు దీపావళిని గుర్తుచేయు చుండెను. సున్నితమైన ఆ సాధువుగారి దేహము ఈ మల్లయోధుని దెబ్బలను వాస్తవానికి ఓర్చుకోలేక పోయెను. అయినను సాధువు భరించెను. భరించ లేనపుడు కీర్తన నాలపించు చుండెను.

"ఈ స్వాములవారి పాదములకు ఎందరో భక్తులు మ్రొక్కుచుందురు. అట్టి మహాత్ముని బాదే అవకాశము మాకే గలదు" అని ఆ మర్దన విద్వాంసుడు పలికెను. ఈ బాదులను, మోతలను గాంచి బాధపడిన భక్తులు ఒకనాడు, "స్వామీ! ఈ మర్దన కార్య

క్రమమును ఆపండి. అతడు మిమ్ములను బాదుతుంటే మేము చూడలేక పోతున్నాము" యనిరి. దానికి ప్రత్యుత్తరముగా ఆ సాధువు "బాదనీ! గత జన్మలో ఈ దేహము అతనిని ఇలాగే బాదియుంటుంది. ఇప్పుడు బాధించుకొంటున్నది" యనెను.

పవిత్రమైన దేహములను పవిత్రముగనే చూసుకోవాలి. జపమున కుపయోగించు జపమాలను పవిత్రముగా యుంచుకోవాలి. రామకోటి వ్రాయు కలముతో దస్తావేజులు వ్రాయడము, సంతకాలు పెట్టడము చేయకూడదు. పవిత్రమైన ఆ కలమును మరొక కార్యమునకు వినియోగించ కూడదు. ధ్యానమున కుపయోగించు ఆసనముపై కూర్చుని ప్రాపంచిక విషయములను ముచ్చటించకూడదు. పూజాగదిలో ఆసనముగా ఉపయోగించు పీటపై కూర్చొని భుజించకూడదు. పూజాసుమముల నుంచే బుట్టలో కూరగాయల నుంచరాదు. ఇవీ అవీ అననేల? భగవత్పూజనలో ఉపకరించు వస్తువుల నన్నిటినీ పవిత్రముగ దర్శింపవలెను. సాధన పెరుగుతున్న కొలది అవి యన్నియు పవిత్ర రూపములగును. చేతనములై భాసించును.

దధీచి అస్థికలచే విశ్వకర్మ వజ్రాయుధమును తయారుచేసెను. దానిని ధరించిన ఇంద్రుడు మహాశక్తిమంతుడై భాసించు చుండెను. సర్వదేవతలచే గూడినవాడై, వజ్రాయుధమును ధరించి ఐరావతము నధిరోహించెను. మహాకోపముతో వృత్రాసురుని నైపు వేగముగ జనెను. నర్మదానది తీరమున దేవ దానవులకు భయంకరమైన యుద్ధము జరిగెను. దైత్యులు దేవతలతో ధైర్యముగా పోరాడిరి. దేవతాశ్రేష్ఠులను పీడింపసాగిరి. ఆకాశమున మేఘములు దట్టముగ వ్యాపించినపుడు తారకలు తెలియనట్లు, అసంఖ్యాకములైన శరములను దానవులు ప్రయోగింపగ దేవతలు కనుపించరైరి. దేవతలలో కొందరు గగనమున నిలబడి అసురులు ప్రయోగించెడి బాణములు దేవతలను చేరకుండగ వాటిని ధ్వంసము చేయుచుండిరి. ప్రయోగింపబడిన శరములు విఫలములగుట గాంచిన దానవులు దేవతలపై పర్వతములను, వృక్షములను, పాషాణములను గురిపించిరి. వాటిని గూడా దేవతలు ధ్వంసమొనర్చిరి. ఈ స్థితిని గాంచి దానవులు భీతిచెందిరి. దానవులకు హరిభక్తి లేదు. దేవతలు హరిని భజించి రణరంగమున అడుగుపెట్టిరి. భక్తి ముందు బలము బలహీన మగును. దేవతలచే తిరస్కరింపబడిన దానవులు భీతిచెందిన వారై పలాయనమునకు సిద్ధపడిరి. అంతరంగులైన ప్రసిద్ధవీరులు గూడ వృత్రాసురుని త్యజించి ప్రాణభీతితో పారిపోవు చుండిరి.

పారిపోవుచున్న అసురులను జూచి నవ్వుచు వృత్రాసురుడిలా పలికెను: "అసుర శ్రేష్ఠులారా! పుట్టిన వారికి మరణము అనివార్యము. మృత్యువు నెవ్వరూ జయింపలేరు. కాలములో కదలినవన్నియు కాలములోనే కనుమరుగవును. మృత్యువు సర్వులకూ ప్రాప్తించును. అట్టి మృత్యువు స్వర్గమును ప్రసాదించి, సత్కీర్తి నందించునపుడు దాని నెవ్వడైనను తిరస్కరించునా? అట్టి మృత్యువును మంగళకరముగ భావించి సర్వులు వరింతురు.

"దానవ వీరులారా! రెండు విధములైన మరణములు శుభప్రదములని నా అభిప్రాయము. ఆలోచింపుడు. ఇంద్రియ ప్రాణములను విగ్రహించి, మనోబుద్ధులను

నిరోధించి, భగవంతుని యందు ధ్యాన మగ్నులై దేహమును త్యజించుట ఒక మరణము. అలా గానిచో రణరంగమున నిలచి శత్రువు నెదుర్కొనుచు మరణించుట రెండవ మరణము. ఈ రెండును శుభకర మరణములని శాస్త్రనిర్ణయము. ఇవి అందరికి లభించునవి గావు. పుణ్యము వరించిన వారికి మొదటి మరణము లభించును. పుణ్యము నన్వేషించు వారికి రెండవ మరణము లభించును. మనము ఈ మహదవకాశమును జారవిడుచుకోగూడదు. యుద్ధము నుండి పిరికివాని వలె భీతిచెంది పారిపోవుట వీరుల లక్షణము గాదు. ఈ విధమైన చర్య కీర్తిని ప్రసాదించక పోగా, అపకీర్తిని అందించును. స్వర్గమును నిరోధించును" అని పలికెను. వృత్రాసురుని ధర్మసందేశము దానవులపై ప్రభావమును జూపలేక పోయినది. జ్వరపీడితునకు మధుర పదార్థములు రుచించని విధముగా, వృత్రాసురుని సందేశము చంచలచిత్తులు, పలాయన రతులు, భీతులైన దానవులకు సంతోషము నందించలేకపోయెను.

పారిపోవుచున్న అసురులను దేవతలు చుట్టుముట్టి బాధింపసాగిరి. వారిపై దారుణ శరపరంపరలను ప్రయోగింపసాగిరి. దానవులు దిక్కులు తెలియని రీతిన పరుగులిడు చుండిరి. అది గాంచి వృత్రాసురుడు బాధపడెను. అసురుల దీనావస్థను గాంచి ఆవేదన చెందినవాడై , సురులతో ఇలా పలికెను:

"క్షుద్రులైన దేవతలారా! యుద్ధము నుండి పారిపోవుచున్న ఈ అసురులు మాతృగర్భమున జనించిన పురుగుల వంటివారు. నీచులు. లుబ్ధులు. వ్యర్థజీవులు. నిరర్థకమైన వారు. అట్టివారిని వధించిన మీకు లభించునదేమున్నది? ధీరులైనవారు భీరులను వధింతురా? సురులారా! మీకు ధైర్యమున్నచో నన్ను ఎదిరింపుడు. యుద్ధమునందు శ్రద్ధయున్నచో వీరుడనైన నన్ను పరాభవింపుడు. వృత్రాసురుడు తన భయంకరమైన శరీరముతో సురుల ముందు నిలిచెను. ఆ దేహమును గాంచి కొందరు దేవతలు మూర్ఛితులైరి. వృత్రాసురుడు శూలధారియై రణరంగమున చిందులు వేయుచుండగా భూమి చలింపసాగెను. అతనిని చూడ నశక్తులైన సురులు చేతులతో నేత్రములను మూసికొనిరి. మదించిన ఏనుగు పద్మవనమును పాదములతో త్రొక్కివేయులాగున, సురులను బలమైన తనపాదములతో హింసించి సంహరించెను.

ఇంద్రుడు ఈ భయానక సన్నివేశమును గాంచి క్రుద్ధుడై వృత్రాసురునిపైకి గదను విసిరెను. వృత్రాసురుడు .అనాయాసముగ ఆ గదను వామహస్తముతో పట్టుకొనెను. కుపితుడైన వృత్రాసురుడు ఆ గదతోనే ఇంద్రుని ఐరావతము తలపై కొట్టెను. ఆ దెబ్బకు ఐరావతము ముఖము ఛిన్నమాయెను. దుర్భర దుఃఖము ననుభవించుచు, రక్తమును గక్కుకొనుచు, ఫీంకారము చేయుచు వెనుకకు అడుగులు వేయుచుండెను. ఇక కదలలేక కూలబడెను.

ఐరావతము మూర్ఛిల్లెను. ఇంద్రుడు దుఃఖితు డయ్యెను. వెంటనే తన కరస్పర్శచేత ఐరావతమును పునః ఆరోగ్యవంతముగ జేసెను. ఆ సమయమున వృత్రాసురుడు ఇంద్రునిపై గదను ప్రయోగించు అవకాశముండెను. కానీ ధర్మము నవలంబించ దలచినవాడై ఇంద్రునిపై గదను ప్రయోగించలేదు. మరల ఐరావతము నెక్కి ఎదురుగ వచ్చుచున్న ఇంద్రుని గాంచి వృత్రాసురుడిట్లు పలికెను:

"ఓరీ ఇంద్రుడా! పాపీ! నీవు బ్రహ్మహత్యను గావించిన పాతకుడవు. గురువును వధించిన దుర్మార్గుడవు. నా సోదరుని చంపిన హంతకుడవు. నేడు నాకు శత్రువునై నా ఎదుట నిలుచుట నీ అదృష్టముగ భావించుచున్నాను. నీ కఠిన హృదయమును నా శూలముతో చీల్చివేయుదును. ఈ కార్యము వలన నేను సోదరుని విషయంలో ఋణ విముక్తుడ నగుదును. నీ దేహమును అగ్నిగూడ దహింపదు. గ్రద్దలే దానిని భక్షించును. ఓరీ మరాధమా! ఒకవేళ ఈ పోరాటములో నేను మరణించినచో నా దేహము భూతములకు ఆహారమగును. నేను ఉత్తమగతిని పొందుదును" యనెను. త్వష్టప్రజాపతి యజ్ఞకుండము నుండి ఆవిర్భవించిన వృత్రాసురుడు రాక్షసుడైనను పుణ్యాత్ముడే. విశ్వములో విశ్వనాథుని దర్శించిన విశ్వరూపుని సోదరుడగు వృత్రాసురుడు హరిభక్తుడు. అందుచేత చక్కని ధర్మోపదేశమును గావించెను.

వృత్రాసురుడు శూలమును త్రిప్పుచు ఇంద్రుని సమీపించెను. కుపితుడై ఆ శూలమును ఇంద్రునిపై ప్రయోగించి "ఓరీ! పాపాత్ముడా! నీవు నా చేతిలో హతమైతివి" యనెను. ఇంద్రుడు నిర్భయుడై నిలచెను. తోకచుక్కవలె పరిభ్రమించుచు వచ్చుచున్న శూలమును తన వజ్రాయుధముచే ఖండించెను. వెంటనే వజ్రాయుధమును చేబూని వృత్రాసురుని పైకి దుమికెను.

వృత్రాసురుడు వజ్రాయుధమును గాంచెను. దధీచి మహాముని అస్థికలతో తయారైన ఆ వజ్రాయుధము నందు వృత్రునకు నారాయణుడు గోచరించెను. ఇంద్రునికి వజ్రాయుధముగనే తెలియచుండెను. కానీ వృత్రాసురునికి వాసుదేవుడు గన్పట్టుచుండెను.

భక్తుడైన వృత్రాసురుడు చేతులు జోడించి వజ్రాయుధము నుండి దర్శన మిచ్చుచున్న నారాయణునకు నమస్కరించెను. "మహేంద్రా! ఎందుకు ఆలస్యము చేయుచుంటివి. వెంటనే వజ్రాయుధమును నాపై ప్రయోగింపుము. నీకు జయము కలుగును. నీ వజ్రాయుధము నందు నా హరి యున్నాడు. దధీచి తప ప్రభావ మున్నది. పవిత్రమైన ఆ వజ్రాయుధము నా మస్తకమును ఛిన్న మొనర్చినచో నా వంటి భాగ్యశాలి మరియొకడుండడు. భగవానుని కృప ఎవరిపై నుండునో వారే జయమును బొందెదరు.

"ఇంద్రా! వజ్రాయుధమును ప్రయోగింపుము. దాని వలన నేను సంసారబంధముల నుండి విముక్తి నొందెదను. శాశ్వతముగ శ్రీహరి పాదపద్మములను పొందెదను. సురాధిపా! శ్రీహరి కరుణామయుడు. తన భక్తులైన వారికి భోగముల నందించడు. ధర్మార్థ కామముల ను ప్రసాదించడు. పైగా విరోధించును. అందుచేత ఈ రణరంగమున విజయలక్ష్మి నిన్ను వరించును. మోక్షలక్ష్మి నన్ను వరించును" యనెను.

లౌకిక సుఖముల కొరకు పరమాత్మను ఆశ్రయించ కూడదు. లౌకిక సుఖములు లభించనిచో భక్తుడు తృప్తి చెందును. అలౌకికానందమును ప్రసాదించుటకే లౌకిక సుఖములను తమకు ప్రసాదించలేదని భక్తులు తృప్తిచెందుదురు. భక్తులైన వారికి పరమాత్మ లౌకిక సుఖముల ననుగ్రహించడు. అభక్తులకే అవి అందును.

ఇంద్రుడు జయమును పొంది స్వర్గము నాక్రమించును. వృత్రాసురుడు మరణించి మోక్షమును బొందును. తన జన్మయే సార్థకమైనదని వృత్రాసురుడు భావించెను. ఇంద్రుని కన్నను తన మీదనే శ్రీహరి యనుగ్రహము మెండుగా యున్నదని వృత్రాసురుడు భావించెను. విషమ పరిస్థితులలో గూడ భక్తులైన వారు భగవానుని విశిష్ట అదృశ్యహస్తమునే దర్శింతురు. ఈ సందర్భమున మహాత్ముల కోవలోనికి ప్రవేశించుచున్న వృత్రాసురుడు శ్రీహరిని నాలుగు శ్లోకములలో అతి రమణీయముగా స్తుతించెను. ప్రతిభక్తుడు పఠించదగిన దివ్యమైన ఆ శ్లోకములను భావానువాదముతో అందించుచున్నాను. లౌకిక సంపదలు గాకుండా మోక్షమునే గోరు ముముక్షువులకు ఈ శ్లోకములు ధ్యానయోగ్యములని నా అభిప్రాయము. ఒకవేళ లౌకిక సుఖముల యందు ఆసక్తి గలవారైనను నిత్యము ఈ శ్లోక చతుష్టయమును ప్రాతఃకాలముననే భక్తియుతంగా, భావయుతంగా పఠించినచో మోక్షాసక్తులై, సాధకులై సాధ్యరూపమైన మోక్షమును బొంది తరించగలరు.

అహం హరే తవ పాదైక మూల దాసాను దాసో భవితాస్మి భూయః
మనః స్మరేతా సుపతే ర్గుణాంస్తే గృణీత వాక్కర్మ కరో తు కాయః

"హరీ! భగవంతా! నీ పాదముల నాశ్రయించిన దాసులకు నేను దాసుడను కాగలనా! నా మనస్సు సదా నీ కళ్యాణ గుణములనే స్మరించుగాక! నా వాక్కులు నిన్నే కీర్తించుగాక! నా దేహము నీ సేవలో రమించుగాక!"

" O Hari ! My Lord! May I be born as again a servant of those devotees who have solely taken refuge at your lotus-feet. Let my mind ponder and tongue celebrate the excellences of the Lord of my life and let my body do your service alone.

న నాకపృష్ఠం న చ పారమేష్ఠ్యం న సార్వభౌమం న రసాధిపత్యమ్
న యోగసిద్ధీ రపునర్భవం వా సమంజస త్వా విరహయ్య కాంక్షే ॥

"హే భగవాన్ ! నేను నిన్ను మరచి ధ్రువలోకము నాశింపను. బ్రహ్మలోకము నభిలషింపను. సార్వభౌమాధిపత్యమును గోరను. అణిమాది సిద్ధులను వాంఛింపను. దేవా! మోక్షమును గూడా కామించను."

"O Bhagawan! O store-house of all blessedness and grace! Without you I crave neither the place of Dhruva nor even the abode of Brahma nor the sovereignty of the entire globe nor the Lordship of the subterranean regions nor the yogic powers nor even liberation.

అజాత పక్షా ఇవ మాతరం ఖగాః స్తన్యం యథా వత్సతరాః క్షుధార్తాః
ప్రియం ప్రియేవ వ్యుషితం విషణ్ణా మనోఽరవిన్దాక్ష దిదృక్షతే త్వామ్

"హే కమలలోచనా! రెక్కలు రాని పక్షిపిల్లలు తల్లి పక్షికై నిరీక్షించునట్లు, త్రాటిచే బంధింపబడిన దూడలు ఆకలిచే బాధపడుచు పాలు త్రాగుటకు ఆతురతను

ప్రదర్శించునట్లు, దేశాంతర మేగిన భర్తను గాంచుటకు విరహిణి యగు భార్య వ్యథ జెందునట్లు, నా మనస్సు నీ దర్శనమునకు ఆతురత జెందుచున్నది."

"O Hari! O Lotus-eyed one! Even as unfledged birds are eager to see the mother bird, young calves tormented with hunger seek the milk, and a beloved wife depressed in spirits longs to see her beloved husband absent from home, my mind is keen to behold thee!

మమోత్తమ శ్లోక జనేషు సఖ్యం సంసార చక్రే భ్రమతః స్వకర్మభిః

త్వన్మాయయాఽఽత్మాత్మజ దారగేహే ష్వాసక్త చిత్తస్య న నాథ భూయాత్॥

"నాథా! కర్మవలయమున చిక్కిన వాడనై సంసార సుడిగుండమున బడి పరిభ్రమించుచున్న వాడను. కనుక పుణ్యశ్లోకులగు నీ భక్తులతో నాకు సాంగత్యము లభించుగాక! నీ మాయచే ఎవరి చిత్తము దేహ పుత్ర కళత్ర గృహాదుల యందు ఆసక్తమై యున్నదో అట్టివారితో నాకు చెలిమి యుండకుండుగాక!"

"O Lord! Let there be my friendship with the devotees of the Lord of Excellent renown, revolving as I do in the whirligig of transmigration due to my own deeds. And let him whose mind is attached through Maya to his body, off spring, wife and home have no friendship with me.

వృత్రాసురుడు అమోఘమైన స్తోత్రమును చేసెను. ఆ స్తోత్రమునకు విశ్వమే కంపించిపోయెను. ఈ మహాత్ము డసురుడగునా? అసురజన్మ మెత్తినను పరమోత్కృష్టమైన మోక్షమును భక్తి ద్వారా సాధింప వచ్చుననెడి ఆదర్శమును నెలకొల్పుట కరు దెంచిన మహితాత్ముడు. భక్తాగ్రగణ్యుడు.

మొదటి శ్లోకములో వృత్రాసురుని శరణాగతి ప్రస్ఫుటమగుచున్నది. భక్తినే అతడు వాంఛించుచున్నాడు. మనస్సులో అన్యరాగ విస్మరణము జరుగవలె నని ప్రభువును హృత్పూర్వకంగా ప్రార్థించుచున్నాడు. నోరార హరికీర్తిని నుడువుటకు తపించుచున్నాడు. హరిసేవలో దేహము పనిముట్టు గావలెనని పరితపించు చున్నాడు. భక్తి హోమములో ఇంద్రియాలను హోమద్రవ్యములుగ సమర్పించిన అర్చన సోమయాజిగా భాషిస్తున్నాడు వృత్రాసురుడు. **"తస్మిన్ తజ్జనే భేదాభావాత్"** భగవంతునికి భగవద్భక్తులకు భేదములేదని గుర్తెరిగినవాడై, భక్తుల పాదధూళిని శిరమున ధరించుటకు వృత్రాసురుడు ఉత్సాహవంతుడై గన్పట్టుచున్నాడు. సాధుసాంగత్యము సర్వసుఖ ప్రదాయకము.

లవమాత్ర సాధు సంగే సర్వసిద్ధి హమ్

"సాధు సాంగత్యము కొద్దిగా లభించినను సర్వసిద్ధులు గలుగును" యని చైతన్య మహాప్రభువు తెలిపెను.

దేహేంద్రియ మనోబుద్ధులను శ్రీహరి పాదపద్మముల యందే సమర్పించి వృత్రాసురుడు శరణాగతు డయ్యాడు. వృత్రాసురుని భక్తికి శ్రీహరి స్పందించినాడు. అచ్యు

తుడు ఆర్తిని గాంచునే గాని ఆడంబరములను గాంచడు. పరమాత్మను అలంకరించే మనస్సు మంచిదే గాని అర్పించే హృదయమును కలిగియుండుట ఇంకా ఉత్తమము. భక్తితో గుణానుకీర్తనము చేయుట పరమోత్కృష్టము. ఈ లక్షణములు శరణాగతిని ప్రతిఫలింప జేయును. ఈ సత్యమును సంత్ తుకారాం మహరాజ్ ఒక అభంగములో గానం చేస్తాడు.

నామపుష్ప శుద్ధ గళాం ఘాలా హార్ వివేక సారాసార్ తురా లావూ,

గా ఇలియా గుణ సంతోషే తయాతే కరితాం కీర్తన్ ఆల్హాదేం తో॥

"నామ మనెడి నిర్మల పుష్పహారముతో విఠలుని కంఠము నలంకరించండి. నిత్యానిత్య వివేకమనెడి తురాయిని ధరింప జేయండి.

"గుణగానము గోవిందునికి తృప్తినిచ్చును. కీర్తనలు కృష్ణుని సంతోషపెట్టును" యని తుకారాం మహారాజ్ తెలిపెను. అలాగే భగవద్గుణ కీర్తనాదుల యందు మనస్సును లగ్నమొనర్చ వలెనని వృత్రాసురుడు ఆతురత జెందుచున్నాడు.

రెండవ శ్లోకములో మహానుభావుడైన వృత్రాసురుని వైరాగ్యము వ్యక్తమగుచున్నది. వైరాగ్యము రానిదే భక్తినిలువదు. భక్తి బీజమునకు వైరాగ్యము ఎరువువంటిది. నశించే వస్తు సముదాయముపై అనురక్తి యున్నంతవరకు భగవంతునిపై ఆసక్తి పెరగదు. భోగానుభవము రోగములకు దారితీయునే గాని యోగమును ప్రసాదించలేవు. దేహమునకు అలసటయే గాని దేహికి అశాంతి తొలగదు. ఈ విషయమును మనస్సునకు ఎలా పట్టించవలెనో త్యాగరాజస్వామి ఒక కీర్తనలో అద్భుతంగా రచించినాడు.

మోసపోకు వినవే, సత్సహవాసము విడువకవే ॥మోస॥
దాస జనార్తి హరుని శ్రీరాముని వాసవ హృదయ నివాసుని దెలియక ॥మోస॥
ధన తరుణుల కాసించు టెల్ల వెనుక తనువు కలసటె గాని
మనసు చేత సేవ్యుని దలచితే సుమనసత్వము నొసగునే మనసా ॥మోస॥

మూడవ శ్లోకములో తీవ్రమైన భక్తియుత ఆర్తి కన్పించుచున్నది. కేవలము వైరాగ్యము కూడా పూర్ణఫలితము నొసగలేదు. మనస్సులో వైరాగ్యము నిండియుండగా హృదయములో ప్రేమ ప్రవహించు చుండవలెను. ప్రేమలేని వైరాగ్యము రస విహీనమగు చెఱకుగడ లాంటిది. రెక్కలురాని పక్షిపిల్లలవలె వృత్రాసురుడు భగవానుని ఆశ్రయ స్థానమును వాంఛించు చున్నాడు. ఆకలిచే బంధింపబడిన దూడలు అలమటించునట్లు, ఆర్తితో సంసార బంధముల నుండి విముక్తి నొందవలెనని తపించుచున్నాడు. శీఘ్రదర్శనమును వాంఛించి పరితపించు చున్నాడు. పతియెడల సతిజూపు విరహబాధవలె వృత్రాసురుడు వాసుదేవునికై వ్యథ చెందుచున్నాడు. ఇచ్చట వృత్రాసురుని భక్తి మహోన్నత స్థాయిని చేరినది. వృత్రాసురుడు స్తుతించిన దివ్యమైన ఈ శ్లోక చతుష్టయములో మూడవ శ్లోకమును మహోత్కృష్టముగ భక్తులు భావించుట జరిగినది. ఇచ్చట పూర్ణరూప భక్తి వ్యక్త మగుటయే దానికి కారణము. ఇచ్చట భక్తుని వ్యక్తిత్వము భగవానుని అనంత చైతన్య

ములో కలసిపోవుచున్నది. ఈ సత్యమును సంత్ ఏక్‌నాథ్ మహరాజ్ ఒక అభంగముల చక్కగా కీర్తిస్తారు.

దుర్బళా చీ కన్య సమర్థానేఁ కేలీ అవదసా నిఘాలీ దరిద్రా చీ
పాజళలీ జ్యోతీ కాపురా చీ వాతీ ఓఁ వాళితాఁ ఆరతీ భేద్ నురే ॥

దుర్బలుడైన పేదవాని పుత్రికను సంపన్నుడైనవాడు చేపట్టినాడు. ఏం జరిగింది? ఆ క్షణానే దరిద్రమంతయు అదృశ్యమైనది. అలాగే భక్తుడు భగవంతునితో చేరగనే దుఃఖములన్నీ అదృశ్యమౌతాయి. కర్పూరహారతి నివ్వగనే ఏమి మిగలకుండా కర్పూరము ఆహుతి యైనట్లు, భగవదారాధనలో భక్తుడు ఐక్యమై తరించిపోతాడు.

నాల్గవ శ్లోకములో వృత్రాసురుడు సత్పురుష సాంగత్యమును అభిలషించుచున్నాడు. మొదట భక్తుడు భగవంతునికి శరణాగతుడు కావాలి. శరణాగతుడైన పిదప అన్యరాగ విస్మరణము జరుగుటకు వైరాగ్యము తోడ్పడుతుంది. వైరాగ్యము కల్గిన పిదప భగవానుని పై ప్రేమను అతిశయింప జేయవలెను. అప్పుడే సాధన తీవ్రతరమగును. ఈ దశలో భక్తుడు పతనము గాకూడదు. పతనము గాకుండా రక్షించునది సత్సంగ మొక్కటియే. తల్లి పాలిచ్చి బిడ్డను పెంచునట్లు, సత్సంగము జ్ఞాన క్షీరము నిచ్చి భక్తుని తరింపజేయును.

త్రిజగతి సజ్జన సంగతి రేకా భవతి భవార్ణవ తరణే నౌకా

"త్రిలోకముల యందును భవసాగరమును దాటింప శక్తిగల దివ్యనౌక సజ్జన సాంగత్యమే"నని శ్రీశంకరాచార్యుల వారు భజగోవింద శ్లోకాలలో తెలిపియున్నారు. మహాత్ముడైన వృత్రాసురుని దివ్యస్తోత్రమును సంత్ శిరోమణి నామదేవ్ అభంగముతో సమన్వయించుకొని దివ్యానందమును పొందెదము గాక!

సర్వాఁభూతీఁ భజ నమన కరీఁ సంతాఁ నిత్యా త్యా అచ్యుతా స్మరణ కరీ
ఐసేఁ భజన్ ఐసట్ సాఁపడే వాట్ రామకృష్ణ నీట్ వైకుంఠ చి ॥

"సర్వులను సేవించు. సాధువులకు నమస్కరించు. అచ్యుతుని అనుస్మరించు. ఈ విధమైన సేవలు నీకు చక్కని మార్గమును జూపును. వైకుంఠమును జేర్చును. రామకృష్ణ దర్శనము వొసగును."

పుస్తకాలవల్ల మనిషికి జ్ఞానము వచ్చును. కానీ భక్తి గ్రంథాలవల్ల రాదు. గురువుల వలన రాదు. అది కేవలము ఈశ్వరానుగ్రహము వలననే ప్రాప్తించును. అట్టి పూర్ణభక్తి వృత్రాసురుని కేర్పడెను. ఆ మహాత్ముని మదిలో నిడుకొని మనమూ భక్తిచేసి తరించెదము గాక!

"పరీక్షిన్మహారాజా! యుద్ధమున విజయమును సాధించుట కంటె వజ్రాయుధముచే మరణించుటయే శ్రేష్ఠమని భావించిన వృత్రాసురుడు శూలమును చేబూని ఇంద్రునిపై కురికెను" యని శుకబ్రహ్మ తెల్పుచున్నాడు.

వృత్రాసుర సంహారము

వృత్రాసురుని శూలమును ఇంద్రుడు భగ్న మొనర్చెను. దానితో పాటు వృత్రాసురుని ఒక భుజమును కూడా ఖండించెను. వృత్రాసురుడు కుపితుడయ్యెను. శూలాయుధముతో ఇంద్రుని భయంకరముగ కొట్టెను. ఐరావతమును గూడ గొట్టెను. వృత్రాసురుని ఘాతమునకు ఇంద్రుని చేతిలోని వజ్రాయుధము క్రిందపడినది. వృత్రాసురుని ఈ అద్భుతకార్యమును గాంచి సురులు గూడ ప్రశంసించిరి. కానీ దేవేంద్రుని ఆపదను గాంచి దుఃఖించిరి.

క్రిందపడిన వజ్రాయుధమును ఇంద్రుడు తిరిగి గ్రహించలేదు. శత్రువు ఎదుట ముండగ క్రింద పడిన వజ్రాయుధమును మరల గైకొనుటకు సిగ్గుపడెను. అపుడు వృత్రాసురుడు ఇంద్రునితో ఉదార వచనములను పలికెను.

"ఇంద్రా! బాధపడకుము. వజ్రాయుధమును గ్రహింపుము. నీ శత్రువు నైన నన్ను సంహరింపుము. భగవానుడొక్కడే స్వతంత్రుడు. మనమంతా పరతంత్రులమే. సమర శీలురైన వారికి జయమే కలుగుతుందని చెప్పలేము. అపజయము కూడా కలుగవచ్చును. వలలో చిక్కిన పక్షుల వలె జీవులు పరమాత్మ యధీనములో నున్నారు. ఈ సత్యము నెరుగని మూఢులు జయాపజయములకు తామే కారణమని భావించుచుందురు. ఇంద్రా! జూదములో జయమెవరిదో, అపజయమెవరిదో చెప్పగలమా? యుద్ధముగూడ ద్యూతక్రీడ వంటిదియే.

ప్రాణగ్లహోఽయం సమర ఇష్వక్షో వాహనాసనః
అత్ర న జ్ఞాయతేఽముష్య జయోఽముష్య పరాజయః

"సురరాజా! యుద్ధమును ద్యూత క్రీడవలె భావింపవలెను. దీని యందు ప్రాణమే పణము. శరములే పాచికలు. వాహనాదులే చదరంగపు పటము. ఇచ్చట కూడా ద్యూతమునందు వలె జయాపజయాలు అనూహ్యములు" అని పలికెను.

నిష్కపటి యగు వృత్రాసురుని ఋజువచనముల నాలకించి ఇంద్రుడు ఆశ్చర్య పడెను. వృత్రాసురుని ప్రశంసింపక ఉండలేకపోయెను. ఇంద్రుడు వృత్రాసురునితో ఇట్లు పలికెను:

"దానవా! నీవు ఆపదలో యుంటివి. అయినను ధైర్యమును వదలకుంటివి. వివేకమును త్యజించ కుంటివి. భక్తిని విస్మరింప కుంటివి. అలౌకికమైన మనస్సును కలిగి యుంటివి. నీవు ధన్యుడవు. పరమాత్మను అనన్యభక్తితో సేవించుచున్నావు.

"అసురశ్రేష్ఠా! దుస్తరమైన మాయను నీవు దాటితివి. అసురభావమును అంత మొందించితివి. జ్ఞాన వైరాగ్యములను స్థిరముగ మనమున ధరించితివి. రాక్షసుడవైనను నీకు శ్రీహరి యందు దృఢభక్తి కలిగినది. ఇది చాలా అద్భుతమైన విషయముగ తెలియుచున్నది. హరిభక్తి యుతుడు అమృత సాగరమున ఈదుచుండును. అట్టివానికి స్వర్గసుఖ

ములనెడి కూపజలము యొక్క ప్రయోజనమేముండును? దానవా! నీకు శ్రీహరి పాదపద్మముల యందు మనస్సు లగ్నమై యుండుట చేత స్వర్గాభిలాషకూడా నశించినది. నీ జన్మ చరితార్థమైనది" యనెను.

ఇంద్రుని చేతినుండి వజ్రాయుధము జారిక్రిందపడినపుడు ఇంద్రుడు దానిని సిగ్గుచే తిరిగి గ్రహించలేదు. దానిని గ్రహింపుమని వృత్రాసురుడు తెలిపెను. వజ్రాయుధము భగవానుని ఐశ్వర్యము. భక్తి యొక్క పూర్ణ స్వరూపము. ఇంద్రుడు వజ్రాయుధమును వదలివేసినట్లు మనము గూడ భక్తిని విపత్కర పరిస్థితుల యందు పారవేసుకొనుచుందుము. వ్యాపారములో నష్టమొచ్చిన దనియు, లాభము రాలేదనియు, కుమార్తెకు వివాహము కాలేదనియు, కుమారునకు ఉద్యోగము రాలేదనియు, ఆరోగ్యము సరిగలేదనియు అనేక విధములైన బాధలకు గురియైనపుడు భక్తిని వదలిపెట్టు చుందుము. అది చాలా పొరపాటు. క్రిందపడిన వజ్రాయుధమును గ్రహించుటకు ఇంద్రుడు సంశయించెను. దూరమైన భక్తిని తిరిగి జనులు పొందజాలరు. వృత్రాసురుడు ఇంద్రునికి నచ్చజెప్పి, వజ్రాయుధమును హస్తమున ధరించునట్లు చేసెను. అలాగే దూరమైన భక్తిని గురువులు తమ జ్ఞానబోధ ద్వారా మరల మన హృదయములలో నింపుదురు.

సమర రంగమున పోరుటకు సిద్ధమైన శత్రువులు పరస్పరము ఈ విధముగా విజ్ఞాన దాయకములైన విషయములను ముచ్చటించుట చరిత్రలోనే ఒక నూతనాధ్యాయముగా పరిగణింపవచ్చును. ఇంద్ర వృత్రాసురులు అలా భాషించి సమరమున కుద్యుక్తులైరి.

వృత్రాసురుడు లోహమయమగు శూలాయుధమును ఇంద్రునిపైకి విసిరెను. ఇంద్రుడు వజ్రాయుధముచే దానిని ఖండించెను. దానితో పాటు వృత్రాసురుని ఎడమ చేతిని కూడా ఖండించెను. ఇంద్రుడు వృత్రాసురుని రెండు చేతులను ఖండించగా, అతడు ఆకాశమునుండి క్రిందపడి రెక్కలు తెగిన పర్వతమువలె శోభించుచుండెను.

క్రిందపడిన వృత్రాసురుడు భయంకరముగా నోరు తెరిచెను. అతని పై దవుడ స్వర్గమును చేరియుండగ క్రిందిదవుడ భూమిపై నుండెను. నాలుక భయంకర సర్పము వలె గన్పట్టు చుండెను. గొప్ప దేహముగల దానవుడు పర్వతములను కదలించెను. పాదములను గట్టిగ భూమిపై కొట్టుటచేత భూమి పొడియగుచుండెను. నడచివచ్చు పర్వతమువలె కదలి ఇంద్రుని సమీపించి కొండచిలువ ఏనుగును మ్రింగునట్లు ఐరావతముతో గూడిన మహేంద్రుని మ్రింగెను. ఆ దృశ్యమును గాంచి దేవతలందరు దుఃఖముతో విలపించిరి.

వృత్రాసురుని ఉదరములో ప్రవేశించినను, నారాయణ కవచమును పారాయణము చేయుచుండుటచేత ఇంద్రుడు మరణింపకుండెను. వెంటనే వజ్రాయుధమును చేబూని వృత్రాసురుని ఉదరమును చీల్చివేసి ఇంద్రుడు బహిర్గతమయ్యెను. ఇక ఆలస్యము చేయకూడదని భావించి వృత్రాసురుని శిరస్సును ఖండించెను. వజ్రాయుధము గొప్ప శక్తివంతమైన ఆయుధమైనను వృత్రాసురుని శిరస్సును ఛేదించుటకు ఒక సంవత్సర కాలము పట్టెను. వృత్రాసురుడు మరణించెను. వృత్రాసురుని జీవాత్మ విష్ణుదూత దేహమును ధరించి అతీతుడు, అప్రమేయుడు నైన సంకర్షణ భగవానుని సన్నిధిచేరెను.

వృత్రాసురుడు నిహతుడయ్యెను. ఇంద్రుడు తప్ప వృత్రాసురుని మరణమునకు సర్వులు సంతోషించిరి. దేవతలందరు ఇంద్రునితో మాటలాడకుండ వెడలిరి. ఇంద్రుడు సంతాపచిత్తు డయ్యెను.

ప్రారంభమున ఋషులు, దేవతలు ఇంద్రుని సమీపించి వృత్రాసురుని వధించమని కోరిరి. ఇంద్రుడు అందులకు సమ్మతించలేదు. బ్రహ్మహత్యా పాతకము పైబడునని భయపడెను. విశ్వరూపుని వధించుట వలన కలిగిన పాపమును భూమి, చెట్లు, నీరు, స్త్రీలు పంచుకొనుట జరిగినది. మరల బ్రహ్మహత్యాపాతకము సంక్రమించినచో దాని నెవ్వరికి ఇవ్వవలెను? అని ఇంద్రు డాలోచించెను.

ఋషులు దేవేంద్రునికి శుభము పలికిరి. బ్రహ్మహత్యాపాతకము సంక్రమించినచో ఇంద్రునిచే అశ్వమేధ యాగము చేయించి పాప పరిహారమును కలిగించునట్లు చెప్పిరి. అశ్వమేధ యాగ ఫలమును విశేషముగ వర్ణించిరి. ఈ విధముగ ఋషులచే ప్రేరేపింపబడి ఇంద్రుడు వృత్రాసురుని వధించెను. వృత్రాసురుని వధ దేవతలకు, ఋషులకు, లోకపాలురకు సంతృప్తిని కల్గించినది. కానీ ఆ కార్యము ఇంద్రునకు మాత్రమే సంతాపమును కలిగించినది. జయము లభించినను అపజయము యొక్క అనుభవమునే అందించినది. ఎప్పుడూ లజ్జపడు కార్యమును చేయరాదు.

హ్రీమన్తం వాచ్యతాం ప్రాప్తం సుఖ యన్త్యపి నో గుణాః

"హేయమైన కార్యము నొనరించిన లజ్జాశీలుడు ఆ కార్యము వలన లబ్ధిని పొందినను సుఖపడలేడు" అని శ్రీశుకులవారు ఈ సందర్భమున పరీక్షిత్తునకు తెలుపుచున్నారు.

పరుల బుద్ధిచే నడుపబడువాడు ఎన్నడూ సుఖించలేడు. ఋషుల మాటల నాలకించి ఇంద్రుడు బ్రహ్మహత్యా పాపమును బొందెను. వృత్రాసురుని మరణానంతరము ఎన్నికలలో అపజయము పాలైన అభ్యర్థిని కార్యకర్తలు వదలి వెళ్ళునట్లు ఋషులు ఇంద్రునితో మాట్లాడకుండా వెళ్ళిరి. అందరూ ఆనందముగా యున్నారు. ఇంద్రుడొక్కడే సంతాప హృదయుడై యున్నాడు.

ఇంద్రునికి ఒక వికారస్వరూపము గోచరించెను. క్షయరోగముతో బాధపడుచున్న ఒక ముదుసలి యగు చండాల స్త్రీ రక్తసిక్తమైన వస్త్రములను ధరించి, తెల్లని కేశములను విరబోసికొని, చేపవాసనగల శ్వాసలను వదలుచు, "ఆగు-ఆగు" యంటూ ఇంద్రుని అనుసరించెను. అదియే బ్రహ్మహత్యా పాపము.

ఇంద్రుడు ఆకాశమున కేగెను. అక్కడగూడ ఆ స్త్రీ గోచరించెను. సర్వదిక్కులకు పరుగులిడెను. అయినను ఆమె అనుసరించుచునే యుండెను. పాపము మనిషిని విడువదు. పైనాకి వెళ్ళినా చేయిని పట్టుకొనియే యుండును. ఇంద్రునికి ఏమిచేయను తోచక మానస సరోవరమున ప్రవేశించెను.

పాపము నాచరించినవారు ఆంతరంగిక పరిశోధన గావించుకొని శుద్ధిపడాలి. అదియే మానస సరోవరములో ప్రవేశించుటలోని అంతర్భావము. ఇంద్రుడు అచ్చట వేయి సంవత్సరము లుండెను. జీవులు పాపము నొక్క క్షణములో నాచరింపగలరు. కానీ పరిహారము అంత శీఘ్రముగ జరుగదు. దీర్ఘకాల తపస్సుచే పాపమును పోగొట్టుకొనవలెను.

యజ్ఞ యాగాదుల యందు సమర్పింప బడిన యజ్ఞభాగమును అగ్నిదేవుడు ఇంద్రునకు సమర్పించుటకు తెచ్చుచుండెను. కానీ ఇంద్రుడు జలమునందు యున్నందున అగ్ని ప్రవేశింపలేకుండెను. ఈ విధముగా ఇంద్రుడు భోగ శూన్యుడుగా కూడా జీవించవలసి వచ్చెను. పాపప్రక్షాళనము కొరకు అంతర్మథనము జరుగునపుడు జీవులు భోగ శూన్యులుగనే యుండవలెను. ఉపవాసాది వ్రతముల నాచరింపవలెను. భోగాసక్తియే పాపమునకు కారణమగును. భోగశూన్యత ప్రాయశ్చిత్తమున కుపకరించును.

ఆ తరువాత ఇంద్రుడు సత్యరూపుడగు శ్రీహరి నారాధించి పాపవిముక్తు డయ్యెను. భగవన్నామము సర్వపాపములను హరించును. కల్మషములను కరిగించును. ఇంద్రుడు అమరపురమునకు విచ్చేయగా దేవతలందరు ఆయనను ఆహ్వానించిరి. ఋషులు అతనిచే అశ్వమేధ యాగమును చేయించిరి. సూర్యుని తాపమునకు మంచుగడ్డ కరుగునట్లు యాగ ఫలితముగా ఇంద్రుని యందు శేషించియున్న కల్మషములు గూడ హరింపబడెను.

వృత్రాసురుని పూర్వ వృత్తాంతము

అసంఖ్యాకములైన జీవరాసులలో మానవుల సంఖ్య అల్పమైనది. మానవజన్మ దుర్లభమైనది. పశుపక్ష్యాదులు సహజాతములతో వర్తించుచుండును. మానవుడు బుద్ధితో ప్రవర్తించు చుండును. బుద్ధిగల మానవుడు విచక్షణ గలిగినవాడై ధర్మాధర్మముల తారతమ్యమును గ్రహించు చుండును. మానవులందరికీ బుద్ధి యున్నది. కానీ దాని నుపయోగించువారు బహు అరుదుగా తెలియు చుందురు. ఉపయోగించని పరికరము త్రుప్పు పట్టులాగున వినియోగించని బుద్ధి నిరుపయోగ మగును.

బుద్ధి నుపయోగించువారే ధర్మము నెరుగగలరు. ధర్మము నెరిగిన వారిలో ధర్మము నాచరించు వారు బహు అరుదుగా తెలియు చుందురు. ధర్మము నెరిగినను స్వభావము నతిక్రమించలేక చాలామంది ధర్మచ్యుతు లగుచుందురు.

ధర్మము నాచరించువారిలో గూడా మోక్షము నపేక్షించు ముముక్షువులు చాలా తక్కువగా యుందురు. ధర్మాచరణములో లౌకికమైన భోగానుభవము ప్రత్యక్ష రూపమున గోచరించు చుండును. అలౌకికమైన మోక్షమును గోరువారే ముముక్షువు లగుదురు.

ముముక్షువు లైన వారిలో గూడ గృహ సంబంధమైన బంధములను త్రెంచుకొని, నిస్సంగులైన వారు మాత్రమే కృష్ణగత చిత్తులై, ధ్యానమగ్నులై తరించుచుందురు. ఇట్టి వారు ఏ లక్షకో, కోటికో ఒక్కరుగా తెలియుచుందురు.

మనుష్యాణాం సహస్రేషు కశ్చిద్యతతి సిద్ధయే
యతతా మపి సిద్ధానాం కశ్చిన్మాం వేత్తి తత్త్వతః ॥

"వేలమంది మనుజులలో ఏ ఒక్కడో సిద్ధికొరకు యత్నించును. అలా యత్నించెడి వేలమందిలో ఎవడో ఒకడు నన్ను వాస్తవముగ తెలిసికొనును" అని శ్రీకృష్ణుడు గీతలో తెలిపెను.

భక్తి సులభముగా అలవడదు. అనేకజన్మల వాసనాప్రభావముచే కలుషితమైన అంతఃకరణము స్థిరముగా నారాయణుని యందు నిలువదు. దీర్ఘకాల వాసనలు నశింపవలెనన్నచో దీర్ఘకాల సాధనల నాచరింపక తప్పదు. జన్మాంతర వాసనలు, జన్మాంతర సాధనల వలననే నశించును. వాసనలు ఎవరికి నశించునో అట్టివారికే వాసుదేవుని యందు భక్తి కుదురును. భక్తి కుదిరిన వారికే ముక్తి లభించును. అట్టి మహాత్ములైన ముక్తాత్ములు సుదుర్లభులు.

బహూనాం జన్మనామన్తే జ్ఞానవాన్మాం ప్రపద్యతే
వాసుదేవ స్సర్వమితి స మహాత్మా సుదుర్లభః ॥

"అనేక జన్మ పరంపరల యందు జ్ఞానమును సంపాదించిన ఆత్మజ్ఞాని సర్వమును వాసుదేవుడే యని గ్రహించి నన్ను సేవించుచున్నాడు. అట్టి మహాత్ముడు మిక్కిలి అరుదుగ నుండును" యని శ్రీకృష్ణపరమాత్మ గీత యందు తెలిపెను.

రాక్షసుడైన వృత్రాసురునకు అట్టి సుదుర్లభమైన భక్తి ఎలా కలిగినది? ఇంద్రుని గూడ స్పందింప జేసిన నిర్మలభక్తి మహాపాపియైన వానికెలా లభ్యమైనది? సత్త్వగుణ ప్రధానులైన భక్తులకే నారాయణుని యందు భక్తి స్థిరముగ నిలువదు. మహాపాపియైన వృత్రాసురునకు త్యాగమయమైన ఈ భక్తి ఎలా అలవడినది? ఈ ప్రశ్నలే పరీక్షిత్తునియందు ఉత్పన్నమయ్యెను. ఈ విషయముల నెరుగ గోరి పరీక్షిత్తుడు శ్రీశుకుని ప్రశ్నించుచున్నాడు.

దేవానాం శుద్ధ సత్త్వానా మృషీణాం చామలాత్మనామ్
భక్తి ర్ముకున్ద చరణే న ప్రాయేణోప జాయతే ॥

"శుద్ధసత్త్వులైన దేవతలకు, నిర్మలాత్ములైన ఋషులకే సాధారణముగ ముకుందుని పాదపద్మముల యందు భక్తి స్థిరముగ కలుగదు. మహాత్మా! మహాపాపియగు వృత్రాసురునకు ఇట్టి పవిత్రమైన భక్తి ఏల అలవడినది?" యని పరీక్షిత్తుడు శ్రీశుకుని అడిగెను.

శ్రద్ధాయుతుడగు పరీక్షిత్తుడిలా ప్రశ్నింపగా మహాత్ముడగు శుకబ్రహ్మ పలుకుచున్నాడని నైమిశారణ్యములో సూతుడు శౌనకాది మునులకు తెలుపుచున్నాడు.

పూర్వము చిత్రకేతుడను పేరుగల రాజుండెను. ఆయన పాలనలో ప్రజలు ఆనందముగ జీవించుచుండిరి. ధర్మము చతుష్పాదములతో చరించుచుండెను. చిత్రకేతునకు అనేకమంది భార్యలు గలరు. అయినను అతడు సంతానహీను డయ్యెను.

చిత్రకేతువు రూపవంతుడు. యౌవనవంతుడు. విద్యావంతుడు. ధనవంతుడు. సౌందర్యవంతుడు. వీటన్నింటితోపాటు దుఃఖప్రదుడు గూడా నయ్యెను. సర్వమున్నను సంతానము లేదని దుఃఖించుచుండెను. వెలుగు లెన్నున్నను దానిని ఆర్పే వెలితి కూడా యుండెను.

చిత్ర విచిత్రములైన ఆలోచనలను చేయు మనస్సే చిత్రకేతువు. మనస్సులో సదా విచిత్రములైన చిత్రములు కదలుచుండును. అందమైన ఉద్యానవనములో కూర్చొనిన వ్యక్తి తన ఆంతర్యములోని వికృతములైన ఆలోచనా రూపములను దర్శించుచుండును. తన చుట్టూ వాతావరణములో నిలచియున్నవాని మనస్సు మనోహరములైన దృశ్యములను తన

ఊహలో దర్శించుచుండును. ఇదియే మనస్సు యొక్క వైచిత్ర్యము. చిత్రకేతువునకు అన్ని సంపదలతో పాటు దుఃఖము కూడా యుండెను. మనస్సు సమస్త సుఖములను కలిగియున్నను అసంతృప్తిని కూడా కలిగియుండును.

ఒకనాడు మహాత్ముడైన అంగిరస మహర్షి చిత్రకేతుని గృహమునకు వచ్చెను. అంగిరసుని చిత్రకేతువు సత్కరించెను. భోజనానంతరము సుఖాసీనుడైయున్న మహర్షిని సమీపించెను. నమస్కరించి సమీపమున భూమిపై గూర్చొనెను. రాజును గాంచి అంగిరసు డిలా పలికెను:

"రాజా! నీవు ఆరోగ్యముగా యుంటివా? నీ భార్యలు, ప్రజలు, మంత్రులు, సేవకులు క్షేమమా? చిత్తము స్వస్థతను బొందినచో జీవితము సుస్థిరముగ యుండును. నీకు మానసిక ప్రశాంతత యున్నట్లు గోచరించుట లేదు. విఫల మనోరథునివలె తెలియు చున్నావు. నీ ముఖములో ఏదియో వెలితి గోచరించుచున్నది. నీ మనోభావాలకు నీ ముఖము ప్రతిబింబముగా యున్నదని నేను భావించుచున్నాను" యనెను.

అంగిరసుని మాటల నాలకించిన చిత్రకేతువు ఇలా పలికెను: "మహాత్మా! మీరు తపో ధనులు. జ్ఞాన సంపన్నులు. మీకు అగ్రాహ్య మనునది యుండదు. మీ యాజ్ఞ ననుసరించి నా మానసిక వేదనను మీ ముందుంచు తున్నాను. తండ్రీ! నాకు సర్వసంపదలున్నవి. కానీ సంతానము లేదు. గలిని తెలుపు పుత్రుడు లేడాయెను. ఇదియే నా మనోవేదనకు కారణమై యున్నది. ఆకలితో యున్న వానికి చందన తాంబూలాదులు సుఖమును ప్రసాదించనట్లు, సంతానములేని మాకు రాజ్య సుఖములు ఆనందమును పంచలేకున్నవి. మహాత్మా! ఏమి చేయుట వలన నాకు పుత్రుడు జన్మించునో దయచేసి తెలుపుడు" యని ప్రార్థించెను.

మితిమీరిన ఆశలు, అతిచేష్టలు, బ్రతుకులో దుఃఖాన్ని నింపుతాయి. సంతానము లేకపోవుట దుఃఖముకాదు. సంతానము లేదనెడి భావనయే దుఃఖము. చాలామంది సంతానము లేదని దుఃఖించుచుందురు. ఈ వెలితియే ధ్యానములో ప్రవేశించి బాధించు చున్నదని నాతో కొందరు చెప్పియున్నారు. అధిక సంతానము గలవారు సంతానహీనులను గాంచి, వారిలాగా యుండినచో చక్కగా ధ్యానము చేసుకుంటూ, గ్రంథములను అధ్యయనము చేసి యుండెడివారము. ఇప్పుడు సంతానమును పోషించుటకే సమయము సరిపోవుట లేదు యని కొందరు బాధపడుటను గూడ నేను జూచియున్నాను.

పుత్రుని అందరూ కనలేరు. జ్ఞానపుత్రుని సర్వులూ యత్నించి పొందవచ్చును. సంతానము లేనివారు సంతాపపడ నవసరములేదు. ఎక్కువ కాలము సాధన చేసుకునే భాగ్యమును భగవానుడు ప్రసాదించినాడని తృప్తిచెందాలి. సంతోష జీవనమునకు సంతానమే కారణమని భావించుట భ్రమలాంటిది. సంతానము వాస్తవానికి దుఃఖమునే అందించును.

బిడ్డ జన్మించిన నాటినుండి తల్లి దండ్రుల చిత్తములు బిడ్డని గూర్చియే ఆలోచించు చుండును. బిడ్డ ఆరోగ్యము చెడునేమోయని క్షణక్షణము జాగ్రత్త పడుచుందురు. బిడ్డ ప్రయోజకుడగునో కాడో యని ఆందోళన చెందుచుందురు. బిడ్డ విద్యాహీనుడైనచో

సమాజములో అగౌరవము ప్రాప్తించవచ్చును. విద్యావంతుడైనచో తమనే న్యూనత పరచునేమో యనెడి భయము అంతర్యములో కదలుచుండును. చదివించుటలో శ్రమపడవలసి యుండును. పెంచుటలో కష్టపడవలసి యుండును. శ్రమపడి వివాహమును జరిపించవలెను. తదనంతరము తమను తరిమి గొట్టినను చేయగలిగినదేమీ లేదు.

బిడ్డలు కలిగితే భారమని భావించ నవసరములేదు. కలుగనిచో కలత చెందవలసిన అగత్యమసలే లేదు. ఉండేది పోదు. లేనిది రాదు. ఉన్నది ఉన్నట్లే ఉండనీ. లేనిది లేనట్లే లేకపోనీ. ఈ విధమైన భావసౌందర్యము గలవారు సంతానవంతు లైనను, సంతానహీనులైనను సంతాపమునకు మాత్రము గురికారు.

చిత్రకేతువు విన్నపము నాలకించిన అంగిరసుడు దయాళువై పుత్రకామేష్టి యాగమును చేయించెను. యజ్ఞశేషమును, చిత్రకేతువు యొక్క రాణులలో యగ్రమహిషి, ఉత్తమురాలు యైన కృతద్యుతి కిచ్చెను. ఆమెను ఆశీర్వదించెను. ఆమెకు పుత్రుడు కలుగుననియు, అతని వలన సుఖదుఃఖములు అనుభవింపవలె ననియు పలికి ఆ మహాత్ముడు వెడలెను.

సంతానము సుఖప్రదముగా భావింతురు. కానీ యది సుఖదుఃఖ మిశ్రితమని అంగిరసుడు చెప్పుచున్నాడు. బిడ్డలు హర్షశోకాదులను సమానముగా పంచెద రనెడి సత్యమును కొందరే గ్రహింపగలరు. పుట్టుకచే హర్షము నందించిన బిడ్డడు మరణముచే శోకము నందించును.

కృతద్యుతి గర్భమును ధరించెను. నవమాసములు నిండెను. ఒక శుభదినమున పుత్రుని గనెను. చిత్రకేతువు పరమానందము నొందెను. కృతస్నానుండైన చిత్రకేతువు కుమారునకు జాత కర్మాదులను నిర్వర్తించెను. అపరిమితముగ దానము లొనరించెను. మేఘము వర్షించి సర్వజీవులను శాంతపరచినట్లు, చిత్రకేతువు విశేషమైన దానాదులచే సర్వులను సంతృప్తి పరచెను.

బిడ్డడు దినదిన ప్రవర్థమాను డగుచుండెను. తల్లిదండ్రులను మిక్కిలి సంతోషపెట్టు చుండెను. బిడ్డనుగాంచి కృతద్యుతి హర్షాతిశయముతో పరవశించు చుండెను. తన జన్మ ధన్యమైనట్లు చిత్రకేతువు భావించెను. బిడ్డను పెంచుటలో విశేషమైన శ్రద్ధను చూపసాగెను.

> కృచ్ఛ్ర లబ్ధేఽథ రాజర్షే స్తనయేఽను దినం పితుః
> యథా నిస్వస్య కృచ్ఛ్రాప్తే ధనే స్నేహోఽన్వ వర్ధత ॥

"కష్టపడి ఆర్జించిన ధనముపై దరిద్రునకు ప్రతిదినము ప్రేమ పెరుగునట్లు, బహుకాలము తరువాత గలిగిన బిడ్డపై చిత్రకేతువునకు ప్రేమ పెరుగుచుండెను."

సుతుని ప్రసాదించి, తన సుఖమును వృద్ధిచేసిన పట్టపురాణి కృతద్యుతిపై చిత్రకేతువునకు ప్రేమ అధికమాయెను. రాణులందరిపై ఉదాసీనమును వహించి కృతద్యుతినే అమితముగ ప్రేమించుచు రాజు సంతోషపెట్టు చుండెను. రాణులందరికి ఈర్ష్య జనించినది. కృతద్యుతికి తమకు అలభ్యమైన సంతాన సంపత్తి లభించినందులకు రాణుల

గుండెలు మండుచుండెను. దానికి తోడుగ రాజు వారి విషయములో ఉదాసీనతను ప్రదర్శించుచుండెను. రాజుగారి ఈ విధమైన ప్రవర్తన వారి ఈర్ష్యాజ్వాలలకు చిదుగులు చేర్చినట్లాయెను. వారిలో ద్వేషాగ్ని మండుకొనెను. దుష్టసంకల్పము యనెడి ధూమము కదలి మనోగగనము నంతటిని వ్యాపించెను. పెరిగిన ద్వేషము బుద్ధిని సంకుచిత మొనరించెను. రాజుయొక్క అనాదరమును సహింపలేని రాణులు పూపవయస్కుడైన బిడ్డకు విషము పెట్టిరి.

బిడ్డడు ఊయలలో నిద్రించు చుండెను. సమయ మధికమైనను బిడ్డడు లేవలేదు. బిడ్డడీనాడు గాఢనిద్ర బోవుచున్నాడని కృత్యద్యుతి భావించెనేగాని అది శాశ్వతనిద్ర యని గ్రహింప దాయెను. దాసిని బిలచి సుతుని ఊయల నుండి తీసికొని రమ్మని చెప్పినది. దాసి వెడలినది. బిడ్డని జూచినది. అతని కళ్ళు పైకి ఉబికి యుండెను. వికృతాకారముతో యున్న బాలుని గాంచి తీవ్రముగా రోదించుచు దాసి భూమిపై బడినది. గుండెను బాదుకొనుచు దుఃఖింప సాగినది. దాసి ఆక్రందనము నాలకించి కృతద్యుతి పరుగిడి బిడ్డను గాంచగా అతడు మరణించి యుండెను. దుర్భర దుఃఖముతో మూర్ఛిల్లెను. అంతఃపుర వాసులెల్లరు గుమిగూడి ఏడ్వసాగిరి. దుఃఖము రాకపోయినను సవతులైన రాణులు గూడ విలపించసాగిరి.

పుత్రుని హఠాన్మరణ వార్తను విని చిత్రకేతువు తీవ్ర దుఃఖాగ్నికి గురియయ్యెను. లేచి తూలుతూ నడువసాగెను. శక్తిహీనుడై, దృష్టిహీనుడై మధ్యమధ్యలో పడుతూ, లేచుచూ కుమారుని కళేబరమును సమీపించి తీవ్రముగా రోదించుచూ బిడ్డదేహముపై బడెను. దారుణమగు శోకముతో బిడ్డ పాదాల వద్ద బడి విలపించుచున్న భర్తను గాంచి కృతద్యుతి తల్లడిల్లి పోయెను.

"హా విధాతా! ఎంత ఘోరము చేసితివి? ఏమిటి నీ సృష్టి వైపరీత్యము? తండ్రి జీవించి యుండగా పుత్రుడు మరణించుట నిజానికి సృష్టికే కళంకము నాపాదించు విషయమై యున్నది. బిడ్డలవలన తల్లిదండ్రులు ఇంతటి దుఃఖము ననుభవింప వలసి యున్నచో ఇక మీదట ఏ తల్లిదండ్రులు బిడ్డలను ప్రేమింతురు?

"కుమారా! నన్ను విడచి వెళ్ళితివా! నన్ను దిక్కులేని దానిని చేసితివా! చిక్కితివని ఆనందముతో పొంగిపోతినే గాని చిక్కుముడివేసి వెళ్ళెదవని ఊహించనైతిని. నల్లా! నీ తల్లిని దీనురాలను చేయుట నీకు తగునా? కుమారా! నీ తండ్రిని చూడుము. నీ పాదముల కడ పడి దారుణముగ విలపించుచున్న పితృదేవుని గాంచుము. తండ్రీ! కరుణామయుడైన నీ తండ్రిని వదలి కర్కశుడైన యమునితో వెళ్ళకుము.

"పుత్రా! లెమ్ము! నాయనా! ఇంతసేపు నిద్రించుట ఆరోగ్యానికి మంచిది కాదు. నీతో ఆడుకొనుటకు నీ స్నేహితులు వచ్చియున్నారు. నిన్ను పిలుస్తున్నారు. అయ్యో! పాలు త్రాగి ఎంత సేపైనది. నీకు ఆకలిలేదూ! నీవు స్తన్యపానము చేయనిచో నా స్తనములలో క్షీరమెందుకున్నట్లు?" ఈ విధముగా రోదించుచు, పిచ్చిదానివలె పలవరించుచున్న రాణిని గాంచి చిత్రకేతువు అధిక దుఃఖముతో అచేతను డాయెను.

ఉ॥ కుంకుమరాగరమ్యకుచకుంభములం గడుఁ గజ్జలంబుతోఁ
బంకిలమైన బాష్పములపాల్పడ మజ్జన మాచరించుచుం
గంకణపాణి పల్లవయుగంబున వక్షము మోదికొంచు నా
పంకరుహాక్షి యేడ్చె బరిభావితపంచమసుస్వరంబునన్.

అని కృతద్యుతి యొక్క దీనావస్థను పోతనామాత్యుడు ఆంధ్రభాగవతములో వర్ణించినాడు.

జ్ఞానోపదేశము

బిడ్డ శవముమీద పడి రోదించుచున్న ఆ దంపతులను ఓదార్చే ధైర్యము, శక్తి ఆ క్షణాన ఎవ్వరికీ లేకపోయెను. ఇంతలో ఇరువురు వ్యక్తులు అక్కడికి వచ్చిరి. చిత్రకేతువును ఇలా ప్రశ్నించిరి:

"రాజా! నీవు ఎవరి కొరకు విలపించుచున్నావు? ఆ చచ్చిన బాలుడెవరు? అతడు నీ కేమగును? అతనికి నీకు బంధుత్వ మేమిటి? నీ జన్మ మెపుడు? అతడెప్పుడు జన్మించెను? మీ బంధము ఆదినుండి యున్నదా? ఇప్పుడున్నదా? ఇక మీదట యుండునా?

"రాజేంద్రా! జలప్రవాహ వేగమునకు ఇసుకరేణువులు ఒక్కొక్కసారి కలియుచుండును. ఒకొక్కసారి విడిపోవుచుండును. కాల ప్రవాహములో ఎన్ని కలయికలో? ఎన్ని విడిపోకలో? ఎవరిని గురించి ఎవరు దుఃఖించాలి? వెళ్ళిన వారిని గూర్చి దుఃఖించుటకు ఉన్నవారు వెళ్ళకుందురా? విష్ణుమాయ నెరుగలేక జీవులు మమతాను బద్ధులగుచున్నారు.

సీ॥ నీకు నీ డెవ్వడు నీ వెవ్వనికి శోక సంతాప మందెదు సార్వభౌమ!
పుత్రమిత్రాదులు పూర్వజన్మంబున నెవ్వనివారలో యెఱుగగలవె?
మొదల నదీవేగమున నాడ కాడకు సికతంబు గూడుచు జెదరుచుండు
నా రీతి బ్రాణుల కతికాలగతిచేత బుట్టుట చచ్చుట పొసగుచుండు
ఆ॥ గాన భూతములకు గలుగు భూతంబులు మమతతోడ విష్ణుమాయజేసి
దీని కడలనేల ధృతి దూలగా నేల? బుద్ధి దలపవలదె భూతసృష్టి?

"బీజము వలన బీజము జనించునట్లు తల్లిదండ్రుల వలన బిడ్డలు జనింతురు. ఇవి అనిత్యబంధములే గాని సత్యము గానేరవు. గతములో ఈ బంధములు మనకు లేవు. భవిష్యత్తులో ఉండబోవు. అలాంటివి ఇప్పుడున్నను లేనివే యని గ్రహింపుము. ఈ సృష్టిలో మనము అముఖ్యులము. పరతంత్రులము. జగదీశ్వరుడు పితృరూపముతో జీవులను సృజించును. రాజ రూపముతో పోషించును. సర్పాదుల రూపముతో నాశమొనర్చును. కర్తృత్వములేని జీవులు కర్తృత్వాభిమానముతో దుఃఖార్తు లగుచున్నారు" అని పలికిరి.

చిత్రకేతువు వారి మాటల నాలకించి, కన్నీటిని తుడుచుకొని ఇలా పలికెను: "మహాత్ములారా! మీరెవరు? మీ మాటల నాలకింపగా మీరు గొప్ప వైభవము గలవారని తెలియుచున్నది. జ్ఞానసంపన్నులని విదితమగుచున్నది. మీ వేషములను జూచిన పిచ్చివారి వలె గన్పట్టుచున్నారు. పరమహంసలైన మహాత్ములు మాలాంటి అజ్ఞానుల మోహములను తొలగించుటకు అవధూతలవలె సంచరించు చుందురని గతంలో వినియున్నాను. మీరు ఆ కోవకు చెందిన వారని భావించుచున్నాను. మహాత్ములారా! నేను అజ్ఞానిని. మోహాంధకారములోబడి దుఃఖించుచున్నాను. నాకు మార్గమును దెలిపి రక్షింపుడు" యని ప్రార్థించెను.

క॥ పొందుగ గ్రామ్యపశుత్వము బొంది మహాశోకతమముబొందిన నాకున్
ముందఱ దివ్యజ్ఞానము జెందించినవారి మిమ్ము జెప్పుడు తెలియన్.

చిత్రకేతుని మాటల నాలకించిన ఆ నూతన వ్యక్తులలో ఒక వ్యక్తి బదులు పలికెను. "రాజా! నేను అంగిరసుడను. పుత్రుని కొరకు పరితపించిన నిన్ను అనుగ్రహించిన వాడను. ఈయన బ్రహ్మ కుమారుడు, పరమ భాగవతోత్తముడు, పూజ్యుడైన నారదమహర్షి. రాజా! భక్తుడనైన నీవు దుఃఖించుటను గాంచి, విచారించినవారమై నీ వద్ద కరుదెంచితిమి. నీపై కృప జూపుట కరుదెంచితిమి. నీవు శోకించుట తగదు.

"రాజా! నేను గతంలో నీ గృహంబున కరుదెంచినపుడు నీకు జ్ఞానోపదేశమును చేసితిని. కానీ నీకు పుత్రుని యందు ఆసక్తి యుండుటచేత పుత్రకామేష్టి యజ్ఞమును నిర్వహించి, నిన్ను సంతానవంతుని జేసితిని.

"చిత్రకేతుడా! సంతానజనిత శోకమును ఇప్పుడు అనుభవము ద్వారా తెలిసికొంటివి. భార్యాపుత్రులు, బంధుమిత్రాదులు, రాజ్యైశ్వర్యములు క్షణికములు. బాధా తప్తములు. రాజా! చక్కగా విచారింపుము. బాంధవ్యాలు, బంధాలు తొలగిపోతున్నవని చింతింపకు. ఈ బంధాల నేర్పరచుకొని బాధపడే నీ వెవరివో ఆలోచింపుము" యని అంగిరసుడు ఉపదేశించెను.

రాజుయొక్క దీనావస్థను గాంచి దయామయుడైన నారదమహర్షి హృదయము ద్రవించెను. చిత్రకేతువుతో నారదు డిలా పలికెను: "నీవు నిగ్రహమును బొందినచో నేను నీకు మంత్రము నుపదేశించెదను. అది నిన్ను తప్పక రక్షించును. మహేశ్వరాది దేవతలు ద్వైతభ్రాంతిని విడచుటకు ఏ దివ్యాత్ముని పాదపద్మముల నాశ్రయించిరో అట్టి సంకర్షణ భగవానుని దివ్యదర్శనము మంత్రశక్తి ద్వారా నీవు వారం రోజులలో పొందగలవు," యని పలికి నారదుడు మృతి చెందిన రాకుమారుని సమీపించెను.

"ఓ జీవుడా! నీకు శుభము గలుగుగాక! లెమ్ము! నీ దుఃఖముచే నీ తల్లిదండ్రులు దారుణమైన బాధ ననుభవించుచున్నారు. ఆప్తులు శోకించుచున్నారు. బంధువులు విషాదముతో యున్నారు. లెమ్ము! వారిని దర్శింపుము! వారితో భాషింపుము! వారి మనస్సులను శాంతింప జేయుము. మరల ఈ దేహములో ప్రవేశింపుము. అపమృత్యువు వలన మరణించిన నీవు తిరిగి జీవింపుము. తండ్రి యొసగు రాజ్యము ననుభవింపుము" యని నారదుడు పలికెను.

నిష్క్రమించిన జీవుడు తిరిగి బాలుని దేహములో ప్రవేశించెను. వెంటనే చచ్చిపడి యున్న బాలుని దేహము చేతనత్వము నొందెను. చిత్రకేతువు హర్షాతిశయముతో పరవశించెను. కృతద్యుతి ఆనందము అవధిలేని దాయెను. బంధువులు, భృత్యులు ఎంతగానో సంతసించిరి. ఇంతలో ఆ జీవుడు మాట్లాడుట కుపక్రమించెను.

"నేను కర్మవశుడను. ఇప్పటికి కొన్ని లక్షల జన్మలెత్తితిని. కొన్ని లక్షల యోనుల నుండి బయల్వెడలితిని. ఏ తల్లిదండ్రులను నేను స్మృతి యందుంచు కొందును? వీరు నాకు ఏ జన్మలో బంధువులు? విక్రయింపగా ఆభరణములు ఒకరి చేతినుండి మరియొకరి చేతికి జేరునట్లు, ఈ జన్మాంతర ప్రవాహములో జీవులు పరిణామ బాంధవ్యములను క్షణికములుగ గలిగి యుందురు.

తే॥ కర్మవశమున నెందు సుఖంబు లేక దేవతిర్యఙ్నృయోనుల దిరుగు నాకు
వెలయ నేజన్మమందునో వీరు తల్లి దండ్రులయినారు చెప్పవే తాపసేంద్ర!

"అంతియే గాదు. ఈ జన్మలో గూడ వ్యక్తుల మధ్య శాశ్వత బాంధవ్యములు లేవు. మమతలతో పెనవేసుకొనియున్న బాంధవ్యములు, మమతలు మారగనే తరలి పోవుచున్నవి. తల్లిదండ్రులను వదలి బిడ్డలు దూరమగుచున్నారు. భర్తలను త్యజించి భార్యలు మరలి పోవుచున్నారు. స్నేహాలు భగ్నమౌతున్నాయి. చుట్టరికాలు చెడిపోతున్నాయి. ఎవరి కెవరు?

"తపస్వీ! మహర్షీ! వీరు నాకై దుఃఖించుట హాస్యాస్పదము. దేహాదుల వలన ఏర్పడు సంబంధాలు దేహాదులు అంతరించుటతో అదృశ్యమగును. ఈ విషయమున దుఃఖము అర్థరహితము. నిత్యుడైన భగవానుని దివ్యవైభవము గ్రహింపనిచో జీవులకు ఈ దుఃఖములు ఇలాగే కొనసాగును. పరమాత్మ అజుడు. నిత్యుడు. ప్రకాశైక స్వరూపుడు. సుఖ దుఃఖముల కతీతుడు.

సీ॥ ఒక్కడై నిత్యుడై యెక్కడ గడలేక సొరిది జన్మాదుల శూన్యుడగుచు
సర్వంబునందుండి సర్వంబు దనయందు నుండంగ సర్వాశ్రయుండనంగ
సూక్ష్మమై స్థూలమై సూక్ష్మాధికములకు సామ్యమై స్వప్రకాశమున వెలిగి
యఖిలంబు జూచుచు నఖిల ప్రభావుడై యఖిలంబు దనయందు నడచికొనుచు
తే॥ నాత్మమాయాగుణంబుల నాత్మమయము గాగ విశ్వంబు దనసృష్టి ఘనత జెంద
జేయుచుండును సర్వసంజీవనుండు రమణ విశ్వాత్మ డయిన నారాయణుండు.

"మహాత్మా! నిత్యుడైన జీవునకు ఎవ్వరితోను సంబంధములేదు. అతడు నిత్యుడు. జన్మించిన దేహాదులు మరణించుచున్నవి. జన్మనెరుగని జీవుడు మరణము నెరుగడు. అభిమానము లతనికి లేవు. అహంకారము నతడెరుగడు. కర్మబద్ధుడైన జీవుడు ఎంత కాలము ఏ తల్లిదండ్రులతో కలసి యుండునో అంతకాలము ఆ జీవునిపై తల్లిదండ్రులకు వాత్సల్యముండును. మరణించగనే వాత్సల్యములన్నీ వల్లకాటిలో విశ్రమించును.

ఇట్టి విరక్తక ప్రేమలకై వగచుట నిష్ప్రయోజనము. దేవర్షీ! సుతు లెవ్వరు? పతు లెవ్వరు? పతు లెవ్వరు? సంగతు లెవరివి? హేతులయ్యే వరకే ఈ బంధాలు. ప్రియాప్రియములు యథార్థానికి కల్పితములు. ఆత్మకు సుఖదుఃఖములు లేవు. శీతోష్ణములు తెలియవు. ఈ సత్యము నెరిగినవారు ఉదాసీనులై యుందురు" అని పలికి జీవాత్మ వెడలిపోయెను. చిత్రకేతుడు, రాణులు, బంధువులు విస్మిత చిత్తులైరి. దుఃఖమునకు దూరులైరి. మోహ మును త్యజించిరి. యమునా తటమున ఆ బాలునకు ఉత్తరక్రియలు నిర్వర్తించిరి.

విషప్రయోగము చేసిన సవతులు తమ తప్పిదమునకు దుఃఖించిరి. బిడ్డలవలన కలుగునది దుఃఖమేయని అంగిరసుని బోధవలన గ్రహించిరి. లజ్జావదనులై యమునా తటమునకు వెళ్ళి ప్రాయశ్చిత్తము చేసికొనిరి. పుత్రవాంఛను త్యజించిరి. అంగిరస నారదుల వలన ప్రభావితుడైన చిత్రకేతువు గృహ శృంఖలములను ఛేదింప గలిగెను. యమునలో స్నానమాచరించి, సంయముడైన రాజు మహర్షులకు ప్రణామ మొనరించెను. పుణ్యశీలుడు, నిర్మలహృదయుడు నైన చిత్రకేతువునకు నారదమహర్షి ఉపదేశము నొసగెను. భగవంతుని ప్రార్థించు విధమును తెలుపుతూ ఎనిమిది శ్లోకములను కూడా తెలిపెను.

ఓం నమస్తుభ్యం భగవతే వాసుదేవాయ ధీమహి
ప్రద్యుమ్నా యా నిరుద్ధాయ నమః సంకర్షణాయ చ

యని మొదలిడి ఎనిమిది శ్లోకములను తెలిపెను. తదనంతరము అంగిరస నారదులు బ్రహ్మ లోకమునకు వెడలిరి.

మహర్షి ఉపదేశమును హృదయమున నిలుపుకొని ఏడు రోజులు జలమును మాత్రమే పానము చేయుచు చిత్రకేతువు ధ్యానమగ్నుడయ్యెను. ఆ తరువాత ధ్యాన ప్రభావముచే అతనికి సత్యమెరుకపడెను. రాజ్యములు కూడా అముఖ్యములే యని గుర్తించెను. ధ్యానతీవ్రత వృద్ధి చెందెను. సప్త రాత్రాంతమున సంకర్షణ భగవానుని దర్శన మును బొందెను. ఆనంద బాష్పనేత్రు డయ్యెను. నోట మాటరాక చేతులు జోడించి నిలుచుండెను.

ఆ॥ కన్నమాత్ర నతడు కల్మషంబుల బాపి విమలచిత్తుడగుచు విశదభక్తి
నిట్టిరోమములకు బట్టగు చానంద బాష్పనేత్రు డగుచు బ్రణుతిసేసె.

"హే భగవాన్! ఆదిదేవా! అన్యులు జయింపలేని నిన్ను ఆర్తులైన భక్తులు జయింతురు. అన్యుల కజితుడనైన నీవు భక్తులచే విజితుడ వయ్యావు. నీవు ఆది మధ్యాంత రహితుడవు. అనంతుడవు. నిన్ను సేవించిన వారలకు జన్మాదులుండవు. అందుచేత సమదర్శు లగువారు మాత్రమే ఈ భాగవత ధర్మము నుపాసింతురు. దేవా! నీ దర్శనము సర్వపాపహారము. నీ నామము భవ భయహరము. నేను ధన్యుడనైతిని. నీ దర్శన భాగ్యముచే పాపములు, వాని కార్యములైన రాగద్వేషాదుల నుండి విడివడితిని. నీకు శతకోటి ప్రణామములు" యని చిత్రకేతువు ప్రార్థించెను.

అనంతుని అమరసందేశము

"రాజా! అంగిరస నారదుల ఉపదేశము చేతను, నా దర్శనము చేతను నీవు కృత కృత్యుడనైతివి. మహాత్ముల ఉపదేశములు భగవత్సందర్శనమును కలిగించు ననుటకు నీ జీవితము నిదర్శనమైనది. ఆదర్శమైనది. నేను సర్వాత్మకుడను. సర్వవ్యాపిని. నేను పర బ్రహ్మముగను, శబ్దబ్రహ్మముగను యుందును" అంటూ భగవద్వైభవమును తెలిపెను.

జీవుడు అవస్థాత్రయమునకు సాక్షియై యున్నాడు. పరమాత్మ ద్రష్టయేగాని దృశ్యము గాదు. దృశ్యము అన్నియు అభాసలే. ద్రష్టయైన చైతన్యములో లయించి పోయే వియే. ఆత్మ జ్ఞానమయము. సమస్త జ్ఞానములను పొందుటకు ఆధారమగు ఆత్మ ప్రజ్ఞాన రూపమై యున్నది.

తే నైవ బ్రహ్మ భావేన పరమానంద మశ్నుతే

"బ్రహ్మ భావము చేతనే ముముక్షువు పరమానందమును బొందును" యని నాద బిన్దూపనిషత్తు ప్రవచించినది.

పరమాత్మను అంతర్యంలోనే దర్శించాలి. దర్శించాలి యనెడి భావన కదలేచోటనే యతడున్నందున సంకల్పాలను ఆపి మరీ దర్శించాలి. ఈ దర్శనమే అమృతమయము. బ్రహ్మము కన్నను అన్యమైనదంతయు విషమే. బ్రహ్మమే అమృతము.

అమృతమయమైన బ్రహ్మమును విస్మరించిన జీవుడు దేహముతో తాదాత్మ్యము చెంది తాను జీవుడనని భ్రమించుచున్నాడు. ఇదియే భేద దర్శనము. దీనివలననే దుఃఖ రూపమగు సంసారము కలుగుచున్నది. నేను - నాది యనెడి అహంకార మమకారములు తయారగుచున్నవి.

మానవజన్మము దుర్లభమైనది. శాస్త్ర జ్ఞానమును, అనుభవ జ్ఞానమును పొందుటకు మానవ దేహమే తగియున్నది. అట్టి మానవ దేహమును బొందియు ఆత్మస్వరూపము నెరుగని వాని జన్మము వ్యర్థము. కామ్యకర్మలు నిరవధిక సుఖమును ప్రసాదించలేవు. నిష్కామ కర్మలే అభయస్థితిని ప్రసాదించును. ఈ సత్యము నెరిగిన మానవుడు సంకల్ప ముల నుండి విడివడవలెను.

సీ॥ అరయంగ నెవ్వని కలివిగానట్టి యీ సలలిత మానుషజాతిబుట్టి
యాత్మతత్త్వజ్ఞాన హేతుడైనవానికి గలుగునె యెందు సుఖం బొకింత
వెలయ బ్రవృత్తినివృత్తిమార్గంబుల సుఖదుఃఖచయముల సొరిది దెలిపి
పనిచెడిసంకల్ప ఫలమూలమున బాఱు కడుసుఖదుఃఖమోక్షములకొరకు
ఆ॥ దంపతి క్రియామతంబు వర్తింతురు దానమోక్ష మేల దక్కియుండు
నఖిలదుఃఖహేతు వయిన యీ కర్మంబు నెఱిగి నన్ను దలప రిచ్చలోన.

బురద నీటియందలి బురదను తొలగించగనే నీరు స్వచ్ఛముగ తెలియును. అలాగే జగద్భావనను హృదయము నుండి తీసివేసినచో బ్రహ్మానుభవము కలుగును. సత్యాసత్య వివేకజ్ఞాన ముదయించి నపుడే బ్రహ్మజ్ఞాన ముదయించును. ఫలములను భుజించి మనము సంతృప్తి చెందుతూ ఉంటాము. అలాగని త్వగ్బీజాదులను భుజించము. వాటిని దూరంచేసి ఫలరసాదులనే గ్రోలుచుందుము. జలక్షీరన్యాయము ననుసరించి హంస క్షీరమును గ్రహించునట్లు, సాధకుడు సత్యాసత్య మిళితమై యున్న జీవితములో వివేకవంతుడై సత్యమును గ్రహించి, అసత్యమును త్యజించవలెను. ద్వైత జగత్తును పరిత్యజించి అద్వైత జ్ఞాన సాగరములో ఓలలాడవలెను.

"రాజా! నీవు శ్రద్ధాభక్తులతో నా ఈ వాక్కులను ధ్యానము చేసినచో నన్నే బొంద గలవు" అని పలికి చిత్రకేతువు గాంచుచుండగనే భగవానుడు అంతర్హితుడయ్యెను.

పార్వతి చిత్రకేతువును శపించుట

చిత్రకేతువు మహాయోగియై, సిద్ధ చారణ గంధర్వులచే స్తుతింపబడుచు తద్వారా బలయుతుడై కొన్ని లక్షల సంవత్సరములు సంచరించెను. సర్వులచే హరినామమును కీర్తింపజేయుచు ఆనందయాత్ర సాగించుచుండెను.

ఒకనాడు నారాయణదత్తమైన దివ్య విమానమునందు చరించుచుండగా మునుల సభలో మహాదేవుడు పార్వతీదేవిని యొడి యందిడుకొని, కౌగలించుకొని యుండుటను గాంచెను. పెద్దగా నవ్వుచు చిత్రకేతు విట్లనెను:

"ఆహా! ఏమి ఈ వింత! ఈ మహేశ్వ రుడు లోకగురుడు. శ్రేష్ఠుడైనవాడు. ధర్మమును పలుకువాడు. మహర్షుల సభలో భార్యతోగూడి యున్నాడు. సన్యాసి వేషధారియై, సిగ్గువిడచి స్త్రీని ఆలింగనము చేసికొని యున్నాడు. సామాన్య మానవులు గూడ సాధారణముగ భార్యలను రహస్యముగా ధరించియుందురు. ఈ మహేశ్వ రుడు తపస్వియై యుండికూడా మునుల సభలో భార్యను తొడపై కూర్చుండబెట్టుకొని యున్నాడు" అని నిందించినాడు. ఈశ్వరనింద మహాపాప మాయెను.

చిత్రకేతువు మనస్సు ఇచ్చట విచిత్రముగా ప్రవర్తించెను. "కేతుః" యనగా గుఱుతు లేక ఉనికి యని అర్థము. చిత్ర విచిత్రములకు నిలయమైన మనస్సే చిత్రకేతువు. మనస్సులో వాసనల గుఱుతులే మిగిలియుండును. మనస్సు తనలో యున్న విషయమునే బయట గాంచును. విషయ దర్శనము వలన వాసన యుత్పన్నమగును. పరమాత్మ దర్శనము వాసనను విరోధించును. భక్తి విరోధరూప మైనందున వాసనలను కదల నివ్వదని నారదమహర్షి భక్తి సూత్రాలలో తెలిపి యున్నాడు.

స్త్రీ పురుషులలో ఆధారమైయున్న ఆత్మను సాధకుడు దర్శించాలి. జీవులలో ఈశ్వరుని దర్శించ వలసిన చిత్రకేతువు ఈశ్వరునిలో జీవుని దర్శించెను. తద్వారా వాసన కదలెను. మనస్సు మలినమయ్యెను. వాక్కు భ్రష్ట మయ్యెను.

మనస్సులో వికారము నుంచుకొనిన ధ్యానమునకు విఘ్నము కలుగును. జగత్తులో గోచరించెడి వికారములు వాస్తవానికి మనోవికారములే యని తెలియవలెను. నిర్వికారులైన పార్వతీ పరమేశ్వరులలో చిత్రకేతువు వికారమును జూచెను.

సాధారణముగా జనులు ఇలాగుననే పొడగుచుందురు. దైవమును విమర్శించుచుందురు. గురువులను దూషించుచుందురు. ఒక సాధువు చెట్టుక్రింద కూర్చుని యుండెను. ఒక అందమైన అమ్మాయి ఆ దారిన పోవుచుండెను. సాధువు ఆ యువతిని రెప్పవేయకుండా చూచుచుండెను. సాధువు దృష్టిని మరియొక యువకుడు కనిపెట్టెను. అతడు సాధువును సమీపించి "స్వామీ! తమరు దేనిని దర్శించుచున్నారు?" వ్యంగ్యముగా ప్రశ్నించాడు.

"అందరూ సౌందర్యమని భావించే రూపము నందలి వికారమును గాంచుచున్నాను" అని ఆ సాధువు సమాధాన మొసగెను.

ఆ సమాధానము యువకునకు అర్థంగాలేదు. అందమైన అమ్మాయిని తదేకముగా చూస్తూ వికారమును గాంచుచున్నానని చెప్పుట అసందర్భముగా అతని కనిపించెను. "మీరు చెప్పుచున్నది నాకు అర్థమగుట లేదు" అని ఆ యువకుడనగా, పరమపవిత్రుడైన సాధువు ఇలా సమాధాన మొసంగెను.

స్త్రీ మవాచ్య దేశస్య క్లిన్న నాడీ వ్రణస్య చ
అభేదేఽపి మనో భేదా జ్జనః ప్రాయేణ వంచ్యతే ॥

"ఆహా! మానవులు ఎంతగా వంచింప బడుచున్నారు? స్త్రీల యొక్క గుహ్య ప్రదేశములకు, తడిసిన నాడులతో గూడిన కురుపులకు భేదము లేకపోయినను, మనోభేదముచే జనులు మోసపోవుచున్నారు.

చర్మఖండం ద్విధా భిన్న మపానో ద్గార దూషితమ్
యే రమన్తి నమస్తే భ్యః సాహసం కిమతః పరమ్ ॥

"రెండుగా చీలినదియు అపాన వాయువుచే దూషిత మైనదియునగు చర్మఖండమునందు రమించువానికి నమస్కారము! ఇంతకు మించిన సాహసము మరియొకటుండునా?

"నాయనా! అందమైన ఆ యువతిలో నే నివియే గాంచుచున్నాను" అని ఒకనాడు తున్నమనే తోలుతిత్తిలోని అందమును ఆ సాధువు వివరించెను. సాధువు పలికిన వైరాగ్య వచనముల నాలకించిన ఆ యువకుడు సాధువు పాదములపైబడి క్షమాభిక్ష కోరెను.

వికారము దృశ్యములో లేదు. దృష్టిలో ఉంది. అలాగే సౌందర్యము కూడా. మనస్సు సంస్కరింపబడని వానికి ప్రపంచములో దోషములే తలెత్తుతుంటాయి. అయోగ్యులైనవారు ఆప్తకాములను గూడా నిందిస్తుంటారు. నిందలకు, నిజాలకు సంబంధములేదు. నిర్వికారులను నిందలు తాకలేవు. చిత్రకేతువు శివుని నిందించెను. శివునికి ఆ మాటలు వినిపించెను. అయినా పరమశివుడు చలింపలేదు. జ్ఞానగంగను శిరమున ధరించినవాడు అజ్ఞాని మాటలకు ఉలిక్కిపడునా? ఎవరేమనినారు? ఎవరేమని దూషించినారు? యని జ్ఞాని ఆలోచించడు. ఆ లక్షణాలు తన యందున్నవా? లేవా? యని విచారించుకొనును.

మహర్షుల కొలువులో పరమేశ్వరుడు మిథున రూపమును ప్రదర్శించునా? మన్మథుని బుగ్గిచేసిన మాయాధీశుని మర్ధ్య ఏ ధైర్యముతో కాముడు సమీపించును? చిత్రకేతువు అంధుడై పలవరించెను. పరమేశ్వరుడు నవ్వి ఊరుకొనెను. భవాని ఆలకించి కుపిత యయ్యెను.

భవాని ఇలా పలికెను: "ఆహా! ఎంత దారుణము? ఈ క్షత్రియాధముడు నీలకంఠుని యందు వికృష్ట భావమును గాంచి పరిహసించుటయా? గంగాధరుని లజ్జాహీనుడని నిందించుటయా? మహర్షులచే పరివేష్టితుడైయున్న పరమేశ్వరునిలోని దోషమును వారు గ్రహింపకుండిరా? ఈ మహోన్నతుడు మదాంధుడై శివుని దోషమును గాంచెనా? త్రిశూలధారిని హింసించు దండపాణి ఇతడేనా? వీడు క్షమార్హుడు గాడు. ఓరీ దుష్టుడా! నీ వొనరించిన పాపమునకు ప్రతిఫలముగా రాక్షసకులమున జన్మింపుము. సాధు దూషణము సద్గతిని హరించునని గుర్తింపుము" యని శాపము బెట్టెను.

సీ॥ ఎవ్వనిపదపద్మ మింద్రాదివిబుధుల చూడాగ్రపంక్తుల నీడ జూచు
వెవ్వనితత్త్వం బదెవయంగ బ్రహ్మాది యోగిమానసపంక్తి నోలలాడు
వెవ్వనిరూపంబు వేర్పాటు గానక వేదంబు లందంద వాద మడచు
వెవ్వనికారుణ్య మీలోకముల వెల్ల దవిపి యెంతయు ధన్యతముల జేయు

తే॥ నట్టిసర్వేశు బావసంహారు ధీరు శాశ్వతైశ్వర్యు నాత్మసంసారు నీశు
వెగ్గు వల్కిన పాపాత్ము డెల్లభంగి దండనార్హుండుగా కెట్లు దలగగలడు.

భవానిచే శపింపబడిన చిత్రకేతువు విమానము నుండి దిగివచ్చి, దేవికి దండ ప్రణామము లాచరించి, అంజలి బద్ధుడై ఇలా పలికెను:

"జగన్మాతా! నేను నీ శాపమును గ్రహించుచున్నాను. జీవులకు సుఖదుఃఖములు సామాన్య విషయములే. జీవుల పూర్వజన్మ కర్మల ననుసరించి ఆయాజీవులకు సుఖ దుఃఖములను దేవతలు కలుగ జేయుచుందురు. ఇచ్చట బాధపడవలసినది నాకు గోచరించుటలేదు.

గుణ ప్రవాహ ఏతస్మిన్ కః శాపః కో హ్యనుగ్రహః
కః స్వర్గో నరకః కో వా కిం సుఖం దుఃఖ మేవవా

"ఈ త్రిగుణ మిళిత మాయా ప్రవాహంలో శాప మెయ్యది? అనుగ్రహ మెయ్యది? ఏది స్వర్గము? ఏది నరకము? ఏది సుఖము? ఏది దుఃఖము? ఇవి యన్నియు వాస్తవానికి కల్పితములే."

"భగవానుడు సర్వభూత ప్రియుడు. సముడు. విషమత్వ మెరుగడు. నిస్సంగుడు. అందుచేత రోష మెరుగడు. అమ్మా! దోషములేని నాలో, నా మాటలలో నీవు దోషమును గాంచి శాపము నిచ్చితివి. దానిని నేను శాపముగా గ్రహించుటలేదు. ప్రసాదముగ స్వీకరించుచున్నాను. నన్ను క్షమించు" యని పలికి చిత్రకేతువు విమానము నెక్కి వెడలి పోయెను.

చిత్రకేతుని అపహాస్యము అసంగతము కాదా? ఇక్కడ సూక్ష్మంగా విచారించాలి. నిజానికి చిత్రకేతువు శివుని పరిహసించలేదు. అందుచేతనే మహేశ్వరుడు క్రుద్ధుడు గాకుండెను. చిత్రకేతువు మనోభావము నెరిగి నవ్వి ఊరకుండెను.

శివుడు మునులసభలో భార్యను కౌగలించుకొని యున్నాడు. ఇలా ఎవరు ప్రవర్తించ గలరు? ఈ ప్రవర్తన ఎవరికి సాధ్యము? నిస్సంగుడు, మహాదేవుడు గనుక పరమేశ్వరునికి సాధ్యమయ్యెను. తపస్వి గనుక ఇంద్రియ చాపల్యము లేనివాడై భార్యను తొడపై కూర్చుండ బెట్టుకొని యున్నాడు యని చిత్రకేతువు వ్యాఖ్యానించెను. కాని ఆదిదేవికి మరోలా అర్థమయ్యెను.

దీనిని బట్టి మనము రెండు విషయములను గ్రహింపవచ్చును. ఎంతటి వారికైనను ఆవేశము అనర్థదాయకమే. అదియును గాక క్షణికావేశములో తీసికొనే నిర్ణయాలు సత్యములు గాకపోవచ్చును. ఈ విషయమును పార్వతీదేవి పాత్రద్వారా వ్యాసభగవానుడు మనకు తెలుపుచున్నాడు.

ఇక రెండవ విషయము. మనోభావము శుద్ధిపడి యుండుటయే గాదు. భావమును వ్యక్తపరచు పద్ధతి గూడ సక్రమముగా యుండవలెను. లేనిచో ఇతరుల అపార్థములను, తద్వారా అనర్థముల ననుభవించవలసి యుండును. ఈ విషయమును చిత్రకేతువు మాటలద్వారా మనకు తెలుపును. కనుక సంకల్పము నందును, సంభాషణము నందును సర్వదా సంయమనమును పాటించువారు సంతాపమునకు గురికారు. ఈ విషయమును మహాభారతము ఎంత చక్కగా ప్రవచించినదో చూడుడు.

వాక్యంయమో హి నృపతే సుదుష్కర తమో మతః
అర్థవచ్చ విచిత్రం చ న శక్యం బహు భాషితుమ్

"రాజా! వాక్కును చక్కగా వినియోగించుట సులభసాధ్యము గానేరదు. అర్థవంతముగ, చమత్కృతితో ఎక్కువ భాషించుట సాధ్యముగాదు" యని విదురుడు ధృతరాష్ట్రునితో పలికెను. కనుక అధిక ప్రసంగము అనర్థమునే తెచ్చిపెట్టును. లఘు భాషణము, అతి చమత్కృతి లేకుండుట, వ్యంగ్య ప్రసంగ విరమణము సదా సర్వులు అనుసరింప దగినవియై యున్నవి.

చిత్రకేతువు విమానమెక్కి వెడలిపోయెను. శాపము నాలకించియు నిర్భయుడై వెడలిన చిత్రకేతువును గాంచి ఉమాదేవి విస్మితచిత్త యాయెను. ఋషులు కూడా పరమాశ్చర్యమును వ్యక్తమొనర్చిరి. పిమ్మట రుద్రదేవుడు భవానితో ఇట్లనెను:

"రుద్రాణీ! గాంచితివా? శ్రీహరి దివ్యవైభవమును దర్శించితివా? ఆయన దాసులైన నారదాదులకు దాసుడైన చిత్రకేతువు విషయభోగములయందు ఎలా నిస్పృహుడై యుండెనో చూచితివి గదా! హరిభక్తులు అజేయులు.

నారాయణ పరాః సర్వే న కుతశ్చన బిభ్యతి
స్వర్గాపవర్గ నరకేష్వపి తుల్యార్థ దర్శినః

"హరిభక్తులై, విష్ణుపరులైన భాగవతులకు స్వర్గము, మోక్షము, నరకము యనెడి భేదమే లేదు. వారు అంతటా ఏకత్వమునే దర్శింతురు.

"పార్వతీ! మాయవలననే జీవులకు దుఃఖములు కలుగుచున్నవి. పూలమాల యందు సర్పము గోచరించునట్లు మాయాలోలురకు బ్రహ్మమునందు జగత్తు తెలియు చున్నది. వాసుదేవునియందు జ్ఞాన వైరాగ్యములను కలిగిన వారిని మాయ అంటలేదు. అట్టివారు ఈ ప్రపంచమున ఆశింపదగిన దిమమంటైనను లేదు.

"రుద్రాణీ! సర్వభూతప్రియుడగు శ్రీహరికి చిత్రకేతువు ప్రియసేవకుడు. నేను గూడ శ్రీహరి సేవకుడనే. కనుక మాధవగత చిత్తులగు మహితాత్ముల కార్యములను గాంచి ఆశ్చర్యపడ నవసరము లేదు."

క॥ కావున భగవద్భక్తుల భావమునకు విస్మయంబు పనిలేదు మహా
ధీవిభవశాంతచిత్తులు పావనపరతత్త్వనిపుణభవ్యులు వారల్.

యని పరమశివుడు పలుకగా పార్వతీదేవి శాంతచిత్త యయ్యెను.

శ్రీశుకుడు చెప్పుచున్నాడు: "పరీక్షిన్మహారాజా! పార్వతిచే శపింపబడిన చిత్రకేతువు తిరిగి పార్వతిని శపించుటకు శక్తిగలవాడైనను, సంయమనమును పాటించి శాపమును శాంతముగా స్వీకరించెను. మహాత్ముల మహిమ వర్ణనాతీతము! పార్వతి ఇచ్చిన శాప కారణముగ ఈ చిత్రకేతువు త్వష్టప్రజాపతి నిర్వహించిన యజ్ఞకుండము నుండి అసురుడై ఆవిర్భవించెను. రాజా! ఈ చిత్రకేతువు చరిత్ర పావనమైనది. పఠించువారలను పవిత్రమొనర్చునది. మంగళకరమైన ఈ దివ్య చరితమును ప్రాతఃకాలమున పఠించువారు పవిత్రులై, పరమాత్మ రూపులగుచున్నారు" యనెను.

పుంసవన వ్రతము

హిరణ్యాక్ష హిరణ్యకశిపులను శ్రీమహావిష్ణువు సంహరించెను. ఇంద్రుని సుఖపెట్టు టకు విష్ణువు వారిని వధించెను. అట్టి కఠినాత్ముడైన ఇంద్రుని మరణమును గాంచవలెనని రాక్షసుల తల్లియగు దితి ఆలోచించెను. ఈ కార్యమును సాధించు ప్రయత్నములో చక్కని సేవల నందించుచు భర్తయైన కశ్యపుని మనస్సును వశపరచుకొనెను.

క॥ ఏతల పెటుగక నిలిచెడు భూతంబుల జూచి యాత్మ పురుషుల మనముల్
భీతి గొలుపంగ యువతి వ్రాతంబు సృజించె బతులు వారల కరుదే!

ఈ విధముగా భార్యచేత సులాలితుడైన కశ్యపుడు ప్రీతి చెందినవాడై వరము గోరిన నిచ్చెదనని పలికెను. తన బిడ్డల వధకు కారణమైన ఇంద్రుని సంహరించు పుత్రుని అనుగ్రహింపుమని దితి కోరెను. దితి కోర్కె నాలకించిన కశ్యపుడు దిగ్భ్రాంతి చెందెను.

క॥ ఉట్టిపడునట్టి వరమీ కట్టిడి వన్నెట్టు వేడె గటకట యనుచున్
పెట్టిపడి యతడు మదిలో బుట్టినతల్లడముతోడ బొక్కుచు నుండెన్.

కశ్యపుడిలా ఆలోచించెను. "ఎంత ఘోరము జరిగిపోయినది! ఇంద్ర హత్యాపాపము నా కెదురగుచున్నది. దితి రూపమున నన్ను వంచించిన భగవన్మాయను గ్రహింపనైతిని. స్త్రీ తన నైజగుణము ననుసరించి వర్తించును. పురుషుడనైన నేను మూర్ఖుడనై ఆమెకు వశమైతిని. మోస మెరుగని నేను మోసపోయితిని. స్త్రీల మనోభావముల నెవరెరుగ గలరు?

శరత్పద్మోత్సవం వక్త్రం వచశ్చ శ్రవణామృతమ్
హృదయం క్షురధారాభం స్త్రీణాం కోవేద చేష్టితమ్

"స్త్రీల ముఖము శరత్కాల పద్మమువలె యుండును. వాక్కులు చెవులకు అమృత మయముగ నుండును. హృదయము ఖడ్గధారవలె తీక్ష్ణముగ యుండును. స్త్రీల చేష్టల నెవరెరుగ గలరు?

ఈ విధముగా ఆలోచించిన కశ్యపుడు పుంసవన వ్రతము నాచరించినచో ఇంద్ర హంతకుడగు పుత్రుడు జన్మించు ననియు, వ్రతభంగము జరిగినచో ఇంద్రహితుడగు వాడు ఉద్భవించు ననియు పలికెను. దితి కోర్కెపై పుంసవన వ్రత విధిని తెలిపెను.

మనస్సును పరమాత్మపై స్థిరముగా నిలుపుట కుపకరించునదియే వ్రతము. ఈ వ్రత నియమముల నెరింగించు నపుడు కశ్యపు డొసగిన సూచనలను పరిశీలించినచో వ్రతముకూడా చక్కని తపస్సేయని తెలియును. కశ్యపుడిలా పలికెను:

న హింస్యాద్భూత జాతాని న శపేన్నానృతం వదేత్

"ఈ వ్రతము నాచరించునపుడు హింసచేయరాదు. ఎవ్వరిని శపించరాదు. అసత్య మును పలుకరాదు." ఈ విధముగా కశ్యపుడు అనేక విధులను తెలిపెను. దితి ఆయా విధులను నిర్వర్తించుటకు అంగీకరించెను. గర్భమును ధరించెను.

ఈ విషయమును ఇంద్రుడు గ్రహించెను. మృగములను వేటాడువాడు మృగరూప మును ధరించి వానిని మోసగించునట్లు, ఇంద్రుడు సాధుభావముతో తల్లికి సేవచేయు చుండెను. పుష్ప, ఫల, పత్ర, కుశాదులను సంగ్రహించి దితికి సమర్పించు చుండెను.

ఒకనాడు దితికి వ్రతభంగమాయెను. ఈ కారణముగా ఇంద్రహితులగు మరుద్గణ ములు వలుబది తొమ్మండుగురు ఉద్భవించిరి. దితి సత్యమును గ్రహించెను. తప్పిదము నంగీకరించెను.

సాధన పరమ పవిత్రమైనది. చెడు భావముతో ప్రారంభించినను సాధన చేయు కొలది బుద్ధియందలి చెడు లంతరించును. కనుక సాధకులైనవారు సాధనను త్యజించి జీవించుట యనునది శ్వాసింపకుండా జీవించుటకు చేయు ప్రయత్నము వంటిది.

ఈ విధముగా మరుత్తుల జన్మవృత్తాంతములో షష్ఠ స్కంధము సమాప్తమైనది.

షష్ఠ స్కంధము సమాప్తము

.... ఓం ......